Bank Polski

Sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku

Data publikacji raportu:
07 marca 2016 roku

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Wynik z tytułu odsetek	6 820 138	6 948 853	1 629 740	1 658 715
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 604 542	2 614 589	622 381	624 111
Wynik z działalności operacyjnej	3 137 010	3 810 738	749 620	909 636
Zysk brutto	**3 137 010**	**3 810 738**	**749 620**	**909 636**
Zysk netto	**2 571 142**	**3 079 471**	**614 400**	**735 080**
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	**2,06**	**2,46**	**0,49**	**0,59**
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	**2,06**	**2,46**	**0,49**	**0,59**
Dochody całkowite netto	**2 615 731**	**3 295 911**	**625 055**	**786 745**
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	14 730 042	(452 325)	3 519 892	(107 971)
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(4 624 695)	(9 034 934)	(1 105 117)	(2 156 669)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(6 968 367)	14 895 337	(1 665 161)	3 555 567
Przepływy pieniężne netto	3 136 980	5 408 078	749 613	1 290 926

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 31.12.2015	stan na 31.12.2014	stan na 31.12.2015	stan na 31.12.2014
Aktywa razem	262 380 030	243 760 527	61 569 877	57 189 904
Kapitał własny ogółem	30 217 887	27 602 156	7 090 904	6 475 883
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000	293 324	293 269
Liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	24,17	22,08	5,67	5,18
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	24,17	22,08	5,67	5,18
Współczynnik wypłacalności	15,28%	13,37%	15,28%	13,37%
Fundusze podstawowe (Tier 1)	24 820 848	22 558 648	5 824 439	5 292 600
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	2 428 511	2 321 062	569 872	544 556

Wybrane pozycje jednostkowego sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów:

- pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kurs liczony, jako średnia kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca roku 2015 i 2014, odpowiednio: 1 EUR = 4,1848 PLN i 1 EUR = 4,1893 PLN,

- pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej – kurs średni NBP na dzień 31 grudnia 2015 roku: 1 EUR = 4,2615 PLN oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku: 1 EUR = 4,2623 PLN.

Bank Polski

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT 4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW 4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ 5
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM 6
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH 7
NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO 8

Bank Polski

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	2015	2014
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek	6	9 382 901	9 908 359
Koszty z tytułu odsetek	6	(2 562 763)	(2 959 506)
Wynik z tytułu odsetek		**6 820 138**	**6 948 853**
Przychody z tytułu prowizji i opłat	7	3 323 686	3 513 357
Koszty z tytułu prowizji i opłat	7	(719 144)	(898 768)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		**2 604 542**	**2 614 589**
Przychody z tytułu dywidend	8	137 257	91 465
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	9	25 128	57 967
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	10	103 380	161 651
Wynik z pozycji wymiany		417 870	324 895
Pozostałe przychody operacyjne	11	162 011	154 452
Pozostałe koszty operacyjne	11	(96 194)	(94 827)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		**65 817**	**59 625**
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	12	(1 474 630)	(1 980 723)
Ogólne koszty administracyjne	13	(5 562 492)	(4 467 584)
Wynik z działalności operacyjnej		**3 137 010**	**3 810 738**
Zysk brutto		**3 137 010**	**3 810 738**
Podatek dochodowy	14	(565 868)	(731 267)
Zysk netto		**2 571 142**	**3 079 471**

Zysk na jedną akcję	15		
– podstawowy z zysku za okres (PLN)		2,06	2,46
– rozwodniony z zysku za okres (PLN)		2,06	2,46
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 250 000	1 250 000

Działalność zaniechana
PKO Bank Polski SA nie prowadził w latach 2015 i 2014 działalności zaniechanej.

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2015	2014
Zysk netto		**2 571 142**	**3 079 471**
Inne dochody całkowite		**44 589**	**216 440**
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		**48 172**	**217 450**
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	21	(77 607)	161 478
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	14	14 746	(30 681)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto		(62 861)	130 797
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto	24	137 078	106 978
Podatek odroczony z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	14	(26 045)	(20 325)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		111 033	86 653
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		**(3 583)**	**(1 010)**
Zyski i straty aktuarialne, netto		(3 583)	(1 010)
Zyski i straty aktuarialne, brutto		(4 491)	(1 247)
Podatek odroczony	14	908	237
Dochody całkowite netto, razem		**2 615 731**	**3 295 911**

Bank Polski

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	17	13 707 730	11 698 248
Należności od banków	18	4 592 360	2 608 547
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	793 213	1 928 659
Pochodne instrumenty finansowe	20	4 348 034	5 483 508
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	12 796 036	13 417 667
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	188 552 440	177 557 571
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	27 859 727	22 092 136
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	25	2 037 987	1 813 774
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	422 676	416 760
Wartości niematerialne	27	2 797 791	2 898 612
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	28	2 276 322	2 251 373
nieruchomości inwestycyjne		8 239	184
Należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	40 762	94 343
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	644 611	671 404
Inne aktywa	29	1 510 341	827 925
SUMA AKTYWÓW		**262 380 030**	**243 760 527**
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	30	4 219	4 427
Zobowiązania wobec banków	31	18 249 857	18 439 584
Pochodne instrumenty finansowe	20	4 627 189	5 545 502
Zobowiązania wobec klientów	32	201 809 202	185 920 562
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	1 717 661	866 087
Zobowiązania podporządkowane	34	2 499 163	2 413 985
Pozostałe zobowiązania	35	3 009 074	2 665 058
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	-	-
Rezerwy	36	245 778	303 166
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		**232 162 143**	**216 158 371**
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	37	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały	37	25 146 745	23 139 892
Niepodzielony wynik finansowy	37	1 250 000	132 793
Wynik roku bieżącego	37	2 571 142	3 079 471
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		**30 217 887**	**27 602 156**
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		**262 380 030**	**243 760 527**
Współczynnik wypłacalności	68	15,28%	13,37%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		30 217 887	27 602 156
Liczba akcji (w tys.)	37	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		24,17	22,08
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		24,17	22,08

Bank Polski

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

2015	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite			Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne				
Nota 37											
1 stycznia 2015 roku	1 250 000	18 618 111	1 070 000	3 421 913	33 640	5 204	(8 976)	23 139 892	132 793	3 079 471	27 602 156
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	3 079 471	(3 079 471)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	111 033	(62 861)	(3 583)	44 589	-	2 571 142	2 615 731
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 571 142	2 571 142
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	111 033	(62 861)	(3 583)	44 589	-	-	44 589
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	1 900 000	-	62 264	-	-	-	1 962 264	(1 962 264)	-	-
Wypłacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 grudnia 2015 roku	1 250 000	20 518 111	1 070 000	3 484 177	144 673	(57 657)	(12 559)	25 146 745	1 250 000	2 571 142	30 217 887

2014	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite			Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne				
Nota 37											
1 stycznia 2014 roku	1 250 000	16 598 111	1 070 000	3 416 893	(53 013)	(125 593)	(7 676)	20 898 722	(271 242)	3 233 762	25 111 242
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	3 233 762	(3 233 762)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	86 653	130 797	(1 010)	216 440	-	3 079 471	3 295 911
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 079 471	3 079 471
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	86 653	130 797	(1 010)	216 440	-	-	216 440
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 020 000	-	5 020	-	-	-	2 025 020	(2 025 020)	-	-
Zyski i straty z tytułu połączenia jednostek	-	-	-	-	-	-	(290)	(290)	132 793	-	132 503
Wypłacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	-	-	(937 500)	-	(937 500)
31 grudnia 2014 roku	1 250 000	18 618 111	1 070 000	3 421 913	33 640	5 204	(8 976)	23 139 892	132 793	3 079 471	27 602 156

Bank Polski

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	2015	2014
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		**3 137 010**	**3 810 738**
Korekty razem:		**11 593 032**	**(4 263 063)**
Amortyzacja	13	755 659	643 210
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	40	(14 014)	(12 699)
Odsetki i dywidendy	40	(187 297)	(170 649)
Zmiana stanu należności od banków	40	(811 929)	1 978 768
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 757 077	1 057 589
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)		1 135 474	(2 466 302)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	40	(10 786 486)	(5 257 677)
Zmiana stanu innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	40	(647 275)	(65 611)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		1 499 409	(14 303 228)
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)		(918 313)	2 209 278
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	40	20 748 761	12 690 292
Zmiana stanu rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	40	18 780	770 361
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań podporządkowanych	40	423 422	22 397
Zapłacony podatek dochodowy		(512 174)	(756 327)
Inne korekty	40	(868 062)	(602 465)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		**14 730 042**	**(452 325)**
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		47 685 017	44 995 402
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		47 268 912	44 846 055
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		14 014	57 882
Dotacje z tytułu przejęcia jednostki		279 309	-
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		122 782	91 465
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(52 309 712)	(54 030 336)
Nabycie kapitału jednostek zależnych		(181 000)	(2 389 901)
Podwyższenie kapitału jednostki zależnej		(56 000)	(526 470)
Objęcie akcji w nowoutworzonej spółce		-	(300 000)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		(51 397 895)	(50 111 014)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(674 817)	(702 951)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		**(4 624 695)**	**(9 034 934)**
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		3 631 201	1 485 674
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(2 800 594)	(1 612 922)
Dywidendy wypłacone	40	-	(937 500)
Spłata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i pożyczek podporządkowanych		(101 209)	(107 835)
Zaciągnięcie zobowiązań długoterminowych		-	16 499 507
Spłata odsetek i zobowiązań długoterminowych		(7 697 765)	(431 587)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		**(6 968 367)**	**14 895 337**
Przepływy pieniężne netto		**3 136 980**	**5 408 078**
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów		73 800	146 748
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		14 052 760	8 644 682
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	40	17 189 740	14 052 760
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	17	10 117	11 440

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

SPIS TREŚCI

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO 10
1. Informacje ogólne 10
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości 15
3. Ważniejsze szacunki i oceny 33
4. Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym sprawozdaniem finansowym 35
5. Przejęcie przez PKO Bank Polski SA Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej „Wesoła" w Mysłowicach na dzień 1 sierpnia 2015 roku 36
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT 39
6. Przychody i koszty z tytułu odsetek 39
7. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat 40
8. Przychody z tytułu dywidend 40
9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej 40
10. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży 41
11. Pozostałe przychody i koszty operacyjne 41
12. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw 42
13. Ogólne koszty administracyjne 44
14. Podatek dochodowy 45
15. Zysk przypadający na jedną akcję 47
16. Dywidendy z podziałem na akcje 47
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ 48
17. Kasa, środki w Banku Centralnym 48
18. Należności od banków 48
19. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu 49
20. Pochodne instrumenty finansowe 50
21. Pochodne instrumenty zabezpieczające 52
22. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat 55
23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom 56
24. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży 58
25. Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej 60
26. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży 65
27. Wartości niematerialne 65
28. Rzeczowe aktywa trwałe 67
29. Inne aktywa 69
30. Zobowiązania wobec Banku Centralnego 69
31. Zobowiązania wobec banków 69
32. Zobowiązania wobec klientów 69
33. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych 70
34. Zobowiązania podporządkowane 71
35. Pozostałe zobowiązania 72
36. Rezerwy 72
37. Kapitały własne i akcjonariat Banku 73
POZOSTAŁE NOTY 75
38. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane 75

39. Sprawy sporne ... 77
40. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych ... 80
41. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi ... 82
42. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo ... 85
43. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo ... 88
44. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA ... 89
45. Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku ... 90
46. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych ... 91
47. Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych ... 97
48. Działalność powiernicza ... 99
49. Wpływ sytuacji makroekonomicznej na wyniki finansowe Banku ... 99
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM ... 101
50. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA ... 101
51. Zarządzanie ryzykiem kredytowym ... 107
52. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej ... 123
53. Zarządzanie ryzykiem walutowym ... 125
54. Zarządzanie ryzykiem płynności ... 127
55. Zarządzanie ryzykiem cen towarów ... 132
56. Zarządzanie ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych ... 132
57. Inne ryzyka cenowe ... 133
58. Zarządzanie ryzykiem instrumentów pochodnych ... 133
59. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ... 133
60. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności ... 135
61. Zarządzanie ryzykiem biznesowym ... 136
62. Zarządzanie ryzykiem utraty reputacji ... 137
63. Zarządzanie ryzykiem modeli ... 137
64. Zarządzanie ryzykiem zmian makroekonomicznych ... 138
65. Zarządzanie ryzykiem kapitałowym ... 139
66. Zarządzanie ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej ... 139
67. Kompleksowe testy warunków skrajnych ... 140
68. Adekwatność kapitałowa ... 140
69. Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności ... 144
INFORMACJE DOTYCZĄCE PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY ... 144
70. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych ... 144
71. Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy ... 145

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Informacje ogólne

Podstawowe informacje o Banku

Sprawozdanie finansowe Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PKO Bank Polski SA", „Bank") obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku. Dane finansowe prezentowane są w złotych polskich (PLN), w zaokrągleniu do tysiąca złotych, chyba że wskazano inaczej.

Bank został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN.

Zgodnie z Cedułą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse", sektor „Banki".

Działalność Banku

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. PKO Bank Polski SA może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Wewnętrzne jednostki organizacyjne wchodzące w skład Banku

Sprawozdanie finansowe Banku, obejmujące dane finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku wraz z porównawczymi danymi finansowymi, zostało sporządzone na podstawie danych finansowych wszystkich jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Banku, za pośrednictwem których Bank prowadzi swoją działalność. Na dzień 31 grudnia 2015 roku należą do nich: Centrala Banku w Warszawie, Dom Maklerski PKO BP SA, 14 specjalistycznych jednostek organizacyjnych, 11 regionalnych oddziałów detalicznych, 7 regionalnych oddziałów korporacyjnych, 1228 oddziałów. Wymienione jednostki nie sporządzają samodzielnie sprawozdań finansowych. Ponadto, w dniu 7 grudnia 2015 roku działalność operacyjną rozpoczął oddział PKO Banku Polskiego SA w Republice Federalnej Niemiec (Oddział w Niemczech). Strategia Oddziału w Niemczech polega na oferowaniu kluczowym klientom korporacyjnym Banku oraz ich spółkom zależnym z siedzibą w Niemczech usług i produktów bankowych na rynku niemieckim.

Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

PKO Bank Polski SA jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym PKO Bank Polski SA sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej, które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

Bank Polski

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzą następujące jednostki zależne bezpośrednio oraz zależne pośrednio:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			31.12.2015	31.12.2014
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	**Warszawa**	**zarządzanie funduszami inwestycyjnymi**	**100,00**	**100,00**
PKO BP BANKOWY PTE SA	**Warszawa**	**zarządzanie funduszami emerytalnymi**	**100,00**	**100,00**
PKO Leasing SA	**Łódź**	**działalność leasingowa**	**100,00**	**100,00**
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO BP Faktoring SA[1]	Warszawa	działalność faktoringowa	100,00	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	**Warszawa**	**działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT**	**100,00**	**100,00**
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	**Warszawa**	**ubezpieczenia na życie**	**100,00**	**100,00**
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	**Warszawa**	**pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe**	**100,00**	**-**
PKO Bank Hipoteczny SA	**Gdynia**	**działalność bankowa**	**100,00**	**100,00**
PKO Finance AB	**Sztokholm, Szwecja**	**usługi finansowe**	**100,00**	**100,00**
KREDOBANK SA	**Lwów, Ukraina**	**działalność bankowa**	**99,5655**	**99,5655**
Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	usługi finansowe	100,00	100,00
„Inter-Risk Ukraina" Spółka z dodatkową odpowiedzialnością[2]	**Kijów, Ukraina**	**działalność windykacyjna**	**100,00**	**100,00**
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.[3]	**Kijów, Ukraina**	**usługi finansowe**	**95,4676**	**95,4676**
Qualia Development Sp. z o.o.[4]	**Warszawa**	**działalność deweloperska**	**100,00**	**100,00**
Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp. k.	100,00	-
Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.[5]	Warszawa	działalność deweloperska	99,9975	99,9975
Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	100,00	-
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.[6]	Warszawa	działalność deweloperska	99,9750	99,9750
Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w pozostałych spółkach komandytowych Grupy Qualia Development	100,00	100,00
Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9902	99,9811
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9770	99,9770
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9123	99,9123
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Pomeranka Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,8951	99,8951
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	50,00	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Władysławowo Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	50,00	50,00
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia – Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
„Fort Mokotów Inwestycje" Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo w sprzedaży nieruchomości	100,00	100,00
FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	w likwidacji	51,00	51,00
Merkury - fiz an[7]	**Warszawa**	**lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu**	**100,00**	**100,00**
„Zarząd Majątkiem Górczewska" Sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowo-akcyjnych Funduszu	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
NEPTUN - fizan[7]	**Warszawa**	**lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu**	**100,00**	**-**
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA[8]	Warszawa	działalność usługowa	100,00	-
„CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o.[9]	Sopot	zarządzanie nieruchomościami spółek zależnych	72,9766	-
„Sopot Zdrój" Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomością	100,00	-
„Promenada Sopocka" Sp. z o.o.	Sopot	usługi najmu i zarządzanie nieruchomością	100,00	-

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego
1) Spółka na koniec 2014 roku była podmiotem zależnym od Bankowego Towarzystwa Kapitałowego SA.
2) Spółka na koniec 2015 roku wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.
3) Drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina" Sp. z d.o.; Spółka na koniec 2015 roku wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.
4) Spółka wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży; w spółkach komandytowych Grupy Kapitałowej Qualia Development w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza - spółki Qualia Development Sp. z o.o. w wartości wniesionych wkładów.
5) Poprzednia nazwa: Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.
6) Poprzednia nazwa: Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.
7) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu.
8) Spółka na koniec 2014 roku była podmiotem zależnym od PKO Banku Polskiego SA.
9) Spółka na koniec 2014 roku była podmiotem zależnym od PKO Banku Polskiego SA, a jej spółki zależne podmiotami zależnymi pośrednio od PKO Banku Polskiego SA.

Przedmiot działalności spółek zależnych

PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Podstawowym przedmiotem działalności spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE).
PKO BP BANKOWY PTE SA	PKO BP BANKOWY PTE SA prowadzi działalność w obszarze funduszy emerytalnych. Zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym (OFE) oraz) PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym (DFE), w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego.
PKO Bank Hipoteczny SA	PKO Bank Hipoteczny SA specjalizuje się w udzielaniu kredytów hipotecznych. W oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA, kredyty te są oferowane klientom detalicznym w największej w Polsce sieci oddziałów, pośredników i agentów. Dodatkowo PKO Bank Hipoteczny SA jest emitentem listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania udzielanych przez Spółkę kredytów zabezpieczonych nieruchomościami.
PKO Leasing SA	Spółka wraz z podmiotami zależnymi PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. i PKO Leasing Sverige AB świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, pojazdów ciężarowych, maszyn i urządzeń, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów i sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów. W skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA wchodzi także spółka PKO BP Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.
PKO BP Finat Sp. z o.o.	PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego – m.in. usługi agenta transferowego, księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. Na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego Spółka świadczy również usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Jej klientami są zarówno spółki z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, w tym m.in. PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, PKO BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Bank Hipoteczny SA, jak również spółki spoza Grupy.
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Spółka oferuje szeroką gamę produktów ochronnych oraz oszczędnościowo-inwestycyjnych na życie i dożycie. Ubezpieczenia są dopasowane do potrzeb klientów, dedykowane zarówno dla osób młodych, rodzin, jak i osób w dojrzałym wieku. Ochroną ubezpieczeniową objęte jest życie i zdrowie ubezpieczonego.
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Spółka rozpoczęła działalność operacyjną w styczniu 2016 roku uruchomiając pierwszą ofertę ubezpieczeń majątkowych dla klientów indywidualnych PKO Banku Polskiego SA, którzy są posiadaczami kart kredytowych.
PKO Finance AB	Przedmiotem działalności Spółki jest pozyskiwanie dla Banku środków finansowych z rynków międzynarodowych poprzez emisje obligacji.
Qualia Development Sp. z o.o.	Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest prowadzenie działalności deweloperskiej, a w szczególności realizacja projektów budowlanych związanych z wnoszeniem budynków, wykonywanie instalacji budowlanych i robót budowlanych wykończeniowych. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności hotelowej oraz pośrednictwem w obrocie nieruchomościami.
KREDOBANK SA	KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie Spółka dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej. Spółka oferuje usługi w zakresie m.in. prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, udzielania poręczeń i gwarancji, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych. Przedmiotem działalności spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o. – spółki zależnej od KREDOBANK SA - jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych. Spółka wspólnie ze spółką „Inter-Risk Ukraina" Sp. z d.o. prowadzi windykację należności kredytowych zakupionych od KREDOBANK SA.

„Inter-Risk Ukraina" Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Spółka prowadzi działalność windykacyjną na Ukrainie, tj. prowadzi działania w celu odzyskania wierzytelności innych podmiotów bez nabywania ich na rachunek własny (negocjacje z dłużnikami, działania restrukturyzacyjne, postępowania sądowe i egzekucyjne oraz uczestniczenie w procesie przejmowania majątku na poczet długu). Jej klientem jest m.in. Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o. oraz spółki z Grupy Kapitałowej KREDOBANK SA. Spółka dodatkowo zarządza nieruchomościami komercyjnymi we Lwowie, w tym budynkiem, w którym znajduje się główna siedziba KREDOBANK SA.
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	Przedmiotem działalności Spółki jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych. Spółka wspólnie ze spółką „Inter-Risk Ukraina" Sp. z d.o. prowadzi windykację należności kredytowych zakupionych od KREDOBANK SA.
Merkury - fiz an	Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez spółki zależne, których przedmiotem działalności jest kupno i sprzedaż nieruchomości na rachunek własny oraz zarządzanie nieruchomościami.
NEPTUN - fizan	Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA. PKO Bank Polski SA na rzecz Funduszu sukcesywnie zbywa akcje i udziały spółek, których działalność nie jest komplementarna do oferty usług finansowych Banku.

Dodatkowo Bank posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
			31.12.2015	31.12.2014
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	**Warszawa**	**działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonanych przy użyciu instrumentów płatniczych**	**34,00**	**34,00**
EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	-
EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	-
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan				
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp. z o.o.[1]	**Poznań**	**prowadzenie hotelu**	**41,44**	-
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA				
Bank Pocztowy SA	**Bydgoszcz**	**działalność bankowa**	**25,0001**	**25,0001**
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo finansowe	100,00	100,00
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o	**Poznań**	**poręczenia**	**33,33**	**33,33**
FERRUM SA	**Katowice**	**produkcja rur stalowych, kształtowników oraz wykonywanie izolacji rur**	**20,97**	-
Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	produkcja konstrukcji metalowych i ich części	100,00	-
FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	działalność marketingowa i promocyjna	100,00	-

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

1) Spółka na koniec 2014 roku była wspólnym przedsięwzięciem PKO Banku Polskiego SA.

Informacje na temat zmian udziału w kapitale jednostek zależnych zostały zamieszczone w nocie 25 „Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej".

Informacje dotyczące składu osobowego Rady Nadzorczej Banku oraz Zarządu Banku.

Skład Rady Nadzorczej Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku:

- Jerzy Góra — Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Mirosław Czekaj — Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
- Małgorzata Dec-Kruczkowska — Sekretarz Rady Nadzorczej
- Zofia Dzik — Członek Rady Nadzorczej
- Krzysztof Kilian — Członek Rady Nadzorczej
- Piotr Marczak — Członek Rady Nadzorczej
- Elżbieta Mączyńska – Ziemacka — Członek Rady Nadzorczej
- Marek Mroczkowski — Członek Rady Nadzorczej

W dniu 25 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku odwołało z tym dniem ze składu Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA Pana Jarosława Klimonta, a powołało w skład Rady Nadzorczej Banku Panią Małgorzatę Dec-Kruczkowską oraz Pana Krzysztofa Kiliana .
W tym samym dniu Pan Tomasz Zganiacz zrezygnował z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej. W dniu 23 września 2015 roku Pani Mirosława Boryczka zrezygnowała z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 30 września 2015 roku.

W dniu 25 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie art. 385 § 1 Kodeksu spółek handlowych odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku: Jerzego Górę, Mirosława Czekaja, Piotra Marczaka, Marka Mroczkowskiego, Krzysztofa Kiliana oraz Zofię Dzik.

Ponadto Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie art. 385 § 1 Kodeksu spółek handlowych, powołało w skład Rady Nadzorczej Banku: Mirosława Barszcza, Adama Budnikowskiego, Wojciecha Jasińskiego, Andrzeja Kisielewicza, Janusza Ostaszewskiego, Piotra Sadownika oraz Agnieszkę Winnik – Kalembę. Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz na podstawie § 12 ust. 1 Statutu Banku wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku oraz Agnieszkę Winnik – Kalembę na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

Skład Zarządu Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku:

- Zbigniew Jagiełło — Prezes Zarządu
- Piotr Alicki — Wiceprezes Zarządu
- Bartosz Drabikowski — Wiceprezes Zarządu
- Piotr Mazur — Wiceprezes Zarządu
- Jarosław Myjak — Wiceprezes Zarządu
- Jacek Obłękowski — Wiceprezes Zarządu
- Jakub Papierski — Wiceprezes Zarządu

W trakcie roku zakończonego dnia 31 grudnia 2015 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Banku.

Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej Banku w dniu 3 marca 2016 roku, zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 1 marca 2016 roku oraz będzie przyjęte przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 3 marca 2016 roku.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości

2.1 Oświadczenie o zgodności

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez Unię Europejską (UE) według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2013 roku, poz.330 z późniejszymi zmianami) i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Komisja Europejska zatwierdziła MSR 39 „Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena" z wyjątkiem niektórych zapisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń. Z uwagi na fakt, że Bank stosuje MSSF zatwierdzone przez Unię Europejską („UE"), Bank zastosował postanowienia MSR 39 OS.99C w kształcie zatwierdzonym przez UE, zezwalającym na desygnację jako pozycji zabezpieczanej przepływów pieniężnych dotyczących zobowiązań o oprocentowaniu zmiennym, dla których efektywna stopa procentowa jest niższa od referencyjnej stopy procentowej (brak uwzględnienia marży). MSR 39 w wersji wydanej przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wprowadza ograniczenie w tym zakresie.

2.2 Kontynuacja działalności

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w okresie co najmniej 12 miesięcy od daty publikacji, czyli od dnia 7 marca 2016 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Bank w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania, bądź istotnego ograniczenia przez Bank dotychczasowej działalności.

2.3 Podstawa sporządzania sprawozdania finansowego

W sprawozdaniu finansowym zastosowano zasadę koncepcji wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości lub w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy umorzeniowe oraz o odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki aktywów trwałych lub grupy do sprzedaży zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Bank przygotowuje łączne sprawozdanie obejmujące dane Banku i Oddziału w Niemczech, wyłączając odpowiednio:

1) wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze,
2) przychody i koszty operacji gospodarczych dokonanych między Bankiem a Oddziałem,
3) zyski lub straty powstałe w wyniku operacji gospodarczych dokonanych między Bankiem a Oddziałem,
4) wzajemne przepływy w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

2.4 Waluty obce

2.4.1 Transakcje i salda w walutach obcych

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną , tj. na walutę podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność, według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Walutą funkcjonalną jednostek Banku prowadzących swoją działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest złoty polski, natomiast walutą funkcjonalną Oddziału w Niemczech jest euro. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

1) pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
2) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
3) pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej Oddziału w Niemczech przeliczane są na walutę prezentacji z waluty funkcjonalnej (EUR) z zastosowaniem kursu średniego na koniec okresu sprawozdawczego. Pozycje rachunku zysków i strat Oddziału przelicza się na walutę prezentacji z zastosowaniem kursów średnich z końca poszczególnych miesięcy okresu sprawozdawczego. Powstałe w ten sposób różnice kursowe ujmowane są w pozostałych całkowitych dochodach.

2.5 Aktywa i zobowiązania finansowe

2.5.1 Klasyfikacja

Bank klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, kredyty, pożyczki i inne należności, aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności. Zobowiązania finansowe klasyfikowane są następująco: zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz pozostałe zobowiązania finansowe. Bank decyduje o klasyfikacji aktywa i zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

2.5.1.1 Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są to składniki aktywów i zobowiązań finansowych spełniające którykolwiek z poniższych warunków:

1) klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązania finansowe kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, gdy są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie, są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że są wyznaczonymi i efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi.

2) przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wyznaczenie takie Bank może zastosować tylko wówczas, gdy:

   a) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;

   b) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);

   c) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.

3) Bank posiada politykę zarządzania aktywami i zobowiązaniami finansowymi, zgodnie z którą zarządza odrębnie portfelem aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz portfelem aktywów i zobowiązań finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

2.5.1.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące aktywami finansowymi:

1) wyznaczonymi przez Bank przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat;
2) utrzymywanymi do terminu zapadalności;
3) spełniającymi definicję kredytu i pożyczki.

2.5.1.3 Kredyty, pożyczki i inne należności

Do kategorii kredytów, pożyczek i innych należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

1) aktywa finansowe, które Bank zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
2) aktywa finansowe wyznaczone przez Bank przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
3) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

2.5.1.4 Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał aktywów zakwalifikowanych do tej kategorii.

2.5.1.5 Pozostałe zobowiązania finansowe

Pozostałe zobowiązania finansowe są to zobowiązania finansowe inne niż wycenianie do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat mające charakter depozytu, pożyczki otrzymanej lub kredytu otrzymanego.

2.5.1.6 Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Bank może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Bank ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego zapadalności.

Bank może dokonać przekwalifikowania instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu, innych niż instrumenty pochodne oraz instrumenty finansowe wskazane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu do kategorii kredytów, pożyczek i należności, jeżeli spełniają one warunki, o których mowa w nocie 2.5.1.1.

2.5.2 Ujmowanie transakcji w księgach

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym również transakcje terminowe i transakcje standaryzowane, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych pod datą zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

2.5.3 Wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub, gdy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot.
Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

1) przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub
2) zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W przypadku:

1) jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
2) jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
3) jeżeli Bank nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Bank ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Najczęściej Bank wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej kredyty, gdy podlegają one umorzeniu, przedawnieniu lub są nieściągalne. Wyłączanie ze sprawozdania z sytuacji finansowej kredytów, pożyczek i innych należności następuje w ciężar utworzonych na nie odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy nie utworzono odpisów z tytułu utraty wartości lub ich wartość jest mniejsza od wartości kredytu, pożyczki i innej należności, przed odpisaniem należności zwiększa się odpis z tytułu utraty wartości o różnicę pomiędzy wartością należności, a dotychczas utworzoną kwotą odpisu z tytułu utraty wartości.

2.5.4 Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się według wartości godziwej, powiększonej w przypadku aktywów lub zobowiązań finansowych niekwalifikowanych jak wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. ceną wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny.

Po początkowym ujęciu jednostka wycenia instrumenty finansowe w następujący sposób:

2.5.4.1 Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Wyceniane są do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat, do pozycji wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej.

2.5.4.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Wyceniane są do wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej (z wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości) rozpoznawane są w innych dochodach całkowitych aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany zysk/strata ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych. Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej od aktywów dostępnych do sprzedaży rozpoznawane są w wyniku odsetkowym. Odpisy z tytułu utraty wartości ujmowane są w pozycji wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw.

2.5.4.3 Kredyty i pożyczki oraz inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności

Wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości. W przypadku kredytów i pożyczek, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, wycenia się je według kwoty wymaganej zapłaty.

2.5.4.4 Pozostałe zobowiązania finansowe w tym zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Wyceniane są według zamortyzowanego kosztu. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Bank są wykazywane jako zobowiązania finansowe i wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

2.5.5 Instrumenty pochodne

2.5.5.1 Ujęcie i wycena

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Instrument pochodny staje się aktywem, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, a zobowiązaniem w przypadku, gdy jego wartość godziwa jest ujemna.

Przy wycenie tych instrumentów uwzględnia się założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Banku.

W przypadku, gdy oszacowana wartość godziwa jest niższa, bądź wyższa od wartości godziwej na poprzedzający koniec okresu sprawozdawczego (dla transakcji zawartych w danym okresie sprawozdawczym w wartości godziwej) Bank zalicza tę wartość odpowiednio do wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub do wyniku z pozycji wymiany w korespondencji odpowiednio z pozycją „Pochodne instrumenty finansowe". Powyższy sposób ujęcia ma zastosowanie dla instrumentów pochodnych nie zakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń. Sposób ewidencji instrumentów pochodnych zabezpieczających opisany został w nocie 2.5.6.

Efekt ostatecznego rozliczenia transakcji pochodnych wykazuje się w wyniku na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat lub w wyniku z pozycji wymiany.

Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są w pozycjach pozabilansowych w dniu zawarcia transakcji i przez cały okres ich trwania.

2.5.5.2 Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowany instrument pochodny jest składnikiem hybrydowego (złożonego) instrumentu, który zawiera również umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym (zarówno o charakterze finansowym, jak i niefinansowym), powodującym, że część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu złożonego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego. Wbudowany instrument pochodny powoduje, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs walutowy, bądź inną zmienną, pod warunkiem, że zmienna niebędąca finansową nie jest specyficzna dla którejkolwiek ze stron kontraktu.

Oceny, czy dana umowa zawiera wbudowany instrument pochodny dokonuje się na moment przystąpienia do umowy. Ponowna ocena jest dokonywana jedynie wtedy, gdy nastąpią zmiany w umowie istotnie wpływające na wynikające z niej przepływy pieniężne.

Instrumenty pochodne podlegające wydzieleniu z umów zasadniczych i osobnemu ujęciu w księgach rachunkowych wyceniane są według wartości godziwej. Wycena prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe". Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów pochodnych odnoszone są do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej" lub „Wynik z pozycji wymiany".

Instrument pochodny wykazywany jest odrębnie, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

1) instrument hybrydowy (złożony) nie jest wyceniany w wartości godziwej, ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat,
2) charakter ekonomiczny wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem ekonomicznym umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
3) odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego.

W przypadku umów niebędących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wbudowany instrument pochodny zalicza się do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej" lub „Wynik z pozycji wymiany", odnoszonych do rachunku zysku i strat.

2.5.6 Rachunkowość zabezpieczeń

2.5.6.1 Kryteria rachunkowości zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Bank, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki, określone w MSR 39:

1) w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
2) oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
3) w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
4) efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
5) zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

2.5.6.2 Zaprzestanie stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń

Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy:

1) instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę). W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
2) zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń. W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
3) zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, wobec tego wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
4) Bank unieważnia powiązanie zabezpieczające.

2.5.6.3 Zabezpieczenie wartości godziwej

Bank odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 i na dzień 31 grudnia 2014 roku nie stosował rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

2.5.6.4 Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które mogłyby wpływać na rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej".

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających, po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS). Wykazywane są one w rachunku zysków i strat, odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek" oraz „Wynik z pozycji wymiany".

2.6 Kompensowanie instrumentów finansowych

Bank kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe i wykazuje je w sprawozdaniu z sytuacji finansowej netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesna realizacji danego składnika aktywów i uregulowanie zobowiązania.

2.7 Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu na moment zawarcia ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji.

Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży ujmuje się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży są wyceniane według zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączane ze sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszt/przychód odsetkowy i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

2.8 Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz stowarzyszone

Inwestycje dokonane w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach oraz stowarzyszonych wykazane są według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. W przypadku dokonania sprzedaży inwestycji w jednostkach zależnych, na skutek której następuje utrata kontroli, Bank dokonuje wyceny do wartości godziwej pozostałej inwestycji oraz przyjmuję tą wartość jako nowy koszt dla potrzeb późniejszej wyceny. Nadwyżka wartości godziwej inwestycji nad wartością bilansową ujmowana jest przez Bank w pozostałych przychodach operacyjnych.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku istnienia takiej przesłanki Bank dokonuje oszacowania wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa, a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość użytkową, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

Powyższa prognoza wartości użytkowej wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dywidend lub wpływów pieniężnych z tytułu ewentualnej sprzedaży inwestycji pomniejszonej o koszty sprzedaży.

2.9 Utrata wartości aktywów finansowych

2.9.1 Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Każdorazowo dla kredytu i pożyczki na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Jeżeli takie przesłanki istnieją, Bank ustala kwoty odpisów z tytułu utraty wartości. Strata z tytułu utraty wartości jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę"), oraz to zdarzenie ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych przesłanek utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Bank zalicza w szczególności informacje o następujących zdarzeniach:

1) wystąpienie znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika,
2) niedotrzymanie postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika, np. niespłacenie odsetek lub kapitału albo zaleganie z ich spłatą,
3) przyznanie emitentowi lub dłużnikowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z jego trudnościami finansowymi, udogodnienia, które w innym przypadku nie zostałoby udzielone (szczegółowy opis praktyk w zakresie „forbearance" prezentuje nota 51.4 „Praktyki forbearance"),
4) zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta lub dłużnika,
5) wystąpienie zdarzenia umożliwiającego oszacowanie spadku wartości przyszłych przepływów pieniężnych, w tym ich ściągalności, w odniesieniu do grupy aktywów.

Ekspozycje kredytowe, w odniesieniu do których na poziomie indywidualnym nie zidentyfikowano obiektywnych przesłanek utraty wartości lub pomimo ich wystąpienia nie rozpoznano straty, poddawane są ocenie pod kątem utraty wartości grupy ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

Bank dokonuje podziału należności kredytowych ze względu na wielkość zaangażowania.

W portfelu ekspozycji indywidualnie znaczących każda pojedyncza ekspozycja kredytowa jest poddawana zindywidualizowanej analizie pod kątem istnienia przesłanek utraty wartości oraz poziomu rozpoznanej straty. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie nieznaczących rozpoznania i pomiaru straty dokonuje się z wykorzystaniem portfelowych parametrów ryzyka, oszacowanych metodami statystycznymi. Jeśli w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej strata zostanie rozpoznana, tworzony jest na nią adekwatny odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. Jeśli na poziomie indywidualnej ekspozycji strata nie zostanie rozpoznana, ekspozycja podlega zaszeregowaniu do portfela aktywów o podobnej charakterystyce ocenianego grupowo i obejmowana jest ustalonym dla danej grupy odpisem z tytułu zaistniałej niezaraportowanej straty (odpisem IBNR).

Odpis IBNR ustalany jest z wykorzystaniem parametrów portfelowych. Parametry te szacowane są dla grup ekspozycji o tych samych charakterystykach, spełniających określone przesłanki zaistnienia straty na poziomie grupy (niezaraportowanej na poziomie indywidualnym) – przesłanki IBNR.

Za przesłanki IBNR uznaje się w szczególności:

1) opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie dłuższe niż 90 dni,
2) nierozpoznanie pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej lub majątkowej dłużnika w ocenie ryzyka związanego z jego finansowaniem (pomimo zachowania obowiązujących procedur w zakresie monitorowania tej sytuacji i aktualizacji oceny),
3) powzięcie informacji o potencjalnym wyłudzeniu kredytu.

Kwotę odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości i odpisu IBNR stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a bieżącą wartością, oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Kalkulacja bieżącej wartości oszacowanych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przejęcia zabezpieczenia, pomniejszone o koszty przejęcia i sprzedaży.

Przy ustalaniu odpisu metodą zindywidualizowaną przyszłe przepływy pieniężne szacuje się z uwzględnieniem specyfiki sprawy i prawdopodobnych scenariuszy zarządzania ekspozycją.

Przy szacowaniu odpisów na ekspozycje nieobjęte metodą zindywidualizowaną wykorzystuje się parametry portfelowe:

1) stopy odzysku oszacowane dla grup ekspozycji o określonej charakterystyce,
2) prawdopodobieństwo zaraportowania straty na poziomie indywidualnym (w odniesieniu do ekspozycji z portfela IBNR).

Przyszłe przepływy pieniężne dotyczące grupy aktywów finansowych ocenianych łącznie pod kątem utraty wartości są szacowane na podstawie przepływów pieniężnych wynikających z umów oraz historycznych parametrów odzysków generowanych z aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Historyczne parametry odzysków są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji, tak, aby uwzględnić oddziaływanie bieżących warunków oraz wyłączyć czynniki mające wpływ w okresie historycznym, które nie występują obecnie. Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty salda odpisów aktualizujących. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Bank planuje, iż przyjęta metodologia szacowania odpisów z tytułu utraty wartości będzie rozwijana wraz ze zwiększającymi się możliwościami pozyskiwania informacji wskazujących na utratę wartości z istniejących oraz wdrażanych aplikacji i systemów informatycznych. W konsekwencji, pozyskiwanie nowych danych może mieć wpływ na poziom odpisów z tytułu utraty wartości w przyszłości.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu poddawane są regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

2.9.2 Aktywa dostępne do sprzedaży

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Jeżeli takie przesłanki istnieją, Bank ustala kwoty odpisów z tytułu utraty wartości.

Do obiektywnych przesłanek utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Bank zalicza informacje o następujących zdarzeniach:

1) wystąpienie znaczących trudności finansowych emitenta,
2) niedotrzymanie postanowień umownych przez emitenta, np. niespłacenie odsetek lub kapitału albo zaleganie z ich spłatą,
3) przyznanie emitentowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z jego trudnościami finansowymi, udogodnienia, które w innym przypadku nie zostałoby udzielone (szczegółowy opis praktyk w zakresie „forbearance" prezentuje nota 51.4 „Praktyki forbearance"),
4) pogorszenie się w okresie utrzymywania zaangażowania sytuacji ekonomiczno-finansowej emitenta,
5) zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta,
6) wzrost, w okresie utrzymywania zaangażowania, ryzyka branży, w której działa emitent wyrażający się uznaniem branży przez Bank za branżę podwyższonego ryzyka.

W pierwszej kolejności Bank ustala, czy nastąpiła utrata wartości aktywów na bazie analizy indywidualnej w odniesieniu do należności indywidualnie znaczących.

Jeżeli istnieją obiektywne dowody na utratę wartości aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dłużnych nieskarbowych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, kwotę odpisu aktualizacyjnego stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a bieżącą wartością godziwą ustaloną jako wartość przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą stóp zerokuponowych ustalanych na podstawie krzywych dochodowości papierów skarbowych.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości aktywów zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży jest ujmowany w rachunku zysków i strat, co skutkuje koniecznością wyksięgowania z innych dochodów całkowitych skumulowanych strat z wyceny, odniesionych uprzednio do tej pozycji, oraz ujęcia ich w rachunku zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentów dłużnych wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych nie odwraca się poprzez rachunek zysków i strat.

2.10 Leasing

Bank jest stroną umów leasingu operacyjnego, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwałe na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Bank jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.

2.11 Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

2.11.1 Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów nieposiadający postaci fizycznej.

W wyniku rozliczenia transakcji zgodnie z MSSF 3, zidentyfikowane zostały relacje z klientami podlegające amortyzacji metodą degresywną opartą o tempo konsumowania korzyści ekonomicznych wynikających z ich użytkowania. Dodatkowo podlegają one corocznie, według stanu na 31 grudnia testowi na utratę wartości.

2.11.2 Wartość firmy

Bank ujmuje (od momentu fuzji prawnej z jednostką zależną) jako wartości niematerialne wartość firmy z tytułu przejęcia tego podmiotu. Wartość firmy została ujęta w kwocie nadwyżki przekazanej zapłaty nad wartością możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych według wartości godziwej na dzień nabycia. Wartość firmy jest wykazywana według wartości początkowej, pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

2.11.3 Oprogramowanie

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości.

Późniejsze nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

2.11.4 Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

2.11.5 Koszty prac rozwojowych

Koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych, w związku z uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.

2.11.6 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są na koniec okresu sprawozdawczego według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, po pomniejszeniu o odpisy umorzeniowe oraz odpisy z tytułu trwałej utraty ich wartości.

Nieruchomości zaliczane do inwestycji wycenia się według zasad stosowanych do rzeczowych aktywów trwałych.

2.11.7 Nakłady ponoszone w terminie późniejszym

Wartość bilansowa rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania, gdy:

1) istnieje prawdopodobieństwo, że Bank uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne, które można przyporządkować danemu składnikowi rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych (wyższe od korzyści pierwotnie szacowanych, mierzonych np. okresem użytkowania, poprawą jakości obsługi, kosztami eksploatacji),
2) można wiarygodnie ustalić cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych.

2.11.8 Odpisy amortyzacyjne

Amortyzacja naliczana jest od wszystkich aktywów trwałych, których wartość ulega obniżeniu na skutek używania lub upływu czasu metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego aktywa. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania.

Rozpoczęcie amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych następuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym ten środek przyjęto do używania, a jej zakończenie nie później niż z chwilą:

1) zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową danego składnika aktywów, lub
2) przeznaczenia go do likwidacji, lub
3) sprzedaży, lub
4) stwierdzenia jego niedoboru, lub
5) ustalenia w wyniku weryfikacji, że przewidywana wartość końcowa składnika aktywu przewyższa jego wartość bilansową (netto).

Dla niefinansowych aktywów trwałych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub, gdy istnieje i będzie istniał pod koniec używania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Okresy amortyzacyjne dla podstawowych grup środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych stosowane w PKO Banku Polskim SA:

Środki trwałe	**Okresy**
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu (w tym nieruchomości inwestycyjne)	od 40 do 60 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	10 lat (lub okres najmu, jeśli jest krótszy)
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 3 do 15 lat
Zespoły komputerowe	od 4 do 10 lat
Środki transportu	5 lat
Wartości niematerialne	**Okresy**
Oprogramowanie	od 2 do 17 lat
Pozostałe wartości niematerialne	5 lat

Koszty związane z nabyciem lub wytworzeniem budynków dzieli się na istotne części składowe tego budynku (komponenty) w przypadku, gdy części składowe posiadają różne okresy użytkowania lub gdy każda z nich dostarcza Bankowi korzyści w inny sposób. Każda część składowa tego budynku amortyzowana jest odrębnie. Nie amortyzuje się wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które podlegają corocznemu testowi na utratę wartości zgodnie z notą 2.11.9

2.11.9 Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne). W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartość użytkową składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

2.12 Pozostałe składniki sprawozdania z sytuacji finansowej

2.12.1 Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży ujmowane są w rachunku zysków i strat za okres, w którym dokonano tych odpisów. W stosunku do aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku aktywów trwałych, dla których kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełnione, Bank dokonuje ich reklasyfikacji z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży do odpowiedniej kategorii aktywów. Aktywa trwałe wycofane z aktywów przeznaczonych do sprzedaży wycenia się w niższej z dwóch wartości:

1) wartości bilansowej sprzed momentu zaklasyfikowania do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży, pomniejszonej o amortyzacje, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży,
2) wartości odzyskiwalnej na dzień podjęcia decyzji o zaniechaniu sprzedaży.

2.12.2 Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania".

Rozliczenia międzyokresowe czynne dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Rozliczenia międzyokresowe czynne prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa".

2.13 Rezerwy

Rezerwy są zobowiązaniami, których kwota lub termin zapłaty są niepewne. Rezerwy są tworzone, gdy Bank posiada obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych oraz prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Bank tworzy rezerwy:

- na sprawy sporne z pracownikami, kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi (np. UOKiK), po uzyskaniu informacji od właściwej osoby w DPR lub innej osoby reprezentującej Bank przed sądami i innymi organami orzekającymi w ramach świadczenia pomocy prawnej o dużym prawdopodobieństwie przegrania sprawy sądowej (zostały opisane w nocie 39 „Sprawy sporne")
- rezerwy na świadczenia emerytalno-rentowe (patrz nota 2.14 „Świadczenia pracownicze"),
- rezerwy na udzielone zobowiązania o charakterze finansowym i gwarancyjnym,
- oraz inne rezerwy, w szczególności rezerwę restrukturyzacyjną oraz rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności.

Szczegółowy opis zmian przedstawiono w nocie 36 „Rezerwy".

Rezerwy na udzielone zobowiązania o charakterze finansowym i gwarancyjnym tworzy się zgodnie z zasadami określonymi w MSR 37. W celu określenia oczekiwanej wartości ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wykorzystuje się wskaźnik konwersji kredytowej (ccf) – oszacowany dla portfela ekspozycji o podobnej charakterystyce. Tak wyliczona wartość jest następnie podstawą do ustalania wysokości rezerwy, bądź poprzez porównanie jej do wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania ustalonej metodą zindywidualizowaną, bądź z wykorzystaniem parametrów portfelowych oszacowanych za pomocą metod statystycznych (metoda portfelowa i grupowa). Szczegółowy opis przyjętych zasad przedstawia nota 2.9.1 „Utrata wartości aktywów finansowych" - „Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu" oraz nota 51.9 „Rezerwy na ekspozycje pozabilansowe".

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są ogólne kryteria ujmowania rezerw jak również szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku, prawnego lub zwyczajowo oczekiwanego, tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37.
W szczególności, zwyczajowo oczekiwany obowiązek przeprowadzenia restrukturyzacji oraz tworzenia rezerwy powstaje tylko wówczas, gdy Bank posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji oraz wzbudził uzasadnione oczekiwanie stron, których plan dotyczy, że przeprowadzi działania restrukturyzacyjne poprzez rozpoczęcie wdrażania planu lub ogłoszenie głównych elementów planu tymże stronom. Szczegółowy plan restrukturyzacji określa co najmniej działalność lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony. Rezerwa na restrukturyzację obejmuje tylko takie bezpośrednie nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji, które jednocześnie w sposób nieodzowny wynikają z restrukturyzacji i nie są związane z bieżącą działalnością Banku. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych strat operacyjnych.

Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych na inne całkowite dochody.

2.14 Świadczenia pracownicze

Zgodnie z Kodeksem pracy pracownicy PKO Banku Polskiego SA mają prawo do odpraw emerytalnych lub rentowych w momencie odchodzenia na emeryturę lub rentę. Bank okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników.

Rezerwa na wynikające z Kodeksu pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Podstawę do wyznaczania wartości rezerw na świadczenia pracownicze stanowią przepisy wewnętrzne Banku, a w szczególności Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy obowiązujący w Banku.

Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych dochodach całkowitych.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.

Świadczenia pracownicze obejmują również pracowniczy program emerytalny stanowiący program określonych składek, ujmowany w kosztach w pozycji „Wynagrodzenia" oraz program zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie akcji rozliczonych w środkach pieniężnych, zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji".

2.15 Zobowiązania warunkowe

W ramach działalności operacyjnej Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zgodnie z MSR 37 zobowiązanie warunkowe jest:

1) możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku,
2) obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Wyjąwszy przypadek, gdy możliwość wypływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku jest znikoma, jednostka podaje na dzień bilansowy, w odniesieniu do każdego rodzaju zobowiązań warunkowych, krótki opis rodzaju zobowiązania warunkowego oraz, jeśli jest to wykonalne, ujawnia:

a) wartość szacunkową jego skutków finansowych,
b) przesłanki świadczące o istnieniu niepewności co do kwoty lub terminu wystąpienia wypływu środków oraz
c) możliwości uzyskania zwrotów.

Szczegółowe informacje przedstawia nota 38 „Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane".

Zgodnie z MSR 37 w momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

1) wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe" oraz
2) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody".

2.16 Ustalanie wyniku finansowego

Bank ujmuje wszystkie istotne pozycje kosztów i przychodów zgodnie z zasadami: memoriału, współmierności przychodów i kosztów, ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań, tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości.

2.16.1 Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz instrumentów wycenianych do wartości godziwej, z wyjątkiem instrumentów pochodnych. Przychody i koszty odsetkowe ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Przychody odsetkowe, w przypadku, aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu aktualnej stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe z tytułu instrumentów pochodnych, wykazywane są w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej" lub „Wynik z pozycji wymiany" (w przypadku CIRS), z wyjątkiem instrumentów pochodnych zakwalifikowanych jako instrumenty zabezpieczające do rachunkowości zabezpieczeń, które prezentowane są w wyniku odsetkowym. W przychodach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego.

Przychody i koszty odsetkowe ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Efektywna stopa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Wyliczenie efektywnej stopy obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

W przychodach odsetkowych ujęty został również efekt wyceny do wartości godziwej aktywów finansowych przejętych w ramach połączenia jednostki zależnej.

2.16.2 Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału z chwilą wykonania usługi. Do przychodów zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Bank za wykonanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z powstaniem kredytów, pożyczek i innych należności, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Bank w okresie dłuższym niż 3 miesiące. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej.

2.16.3 Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami i pożyczkami

Z uwagi na fakt, iż Bank oferuje produkty ubezpieczeniowe wraz z kredytami i pożyczkami i brak jest możliwości zakupu w Banku identycznego, co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu czy pożyczki, opłaty uzyskiwane przez Bank z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych traktowane są jako integralna część wynagrodzenia z tytułu oferowanych instrumentów finansowych.

Otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych dla produktów bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi jest rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodzie odsetkowym.

Otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu wykonywania usługi pośrednictwa ujmowane jest w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia.

Podział wynagrodzenia na część prowizyjną oraz odsetkową dokonywany jest w proporcji wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.
Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych są rozliczane w analogiczny sposób do rozliczania przychodów, z zachowaniem zasady współmierności przychodów i kosztów, tj. jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego lub jednorazowo.

Bank dokonuje okresowego oszacowania kwoty wynagrodzenia, które będzie w przyszłości podlegało zwrotowi w związku z wcześniejszym zakończeniem umowy ubezpieczeniowej i odpowiednio pomniejsza rozpoznawane przychody odsetkowe lub prowizyjne.

2.16.4 Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

2.16.5 Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej. W pozycji ujmowana jest również, jak opisano w nocie 2.5.6.4, część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych.

2.16.6 Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży oraz utrzymywanych do terminu zapadalności.

2.16.7 Wynik z pozycji wymiany

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski oraz z wyceny do wartości godziwej niezrealizowanych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe).

Bank ujmuje w wyniku z pozycji wymiany walutowej dodatnie i ujemne różnice kursowe zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, z wyceny do wartości godziwej niezrealizowanych opcji walutowych. Z ekonomicznego punktu widzenia, przyjęty sposób prezentacji wyniku z opcji walutowych pozwala na symetryczne ujmowanie wyniku z opcji walutowych i zabezpieczających je transakcji natychmiastowych i terminowych (zabezpieczających pozycję walutową generowaną w efekcie oddziaływania zmian parametrów rynkowych na pozycję w opcjach walutowych).

W wyniku z pozycji wymiany wykazane są również skutki zmiany wartości godziwej oraz wynik zrealizowany na opcji na indeks złota, z uwagi na fakt, iż Bank traktuje złoto jak jedną z walut analogicznie do przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Bank wykazał aktywa i zobowiązania pieniężne stanowiące bilansowe i pozabilansowe pozycje walutowe w złotych po przeliczeniu według średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażone w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają uaktualnieniu wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Zrealizowane i niezrealizowane różnice kursowe zaliczane są do rachunku zysków i strat.

2.16.8 Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski ze sprzedaży/likwidacji składników majątku trwałego i aktywów przejętych za długi, sprzedaży udziałów w jednostkach zależnych, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien oraz przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty ze sprzedaży/likwidacji majątku trwałego, w tym aktywów przejętych za długi, koszty windykacji należności oraz koszty przekazanych darowizn.

2.17 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych, ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w pozycji „Inne dochody całkowite" w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

2.17.1 Podatek bieżący

Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego. Pozycje te obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek naliczonych do otrzymania i zapłacenia, odpisy z tytułu utraty wartości należności oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.

Przy ustaleniu podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych uwzględniono przepisy Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2014 roku poz. 857 z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 maja 2001 roku w sprawie przedłużenia bankom udzielającym pożyczek (kredytów) na cele budownictwa mieszkaniowego terminów wpłat zaliczek i podatku dochodowego od osób prawnych (Dz. U.z 2001 roku Nr 43, poz. 482). Równowartość skapitalizowanych odsetek niespłaconych przez kredytobiorcę i niewykupionych przejściowo ze środków budżetu państwa uwzględniana jest do dnia faktycznej spłaty tych odsetek również w odroczonym podatku dochodowym jako dodatnia różnica przejściowa.

2.17.2 Podatek dochodowy odroczony

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Bank tworzy rezerwę oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Wartość podatku dochodowego odroczonego odnoszona na wynik finansowy ustalana jest jako różnica między wartością bilansową a podatkową aktywów i zobowiązań przeliczona odpowiednią stawką podatkową. Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego Banku wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odpowiednio po stronie aktywów lub zobowiązań. Zmiana stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego (pozycja: „Podatek dochodowy" w „Rachunku zysków i strat") z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych oraz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego są również rozliczane z innymi dochodami całkowitymi. Przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego uwzględnia się wartość aktywa i rezerwy na odroczony podatek na początek i koniec okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

2.18 Zmiany zasad rachunkowości

Bank sporządza sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez Unię Europejską w formie rozporządzeń Komisji Unii Europejskiej (dalej Komisja UE).

1) Zmiany do opublikowanych standardów i interpretacji, które weszły w życie i zostały zastosowane przez Bank od 1 stycznia 2015 roku

Standard/interpretacja	**Data wydania/ publikacji przez RMSR**	**Data wejścia w życie**	**Opis potencjalnych zmian**
Rozporządzenie Komisji UE nr 634/2014 z dnia 13 czerwca 2014 roku			
KIMSF 21 „Opłaty publiczne" (interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe")	05.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się od 1.01.2014 lub później (ma zastosowanie retrospektywne). W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 17.06.2014 lub później	Interpretacja KIMSF 21 określa, w jaki sposób jednostka powinna rozliczać w swoim sprawozdaniu finansowym zobowiązania do zapłaty opłat nałożonych przez rządy (zobowiązania inne niż z tytułu podatku dochodowego). Zasadnicza kwestia dotyczy tego, kiedy jednostka powinna ujmować zobowiązanie do uiszczenia opłaty. KIMSF 21 określa kryteria dla rozpoznawania zobowiązania. Jednym z tych kryteriów jest wymóg obowiązku wynikającego z przeszłych zdarzeń (tzw. zdarzenia obligującego). Interpretacja wyjaśnia, że zdarzeniem obligującym, powodującym powstanie obowiązku do uiszczenia opłaty, są odpowiednie przepisy prawa powodujące konieczność uiszczenia opłaty. Interpretacja nie dotyczy opłat wchodzących w zakres MSR 12 „Podatek dochodowy", a także kar i grzywien. W jej zakres nie wchodzą również płatności na rzecz rządu z tytułu usług lub przejęcia aktywów na podstawie umowy. W praktyce dla banków polskich KIMSF 21 ma zastosowanie do opłat ponoszonych przez banki na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, czyli opłaty rocznej oraz opłaty ostrożnościowej. Zgodnie z KIMSF 21 z uwagi na fakt, że zdarzeniem obligującym do poniesienia opłat na rzecz BFG jest fakt bycia objętym systemem gwarantowania BFG w danym roku, opłaty z tego tytułu zostały ujęte jako zobowiązanie już na dzień 1 stycznia 2015 roku.
Rozporządzenie Komisji UE nr 1361/2014 z dnia 18 grudnia 2014 roku			
Poprawki do MSSF 2011-2013	12.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 22.12.2014 lub później	Poprawki zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu, wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. • MSSF 3 „Połączenia jednostek" – doprecyzowano, że standard nie ma zastosowania do rozliczania tworzenia wspólnego przedsięwzięcia w sprawozdaniu finansowym tego przedsięwzięcia (zapisy te zdefiniowane są w MSSF 11); • MSSF 13 „Wycena wartości godziwej" – doprecyzowano, że wyjątek zawarty w MSSF 13, dotyczący możliwości wyceny całego portfela wg wartości godziwych, a nie każdego pojedynczego aktywa lub zobowiązania (jak mówi ogólna zasada), należy stosować do wszystkich umów w zakresie MSR 39/MSSF 9; • MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne" – zmiana dotyczy sytuacji nabycia spółki z sektora nieruchomości i ma na celu jednoznaczne określenie, że klasyfikacja przejęcia jako nabycia aktywów albo połączenia przedsięwzięć następuje tylko i wyłącznie na podstawie MSSF 3. Natomiast klasyfikacja danego aktywa jako nieruchomość inwestycyjną lub nieruchomość dla własnych potrzeb następuje wg MSR 40 oddzielnie. Powyższe zmiany nie miały wpływu na sprawozdania finansowe Banku za 2015 rok.

Nowe standardy i interpretacje oraz zmiany do powyższych, które zostały opublikowane a także zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a nie weszły jeszcze w życie i nie zostały jeszcze zastosowane przez Bank

2) Mające zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych Banku za rok 2016

Standard/interpretacja	Data wydania/ publikacji przez RMSR	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/29 z dnia 17 grudnia 2014 roku			
MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	11.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.02.2015 lub później	Zmiany dotyczą składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Powyższe zmiany nie miały wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
Rozporządzenie Komisji UE 2015/28 z dnia 17 grudnia 2014 roku			
Poprawki do MSSF 2010-2012	12.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.02.2015 lub później	Poprawki do MSSF 2010-2012 dotyczą 7 standardów i zmiany w prezentacji, ujmowaniu oraz wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. • MSSF 2 „Płatności w formie akcji” – doprecyzowano definicje pojęć „warunek rynkowy”, „warunki związane z dokonaniami (wynikami)”, „warunki związane ze świadczeniem usługi” i „warunki nabycia uprawnień”; • MSSF 3 „Połączenia jednostek” – zmienione zostały zapisy dotyczące ujmowania zmiany wartości godziwej innych zapłat warunkowych, obecnie standard dopuszcza ich ujmowanie jedynie w rachunku zysków i strat; • MSSF 8 „Segmenty operacyjne” - obowiązek ujawniania osądu dokonanego przez zarząd przy agregacji segmentów operacyjnych; • MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Wartości niematerialne” – zmienione zostały zapisy dotyczące modelu przeszacowanej wartości; • MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych” – dodano jako stronę powiązaną jednostkę, która świadczy usługi kluczowego personelu kierowniczego. Wprowadzono wymóg ujawnienia kwot zapłaconych za usługi zarządcze tej jednostce; • MSR 37 „Rezerwy, zobowiązanie warunkowe i aktywa warunkowe” oraz MRS 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” zmieniające się zgodnie ze zmianami do MSSF 3. Powyższe zmiany będę mieć ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych Banku za 2016 rok i ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający ewentualnego poszerzenia ujawnień.

Standard/interpretacja	Data wydania/ publikacji przez RMSR	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/2173 z dnia 24 listopada 2015 roku			
Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”	05.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później.	Zgodnie z wprowadzonymi zmianami, nabycie udziałów we wspólnych działaniach stanowiących przedsięwzięcie będzie podlegało analogicznym zasadom jak połączenie jednostek. Oznacza to m.in.: • wycenę dodatkowych nabytych udziałów w wartości godziwej; • rozpoznawanie aktywów bądź zobowiązań z tytułu podatku odroczonego; • prezentowanie analogicznych ujawnień jakie są wymagane przy połączeniach jednostek.. Powyższe zmiany będę mieć ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych Banku za 2016 rok i ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający ewentualnego poszerzenia ujawnień.
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/2231 z dnia 2 grudnia 2015 roku			
Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Wartości niematerialne” dotyczące amortyzacji i umorzenia	05.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Zmiana dotyczy metod stosowanych do amortyzacji, w szczególności metod innych niż liniowe, a oparte na uzyskiwaniu korzyści z aktywa w czasie. Jednoznacznie zakazano amortyzować zgodnie ze strumieniem przychodów uzyskiwanych bezpośrednio lub pośrednio z aktywa, gdyż oprócz amortyzacji na przychody wpływa wiele innych czynników. Dodatkowo obniżenie cen nie powinno skutkować obniżeniem amortyzacji, ale raczej jest wskazaniem na utratę wartości. Zmiany te nie będą miały istotnego wpływu na Bank.
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/2343 z dnia 15 grudnia 2015 roku			
MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”	09.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Zmiany wprowadzone na podstawie dokumentu „Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014” polegają na doprecyzowaniu wytycznych dotyczących reklasyfikacji aktywów pomiędzy kategoriami „przeznaczone do sprzedaży” i „przeznaczone do przekazania właścicielom” oraz sytuacji kiedy zaprzestaje się traktować aktywa jako „przeznaczone do przekazania właścicielom”. Zmiany te nie będą miały wpływu na Bank.
MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”	09.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Zmiany wprowadzone na podstawie dokumentu „Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014” dotyczą następujących zagadnień: (i) obsługa kontraktów – dodano dodatkowe wytyczne dotyczące tego, czy poprzez umowę na obsługę przekazywanego składnika aktywów finansowych jednostka kontynuuje zaangażowanie w przekazywany składnik aktywów finansowych; (ii) zastosowanie zmian do MSSF 7 - doprecyzowuje kwestię ujawnień w zakresie kompensowania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przy sporządzaniu skróconych śródrocznych sprawozdań finansowych; Zmiany te nie będą miały wpływu na Bank.
MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	09.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Zmiany wprowadzone na podstawie dokumentu „Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014” polegają na doprecyzowaniu podejścia do ustalania stopy dyskontowej dla walut, dla których nie istnieje rozwinięty rynek obligacji korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej. Zmiany te nie będą miały wpływu na Bank.

Standard/interpretacja	Data wydania/ publikacji przez RMSR	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
MSR 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”	09.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później.	Zmiany wprowadzone na podstawie dokumentu „Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014” polegają na wyjaśnieniu określenia „w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego” dotyczące ujawniania informacji o znaczących zdarzeniach i transakcjach. Zmiany te nie będą miały wpływu na Bank.
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/2406 z dnia 18 grudnia 2015 roku			
MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”	12.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Wprowadzone zmiany doprecyzowują, że zasada istotności dotyczy zarówno podstawowej części sprawozdania finansowego, jak i not objaśniających, wskazują także, że wymagane jest ujawnianie jedynie informacji istotnych. Bank dokonał przeglądu sprawozdań finansowych pod kątem istotności i zasadności ujawniania informacji w notach objaśniających.
Rozporządzenie Komisji UE nr 2015/2441 z dnia 18 grudnia 2015 roku			
Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”	08.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później. W UE obowiązkowe zastosowanie wraz z rozpoczęciem roku obrotowego w dniu 1.01.2016 lub później	Zmiany umożliwiają jednostce sprawozdawczej zastosowanie metody praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym do rozliczania inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach. Zmiany precyzują również, że jeśli podmiot dominujący zaprzestaje być jednostką inwestycyjną, powinien rozliczać swe inwestycje w jednostkach zależnych według kosztu lub metodą praw własności lub zgodnie z MSSF 9. W przypadku zastosowania przez Bank metody praw własności zmiana ta umożliwiłaby Bankowi wcześniejsze rozpoznanie wyników jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć.

3) Niezatwierdzone jeszcze przez Unię Europejską

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji przez RMSR	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”	05.2014	Data wdrożenia przesunięta na rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2018 lub później (zgodnie z decyzja RMSR z 9.2015)	MSSF 15 zastępuje MSR 11 „Umowy o budowę”, MSR 18 „Przychody”, KIMSF 13 „Programy lojalnościowe”, KIMSF 15 „Umowy dotyczące budowy nieruchomości”, KIMSF 18 „Przekazanie aktywów przez klientów”, oraz SKI 31 „Przychody – transakcje barterowe dotyczące usług reklamowych”. Podstawową zasadą jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transakcję przeniesienia na klienta towarów lub usług w kwocie odzwierciedlającej wartość wynagrodzenia, którego jednostka oczekuje w zamian za te towary lub usługi. W celu odpowiedniego momentu rozpoznania przychodu i jego wysokości, standard przedstawia pięciostopniowy model analizy polegający na: identyfikacji umowy z klientem i wiążącego zobowiązania, następnie określeniu ceny transakcyjnej, jej odpowiedniej alokacji i rozpoznaniu przychodu w momencie, kiedy zobowiązanie zostało wypełnione. Powyższe zmiany mogą spowodować zmiany w rozliczaniu przychodów w czasie i będą wymagały dodatkowych ujawnień w sprawozdaniu finansowym.
MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	07.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2018 lub później	W 2014 roku RMSF zakończył prace nad MSSF 9. Do opublikowanych w poprzednich latach części dotyczących klasyfikacji i wyceny (2009 rok) i rachunkowości zabezpieczeń (2013 rok) doszły zagadnienia utraty wartości aktywów finansowych, tym samym standard zastępuje całkowicie dotychczasowy MSR 39. Nowy standard wprowadza: • Model utraty wartości w oparciu o oczekiwaną stratę; • Zmiany do klasyfikacji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych; • Zmiany w podejściu do rachunkowości zabezpieczeń. Klasyfikacja aktywów finansowych została oparta o model biznesowy jednostki i charakterystykę generowanych przez te aktywa przepływów pieniężnych. Standard wprowadza nową kategorię wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (FVOCI), która będzie obejmowała instrumenty dłużne wykorzystywane w ramach modelu biznesowego zakładającego zarówno pozyskiwanie umownych przepływów pieniężnych jak i sprzedaż aktywów finansowych. Odpis z tytułu utraty wartości będzie obejmował straty oczekiwane albo w okresie 12 miesięcy albo przez cały okres obowiązywania umowy. Przychód odsetkowy dla tzw. portfela IBNR liczony będzie od wartości brutto. Nowy Standard zwiększa zakres pozycji jakie można wyznaczać na pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenia na instrument zabezpieczający aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe. Zmiany będą miały wpływ na sprawozdania finansowe Banku ze względu na duży posiadany portfel aktywów finansowych wykazywanych według zamortyzowanego kosztu. Obecnie w Banku finalizowany jest proces wyboru doradcy w projekcie analizy luk w przygotowaniu Banku do wdrożenia MSSF 9. Celem projektu jest przeprowadzenie przeglądu zawierającego zdefiniowane potrzeby informacyjne, luki, koncepcje oraz sposób zaadresowania wskazanych luk, rekomendacje i możliwości (rozwiązań) w zakresie dostosowania Banku do zmian wynikających z MSSF 9, w tym m.in.: moduł dotyczący pomiaru utraty wartości, moduł dotyczący ujęcia, klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, rachunkowości zabezpieczeń oraz sprawozdawczości.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji przez RMSR	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe" oraz MSR 28 „Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia" dotyczące sprzedaży lub wniesienia aktywów przez inwestora do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej	09.2014	Wdrożenie odroczone zgodnie z decyzją RMSR z 12.2015 aż do momentu zakończenia projektu badawczego, którego przedmiotem jest konsolidacja metodą praw własności.	W przypadku transakcji, w której bierze udział jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie, zakres ujmowania zysków lub strat zależy od tego, czy sprzedane lub wniesione aktywa stanowią przedsięwzięcie. W przypadku gdy jednostka: • sprzedaje lub wnosi aktywa stanowiące przedsięwzięcie do jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia lub • utraci kontrolę nad jednostką zależną, w skład której wchodzi przedsięwzięcie, ale nadal będzie sprawować wspólną kontrolę lub wywierać znaczący wpływ; zyski lub straty wynikające z transakcji są ujmowane w pełnej wysokości. Zmiany te będą miały wpływ na rozszerzenie ujawnień.
Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe", MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach" oraz MSR 28 „Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia"	12.2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2016 lub później	Zmiany dotyczą kwestii zastosowania wyjątku od konsolidacji w przypadku jednostek inwestycyjnych. Potwierdzona została możliwość wyłączenia z konsolidacji jednostek zależnych od jednostek inwestycyjnych, nawet jeśli spółka dominująca jednostki inwestycyjnej wycenia wszystkie swoje jednostki zależne w wartości godziwej. Ponadto poprawki wyjaśniają, kiedy jednostka inwestycyjna powinna konsolidować jednostkę zależną świadczącą usługi związane z działalnością inwestycyjną zamiast wyceniać ja w wartości godziwej a także upraszczają stosowanie metody praw własności dla jednostki, która sama nie jest jednostką inwestycyjną ale posiada udziały w stowarzyszonej jednostce inwestycyjnej. Zmiany te nie będą miały wpływu na Bank.
MSSF 16 „Leasing"	1.2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2019 lub później	Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 „Leasing". Zgodnie z nowym standardem leasingobiorcy mają obowiązek ujmowania prawa do korzystania ze składnika aktywów oraz zobowiązania (obowiązku zapłacenia za to prawo, czyli finansowania) w bilansie w przypadku wszystkich umów leasingu (a nie jak poprzednio jedynie w przypadku leasingu finansowego) . Wyjątkiem są krótkoterminowe umowy leasingu o okresie obowiązywania do 12 miesięcy oraz umowy leasingu aktywów o niewielkiej wartości. Wpływ zmian na Bank nie został jeszcze oszacowany.
MSR 12 „Podatek dochodowy"	1.2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2017 lub później	Zmiany dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Wpływ zmian na Grupę Kapitałową nie został jeszcze oszacowany.
MSR 7 „Rachunek przepływów pieniężnych"	1.2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2017 lub później	Zmiany zostały wprowadzone jako efekt prac RMSR dotyczących poprawy jakości ujawnień w sprawozdań finansowych i dotyczą wymogu dokonania ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych. Wpływ zmian na Grupę Kapitałową nie został jeszcze oszacowany.

Podsumowując, Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Bank zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9. Bank planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

3. Ważniejsze szacunki i oceny

Bank podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia, które Bank przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów, dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach.

Założenia, co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Bank uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Bank szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków są rozpoznawane w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego danego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy, są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

Poniżej przedstawiono najistotniejsze obszary, dla których Bank dokonuje oszacowań:

3.1 Utrata wartości kredytów i pożyczek

Strata z tytułu utraty wartości jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę"), oraz to zdarzenie ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Bank planuje przyszłe przepływy pieniężne na podstawie szacunków opartych na historycznych parametrach.

Metodyka i założenia wykorzystywane przy szacowaniu odpisów poddawane są regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku, w przypadku których utrata wartości została rozpoznana w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń, czyli ekspozycji objętych metodą zindywidualizowaną oraz wpływ zwiększenia/zmniejszenia wysokości parametrów portfelowych dla portfela kredytów i pożyczek Banku ocenianych metodą portfelową i grupową przedstawia poniższa tabela (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana utraty wartości kredytów i pożyczek na skutek:	**31.12.2015**		**31.12.2014**	
	scenariusz +10%	**scenariusz -10%**	**scenariusz +10%**	**scenariusz -10%**
zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(204)	364	(260)	405
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	60	60	84	(84)
zmiany stóp odzysku	(435)	435	(478)	479

Szerzej na temat utraty wartości kredytów i pożyczek opisano w nocie 51 Zarządzanie ryzykiem kredytowym

3.2 Wycena instrumentów pochodnych oraz nienotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazującej na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe Banku jak i ryzyko kredytowe kontrahenta. W przypadku instrumentów pochodnych kalkulowana jest korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment) oraz korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca własne ryzyko kredytowe Banku DVA (debit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Banku (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Banku oraz stopy odzysku, a także wyliczenie wysokości korekt CVA i DVA. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość z tytułu CVA i DVA wynosiła 2 miliony PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 4 miliony PLN).

Wartość godziwą papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży nienotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazującej na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Przy wycenie nienotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży przyjmowane są również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych, dla których brak jest dostępnej wiarygodnej ceny rynkowej jest uwzględnione w marży, której metodyka wyceny jest spójna z kalkulacją spreadów kredytowych do wyznaczania korekt CVA i DVA.

Stosowane przez Bank techniki wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych opierają się na krzywych dochodowości konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych (stawki depozytów na rynku międzybankowym, kwotowania transakcji IRS). Bank przeprowadził symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

Poniżej przedstawiono wyniki symulacji szacunkowych zmian wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości:

a) dla całego portfela nieopcyjnych instrumentów pochodnych (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana wyceny przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2015		31.12.2014	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(35)	35	(47)	47
CIRS	(95)	99	(99)	104
pozostałe instrumenty	(1)	1	(2)	2
Razem	(131)	135	(148)	153

b) instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana wyceny przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2015		31.12.2014	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(61)	63	(67)	68
CIRS	(95)	99	(99)	104
Razem	(156)	162	(166)	172

3.3 Kalkulacja rezerw na świadczenia pracownicze

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych.

W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Bank dokonał aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2015 roku wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuariusza. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta finansowego, która została przyjęta przez Bank na poziomie 2,75%, podobnie jak w roku poprzednim.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia stopy dyskonta finansowego oraz podstawowych założeń aktuarialnych o 1 p.p. na zmniejszenie/zwiększenie wartości rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiają poniższe tabele (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana rezerwy na dzień 31.12.2015	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwa na odprawy emerytalne oraz rentowe	(5)	6	6	(5)

Szacunkowa zmiana rezerwy na dzień 31.12.2014	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwa na odprawy emerytalne oraz rentowe	(4)	5	5	(4)

Zyski i straty obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych dochodach całkowitych.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów oraz z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii.

3.4 Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych

Przy szacowaniu długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych uwzględniane są następujące czynniki:

1) oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp.,
2) utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych,
3) prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów,
4) oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów oceniane na podstawie oczekiwanej zdolności produkcyjnej lub wielkości produkcji,
5) inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania.

Wpływ zmiany długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji, z grupy grunty i budynki, wpływających na zmiany wyniku finansowego przedstawia poniższa tabela (w milionach PLN):

Zmiana długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki	31.12.2015		31.12.2014	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(37)	232	(46)	236

4. Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym sprawozdaniem finansowym

Począwszy od drugiego kwartału 2015 roku Bank zmienił sposób prezentacji w wyniku z tytułu prowizji przychodów i kosztów z tytułu pośrednictwa ubezpieczeniowego (bancassurance). Dotychczas przychody i koszty z tytułu ubezpieczeń prezentowane były w szyku rozwartym, tj. otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu wykonywania usługi pośrednictwa ujmowane były w przychodach z tytułu prowizji, a koszty związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych w kosztach z tytułu prowizji. Po zmianie, przychody i koszty z tytułu pośrednictwa ubezpieczeniowego prezentowane są w szyku netto tj. w przychodzie z tytułu ubezpieczeń ujmowane są otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu wykonywania usługi pośrednictwa pomniejszone o koszty poniesione przez Bank bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych.

Powyższe zmiany mają charakter jedynie prezentacyjny i nie mają wpływu na wynik finansowy.

W tabeli poniżej zaprezentowano wpływ zmiany w zakresie prezentacji na dane porównawcze.

	01.01-31.12.2014 dane przed przekształceniem	zmiana ujęcia wyniku z tytułu bancassurance	01.01-31.12.2014 przekształcone
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek	9 908 359	-	9 908 359
Koszty z tytułu odsetek	(2 959 506)	-	(2 959 506)
Wynik z tytułu odsetek	**5 657 577**	**-**	**6 948 853**
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 613 576	(100 219)	3 513 357
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(998 987)	100 219	(898 768)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	**2 215 790**	**-**	**2 614 589**
Przychody z tytułu dywidend	91 465	-	91 465
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	57 967	-	57 967
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	161 651	-	161 651
Wynik z pozycji wymiany	324 895	-	324 895
Pozostałe przychody operacyjne	154 452	-	154 452
Pozostałe koszty operacyjne	(94 827)	-	(94 827)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	**162 873**	**-**	**59 625**
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 980 723)	-	(1 980 723)
Ogólne koszty administracyjne	(4 467 584)	-	(4 467 584)
Wynik z działalności operacyjnej	**3 810 738**	**-**	**3 810 738**
Zysk brutto	**3 160 944**	**-**	**3 810 738**
Podatek dochodowy	(731 267)	-	(731 267)
Zysk netto	**2 429 677**	**-**	**3 079 471**

5. Przejęcie przez PKO Bank Polski SA Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej „Wesoła" w Mysłowicach na dzień 1 sierpnia 2015 roku

W dniu 18 czerwca 2015 roku Bank wyraził zgodę na udział w restrukturyzacji Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej „Wesoła" (SKOK „Wesoła"). Na tej podstawie, w dniu 18 czerwca 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) podjęła decyzję o przejęciu SKOK Wesoła przez Bank.

Decyzja KNF została podjęta zgodnie z art. 74c ust. 4 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Ustawa o SKOK). Zgodnie z tym przepisem, w przypadku braku możliwości przejęcia kasy przez inną kasę, KNF uwzględniając potrzebę ochrony stabilności rynku finansowego i bezpieczeństwa środków zgromadzonych na rachunkach kasy, może podjąć decyzję o przejęciu kasy albo o przejęciu wybranych praw majątkowych lub zobowiązań kasy przez bank krajowy za jego zgodą albo decyzję o likwidacji kasy. Zgodnie z decyzją KNF, z dniem 19 czerwca 2015 roku zarząd majątkiem SKOK „Wesoła" objął Zarząd Banku, a dzień 1 sierpnia 2015 roku wyznaczono jako dzień przejęcia SKOK „Wesoła" przez Bank. Zgodnie z decyzją KNF do dnia przejęcia SKOK „Wesoła", Kasa prowadziła działalność i oferowała usługi swoim członkom w pełnym dotychczasowym zakresie.

Rozliczenie przejęcia nastąpiło zgodnie z MSSF 3. Zgodnie z MSSF 3.45 Bank ma 12 miesięcy - tj. do dnia 31 lipca 2016 roku na ustalenie ostatecznych wartości. Przejęcie SKOK „Wesoła" nie wiązało się z przekazaniem zapłaty przez Bank. Natomiast proces przejęcia SKOK „Wesoła" przebiegał przy wsparciu finansowym udzielonym przez BFG na podstawie art. 20g Ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Bank otrzymał od BFG wsparcie w formie dotacji na pokrycie różnicy pomiędzy wartością przejmowanych praw majątkowych a zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w kwocie 278 858 tysięcy PLN oraz gwarancji pokrycia strat wynikających z ryzyka związanego z przejmowanymi prawami majątkowymi SKOK „Wesoła".

W wyniku transakcji rozliczenia brak jest udziałów niekontrolujących w jednostce przejmowanej.

AKTYWA	Dane SKOK "Wesoła" na dzień 31.07.2015 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Nettowanie podatku odroczonego	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Kasa, środki w Banku Centralnym	6 628	-	6 628	-	6 628
Należności od banków	33 050	-	33 050	-	33 050
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	188 690	-	188 690	50 270	238 960
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	50	-	50	-	50
Wartości niematerialne	691	-	691	-	691
Rzeczowe aktywa trwałe	17 838	-	17 838	-	17 838
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	(11)	-	-	
Inne aktywa	45 833	-	45 833	-	45 833
SUMA AKTYWÓW	292 791	(11)	292 780	50 270	343 050

ZOBOWIĄZANIA	Dane SKOK "Wesoła" na dzień 31.07.2015 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Nettowanie podatku odroczonego	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych zobowiązań
Zobowiązania wobec klientów	595 128	-	595 128	-	595 128
Pozostałe zobowiązania	5 772	-	5 772	-	5 772
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	383	-	383	-	383
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	9 188	(11)	9 177	9 551	18 728
Rezerwy	2 348	-	2 348	-	2 348
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	612 819	(11)	612 808	9 551	622 359

Analizie pod kątem wyceny poddano następujące pozycje bilansowe Kasy:

- portfel kredytów i pożyczek,
- portfel depozytowy,
- nieruchomości.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wycenione w wartości godziwej

	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	521 150	50 270	571 420
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(332 460)	-	(332 460)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	188 690	50 270	238 960

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Wycenione wg metody zindywidualizowanej	211 612	16 205	227 817
ze stwierdzoną utratą wartości	211 612	16 205	227 817
Wyceniane według metody portfelowej	173 528	13 864	187 392
ze stwierdzoną utratą wartości	173 528	13 864	187 392
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	136 010	20 201	156 211
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	**521 150**	**50 270**	**571 420**
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej	(179 367)	-	(179 367)
ze stwierdzoną utratą wartości	(179 367)	-	(179 367)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	(153 093)	-	(153 093)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	-	-
Odpisy - razem	(332 460)	-	(332 460)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**188 690**	**50 270**	**238 960**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według sektorów	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	521 150	50 270	571 420
sektor niefinansowy	521 150	50 270	571 420
konsumpcyjne	521 150	50 270	571 420
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(332 460)	-	(332 460)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**188 690**	**50 270**	**238 960**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	Dane wg MSSF	Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	521 150	50 270	571 420
bankowość detaliczna i prywatna	521 150	50 270	571 420
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(332 460)	-	(332 460)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**188 690**	**50 270**	**238 960**

Przy oszacowaniu wartości godziwej portfela pożyczek posłużono się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych obejmującą następujące etapy:

- portfel pożyczek podzielony został na podportfele umów pożyczek o zbliżonym profilu ryzyka. Podportfele zostały wydzielone na podstawie okresu udzielenia finansowania (vintage), a także rodzaju produktu (detaliczny lub wysokokwotowy). Cechą różnicującą ryzyko pożyczek był również kanał dystrybucji. Pożyczki detaliczne zostały podzielone również na segment pożyczek detalicznych własnych i zewnętrznych;
- ustalone zostały przyszłe oczekiwane przepływy pieniężne w oparciu o analizę miesięcznych przepływów wynikających z rat kapitałowych oraz płatności odsetkowych skorygowanych o stopę przedpłat, oszacowany koszt ryzyka a następnie o wartość innych kosztów i przychodów związanych z portfelem (np. opłaty i prowizje oraz koszty obsługi danego portfela);
- suma powyższych przepływów pieniężnych została następnie zdyskontowana przy użyciu odpowiedniej stopy dyskontowej, oszacowanej w oparciu o stopy procentowe dla instrumentów wolnych od ryzyka, powiększonej o premię ponad stopę wolną od ryzyka uwzględniającą koszt kapitału Banku, koszt finansowania typowego nabywcy, a także wymogi kapitałowe i wagę ryzyka dla danego rodzaju aktywów. Przepływy z niepracującego portfela pożyczek zostały zdyskontowane stopą wolną od ryzyka powiększoną o premię, wyznaczoną jako średniowaźona rentowność obligacji polskich spółek z rynku windykacyjnego;
- suma zdyskontowanych przepływów pieniężnych wyznaczyła wartość godziwą portfela pożyczek.

W ramach wyceny do wartości godziwej portfela kredytowego ujęto efekt gwarancji pokrycia strat wynikających z ryzyka związanego z przejmowanymi prawami majątkowymi SKOK „Wesoła", udzielonej Bankowi przez BFG jako wsparcie procesu restrukturyzacji SKOK „Wesoła" oraz efekt podatkowy w postaci utworzenia rezerwy na odroczony podatek dochodowy.

W ramach rozliczenia transakcji nabycia nie zidentyfikowano dodatkowych aktywów niematerialnych do rozpoznania.

Na pozycję rzeczowych aktywów trwałych składają się przede wszystkim nieruchomości w wartości bilansowej równej 12 127 tysięcy PLN, która odzwierciedla ich wartość godziwą. Wartości nieruchomości wykazywanych przez Kasę w pozycjach rzeczowych aktywów trwałych oraz innych aktywów zostały w księgach skorygowane do wartości aktualnych operatów szacunkowych zleconych zewnętrznym, niezależnym rzeczoznawcom.

Dla nieistotnej części aktywów, w sytuacji, gdy wartość z operatów szacunkowych przewyższała ich wartość księgową brutto, wartość nieruchomości przyjęto w wartości księgowej brutto.

Saldo bilansowe zobowiązań wobec klientów obejmujące rachunki bieżące oraz produkty terminowe Kasy wynosi 595 128 tysięcy PLN, z czego wartość nieoprocentowanych rachunków bieżących wynosi około 9 899 tysięcy PLN. Pozostałe saldo stanowią produkty terminowe (lokaty), z czego ok 90% zapada w przeciągu roku od dnia przejęcia (zgodnie z poniższą tabelą). Różnica pomiędzy wartością godziwą portfela w stosunku do jego wartości księgowej nie jest istotna, z uwagi na szybką zapadalność umów. Przyjęto zatem że wartość godziwa portfela zobowiązań może być odzwierciedlona przez jego wartość księgową.

Zapadalność	Udział kapitału	Średnioważone oprocentowanie
do pół roku	59%	3,31%
powyżej pół roku do roku	31%	3,42%
powyżej roku	10%	4,09%

Na dzień 31 lipca 2015 roku zobowiązania warunkowe SKOK „Wesoła" stanowiły:

a) zobowiązania udzielone finansowe: z tytułu niewykorzystanych linii pożyczkowych, debetów wynosiły 216 tysięcy PLN oraz gwarancyjne z tytułu poręczeń wystawionych przez SKOK „Wesoła" (zabezpieczenia robót wykonywanych na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad) wynosiły 47,6 tysięcy PLN,

b) zobowiązania otrzymane gwarancyjne: z tytułu otrzymanych poręczeń spłaty udzielonych przez Kasę pożyczek wynosiły 45 017 tysięcy PLN.

Na dzień 31 lipca 2015 roku SKOK „Wesoła" nie posiadała promes udzielenia kredytu.

W wyniku nabycia Bank rozpoznał wartość firmy w wysokości 451 tys. złotych obliczoną jako różnica pomiędzy wartością godziwą netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych zgodnie z MSSF (-279 309 tysięcy PLN), a kwotą otrzymanej dotacji z BFG (278 858 tysięcy PLN). Test na odzyskiwalność wartości firmy wykazał utratę wartości. W rezultacie, na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank odpisał w pozostałe koszty operacyjne pełną kwotę wartości firmy. Odpis ten nie jest kosztem uzyskania przychodu w rozumieniu przepisów podatkowych.

Zgodnie z osiągniętym porozumieniem oraz obowiązującymi przepisami prawa, proces przejęcia i restrukturyzacji SKOK „Wesoła" przebiega przy wsparciu BFG. Zgodnie z programem pomocowym uporządkowanej likwidacji spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, BFG udzielił Bankowi gwarancji pokrycia strat wynikających z przejętych praw majątkowych tj. udzielonych kredytów i pożyczek, środków w Kasie Krajowej wynikających z wkładów wniesionych na fundusz stabilizacyjny, nieruchomości i innych rzeczy, aktywów z tytułu wartości niematerialnych i prawnych oraz innych należności, w tym o charakterze handlowym, powstałych w okresie od dnia przejęcia do 30 czerwca 2020 roku.

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

6. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	2015	2014
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	7 881 024	8 389 267
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	318 566	445 479
Przychody z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	668 381	602 015
Przychody z tytułu lokat w bankach	99 170	142 660
Przychody z tytułu kredytów udzielonych bankom	5 932	26 049
Inne	2 691	3 208
Pozostałe przychody, w tym:	725 703	745 160
Przychody z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	450 929	343 316
Przychody z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	219 624	340 831
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	55 150	61 013
Razem	**9 382 901**	**9 908 359**

W roku 2015 kwota pomniejszenia przychodu odsetkowego z tytułu ujemnego LIBOR-u wynosi 443 tysiące PLN i została ujęta w pozycji przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom.

Koszty z tytułu odsetek	2015	2014
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	(2 330 752)	(2 735 319)
Koszty z tytułu własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(74 311)	(88 575)
Koszty z tytułu kredytów otrzymanych od banków	(57 627)	(61 329)
Koszty premii od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(57 230)	(40 927)
Koszty z tytułu depozytów banków	(9 088)	(11 115)
Koszty z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(15 178)	(10 234)
Koszty z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(18 577)	(12 007)
Razem	**(2 562 763)**	**(2 959 506)**

7. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	2015	2014
z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	632 826	574 291
kart płatniczych	937 659	1 252 819
obsługi rachunków bankowych	883 328	895 195
ubezpieczenia kredytów	95 341	153 904
obsługi funduszy inwestycyjnych (w tym opłaty za zarządzanie)	291 250	230 083
operacji kasowych	91 794	101 584
operacji papierami wartościowymi	98 670	89 068
obsługi masowych operacji zagranicznych	74 435	60 250
pełnienia funkcji agenta emisji obligacji skarbowych	23 218	23 037
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	12 265	9 613
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	17 742	2 345
usług powierniczych	4 270	4 385
inne (m.in.: prowizje Domu Maklerskiego z tytułu obsługi emisji pierwotnej oraz prowizje z tytułu administrowania zadłużeniem kredytobiorców wobec budżetu państwa)	160 888	116 783
Razem	**3 323 686**	**3 513 357**

Koszty z tytułu prowizji i opłat	2015	2014
kart płatniczych	(468 114)	(659 864)
usług akwizycyjnych	(64 965)	(81 876)
usług rozliczeniowych	(29 896)	(27 274)
prowizji za usługi operacyjne banków	(18 061)	(13 249)
inne (m.in.: koszty opłat poniesionych przez Dom Maklerski na rzecz GPW i KDPW_CCP)	(138 108)	(116 505)
Razem	**(719 144)**	**(898 768)**

8. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend	2015	2014
od emitentów:	10 658	6 365
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	8 298	5 677
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	2 360	688
od spółek zależnych, wspólnych przedsięwzięć i stowarzyszonych, z tego od:	126 599	85 100
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	51 069	35 033
CEUP eService Sp. z o.o.	25 571	21 387
Inteligo Financial Services SA	-	14 500
PKO BP Bankowy PTE SA	30 567	10 465
PKO BP Finat Sp. z o.o.	18 302	2 664
PKO Finance AB	1 090	1 051
Razem	**137 257**	**91 465**

9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	2015	2014
Instrumenty pochodne, w tym:	35 430	3 343
nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(2 685)	(6 078)
Bankowe papiery wartościowe strukturyzowane wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(4 722)	(8 616)
Instrumenty dłużne	(5 935)	62 156
Instrumenty kapitałowe	(5 898)	1 084
Pozostałe	6 253	-
Razem	**25 128**	**57 967**

10. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży

Zyski	2015	2014
Kapitałowe papiery wartościowe	18 466	35
emitowane przez inne podmioty finansowe, akcje PLN	685	-
emitowane przez podmioty niefinansowe, akcje PLN	17 781	35
Dłużne papiery wartościowe	98 496	168 946
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	90 901	155 802
obligacje skarbowe PLN	88 440	155 802
obligacje skarbowe EUR	2 461	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	5 647	5 636
emitowane przez podmioty niefinansowe, obligacje korporacyjne PLN	107	1 065
emitowane przez inne podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	1 841	6 443
Razem	116 962	168 981

Straty	2015	2014
Kapitałowe papiery wartościowe	(2 357)	(3 204)
emitowane przez podmioty niefinansowe, akcje PLN	(2 357)	(3 204)
Dłużne papiery wartościowe	(11 225)	(4 126)
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	(11 109)	(2 948)
obligacje skarbowe PLN	(11 109)	(2 930)
obligacje skarbowe USD	-	(18)
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	(111)	(2)
emitowane przez podmioty niefinansowe, obligacje korporacyjne PLN	(5)	(1 176)
Razem	(13 582)	(7 330)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	103 380	161 651

11. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	2015	2014
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	44 802	57 881
Przychody uboczne	23 191	18 580
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	42 281	16 840
Inne	51 737	61 151
Razem	162 011	154 452

Pozostałe koszty operacyjne	2015	2014
Straty ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(30 788)	(45 182)
Koszty przekazanych darowizn	(11 284)	(14 724)
Koszty uboczne	(7 482)	(4 332)
Inne	(46 640)	(30 589)
Razem	(96 194)	(94 827)

Bank Polski

12. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Z tytułu połączenia jednostek	Utworzenie w okresie	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	127 747	-	55 748	523	130 333	432	-	53 253	(55 316)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		-	-	52 630	523	-		-	53 153	(52 630)
Kapitałowe papiery wartościowe		127 747	-	3 118	-	130 333	432	-	100	(2 686)
Należności od banków	18	11 596	-	2 011	378	-	13 723	2	260	11 712
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	23	7 527 200	332 460	4 801 076	194 880	1 531 427	3 373 362	60 590	7 890 237	(1 427 714)
Sektor niefinansowy		7 504 886	332 460	4 633 569	193 154	1 466 255	3 308 605	59 282	7 829 927	(1 324 964)
kredyty gospodarcze		3 869 710	-	2 474 396	35 225	702 924	1 741 321	6 053	3 929 033	(733 075)
kredyty mieszkaniowe		2 247 418	-	1 123 835	157 846	367 288	836 827	33 602	2 291 382	(287 008)
kredyty konsumpcyjne		1 295 876	332 460	1 032 661	-	396 043	704 799	19 627	1 540 528	(327 862)
dłużne papiery wartościowe		91 882	-	2 677	83	-	25 658	-	68 984	22 981
Sektor finansowy		6 854	-	134 317	923	63 569	51 574	1 241	25 710	(82 743)
kredyty gospodarcze		6 854	-	134 317	923	63 569	51 574	1 241	25 710	(82 743)
Sektor budżetowy		15 460	-	33 190	803	1 603	13 183	67	34 600	(20 007)
kredyty gospodarcze		12 638	-	33 190	803	1 603	13 123	-	31 905	(20 067)
dłużne papiery wartościowe		2 822	-	-	-	-	60	67	2 695	60
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	155 934	-	11 041	267 003	-	-	6 920	427 058	(11 041)
Rzeczowe aktywa trwałe	28	18	-	2 218	26 971	-	7 097	1 908	20 202	4 879
Wartości niematerialne	27	15 373	-	-	-	-	-	-	15 373	-
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	25	1 120 101	-	35 399	-	62 062	32 419	265 878	795 141	(2 980)
Inne należności		145 672	-	58 238	53 211	10 179	41 995	-	204 947	(16 243)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	36	133 078	2 343	297 740	13 716	21 422	320 225	3 026	102 204	22 485
Rezerwy na przyszłe zobowiązania		9 250	-	1 172	-	124	760	7 462	2 076	(412)
Razem		**9 245 969**	**334 803**	**5 264 643**	**556 682**	**1 755 547**	**3 790 013**	**345 786**	**9 510 751**	**(1 474 630)**

Bank Polski

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Z tytułu połączenia jednostek	Utworzenie w okresie	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	33 355	-	125 113	-	-	-	30 721	127 747	(125 113)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		3 296	-	123	-	-	-	3 419	-	(123)
Kapitałowe papiery wartościowe		30 059	-	124 990	-	-	-	27 302	127 747	(124 990)
Należności od banków	18	40 237	18	3 205	5 378	5 956	31 286	-	11 596	28 081
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	23	6 381 232	580 225	5 493 912	76 417	1 130 453	3 868 254	5 879	7 527 200	(1 625 658)
Sektor niefinansowy		6 361 891	571 051	5 485 086	76 040	1 130 432	3 852 875	5 875	7 504 886	(1 632 211)
kredyty gospodarcze		3 229 736	272 026	2 798 381	26 232	682 828	1 773 798	39	3 869 710	(1 024 583)
kredyty mieszkaniowe		1 704 404	284 979	1 379 099	43 732	114 614	1 050 046	136	2 247 418	(329 053)
kredyty konsumpcyjne		1 400 664	8 920	1 245 245	6 073	332 990	1 029 028	3 008	1 295 876	(216 217)
dłużne papiery wartościowe		27 087	5 126	62 361	3	-	3	2 692	91 882	(62 358)
Sektor finansowy		7 814	5 205	7 173	235	21	13 552	-	6 854	6 379
kredyty gospodarcze		7 814	5 205	7 173	235	21	13 552	-	6 854	6 379
Sektor budżetowy		11 527	3 969	1 653	142	-	1 827	4	15 460	174
kredyty gospodarcze		10 549	2 077	1 653	142	-	1 779	4	12 638	126
dłużne papiery wartościowe		978	1 892	-	-	-	48	-	2 822	48
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	165 226	-	154 273	-	236	-	163 329	155 934	(154 273)
Rzeczowe aktywa trwałe	28	34	-	4	-	20	-	-	18	(4)
Wartości niematerialne	27	17 154	-	-	-	-	1 781	-	15 373	1 781
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	25	842 040	-	125 658	163 329	-	10 926	-	1 120 101	(114 732)
Inne należności		143 335	1 727	43 176	117	11 727	30 614	342	145 672	(12 562)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	36	145 124	11 148	371 982	3 031	-	398 207	-	133 078	26 225
Rezerwy na przyszłe zobowiązania		5 396	2 031	6 636	-	614	2 168	2 031	9 250	(4 468)
Razem		**7 773 133**	**595 149**	**6 323 959**	**248 272**	**1 149 006**	**4 343 236**	**202 302**	**9 245 969**	**(1 980 723)**

13. Ogólne koszty administracyjne

	2015	2014
Świadczenia pracownicze	(2 544 741)	(2 343 178)
Koszty rzeczowe	(1 288 359)	(1 193 773)
Amortyzacja, w tym:	(755 659)	(643 210)
rzeczowe aktywa trwałe	(314 626)	(264 837)
wartości niematerialne	(440 967)	(378 370)
nieruchomości inwestycyjne	(66)	(3)
Podatki i opłaty	(48 582)	(72 130)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(445 254)	(215 293)
Koszty z tytułu dodatkowej składki na BFG (upadłość SBRiR Wołomin)	(337 932)	-
Koszty z tytułu Funduszu Wsparcia dla Kredytobiorców	(141 965)	-
Razem	**(5 562 492)**	**(4 467 584)**

W dniu 23 listopada 2015 roku Bank otrzymał od BFG informację, zgodnie z którą Bank zobowiązany jest wnieść zgodnie z art. 26a ust. 2 ustawy o BFG obowiązkową wpłatę przeznaczoną na wypłatę środków gwarantowanych z tytułu depozytów zgromadzonych w Spółdzielczym Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie (SBRIR). W dniu 26 listopada 2015 roku BFG opublikował uchwałę nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG w sprawie realizacji wypłat środków gwarantowanych deponentom SBRiR, oraz powiadomił Bank o konieczności dokonania na rzecz BFG wpłaty 337 932 tysiące PLN do dnia 30 listopada 2015 roku. Bank wniósł opłatę w dniu 30 listopada 2015 roku.

Na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy, Rada Funduszu Wsparcia dla Kredytobiorców, na podstawie informacji przekazanych przez KNF ustaliła wysokość składki przypadającej na Bank w wysokości 141 965 tysięcy PLN i określiła termin wpłaty składki do dnia 18 lutego 2016 roku.
Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank rozpoznał z tego tytułu rezerwę w pozycji zobowiązania w ciężar kosztów 2015 roku.

Świadczenia pracownicze

Świadczenia pracownicze	2015	2014
Wynagrodzenia, w tym:	(2 125 240)	(1 967 097)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(44 738)	(38 549)
Ubezpieczenia, w tym:	(345 483)	(312 418)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(283 060)	(262 441)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(74 018)	(63 663)
Razem	**(2 544 741)**	**(2 343 178)**

W 2013 roku uruchomiony został Pracowniczy Program Emerytalny. Wpis do rejestru PPE prowadzonego przez KNF został zrealizowany w dniu 5 lipca 2013 roku. Zgodnie z postanowieniami Zakładowej Umowy Emerytalnej pracownicy uzyskali możliwość przystępowania do Programu od dnia 15 lipca 2013 roku. Zasady działania PPE w PKO Banku Polskim SA określone zostały w Zakładowej Umowie Emerytalnej podpisanej przez Pracodawcę z zakładowymi organizacjami związkowymi.

W ramach PPE (dla pracowników, którzy przystąpili do Programu) Bank nalicza składkę podstawową o wartości 3% składników wynagrodzenia, od których naliczane są składki na ubezpieczenia społeczne. Pracownicy mają prawo do zadeklarowania składek dodatkowych, które są odprowadzane do Programu za pośrednictwem Pracodawcy i potrącane są z wynagrodzenia Pracownika. PPE zarządza PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

Bank nie posiada istotnych należności i zobowiązań z tytułu leasingu finansowego.

Leasing operacyjny – leasingobiorca

Definicję leasingu operacyjnego spełniają również umowy najmu i dzierżawy zawierane przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej. Wszystkie umowy zawierane są na warunkach rynkowych.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące umów leasingu operacyjnego zawartych przez Bank.

Łączna kwota przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego dla okresu:	31.12.2015	31.12.2014
do 1 roku	223 573	208 714
od 1 roku do 5 lat	453 930	384 865
powyżej 5 lat	150 196	81 083
Razem	**827 699**	**674 662**

Opłaty leasingowe i subleasingowe ujęte jako koszt danego okresu, w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku wyniosły 229 739 tysięcy PLN (w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku 227 981 tysięcy PLN).

14. Podatek dochodowy

	2015	2014
Bieżące obciążenie podatkowe	(568 191)	(863 477)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	2 323	132 210
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	**(565 868)**	**(731 267)**
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(10 391)	(50 769)
Razem	**(576 259)**	**(782 036)**

	2015	2014
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	3 137 010	3 810 738
Podatek dochodowy według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej (19%)	(596 032)	(724 040)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(12 058)	(39 686)
Wpływ utworzenia odpisu aktualizującego, niestanowiącego kosztów podatkowych (KREDOBANK SA)	(6 270)	(2 834)
Wpływ aktualizacji odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji, niestanowiący kosztów/przychodów podatkowych	(17 049)	(31 302)
Wpływ pozostałych kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów	(15 071)	(20 330)
Wpływ przychodów z tytułu dywidend	26 079	16 930
Wpływ pozostałych różnic trwałych	253	(2 150)
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym darowizny, nadpłaty	42 222	32 459
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(565 868)	(731 267)
Efektywna stopa podatkowa	18,04%	19,19%
Różnica przejściowa wynikająca z podatku odroczonego wykazana w rachunku zysków i strat	2 323	132 210
Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazywane w rachunku zysków i strat	**(568 191)**	**(863 477)**

W myśl zasad dotyczących przedawnienia zobowiązań podatkowych, kontrola prawidłowości rozliczeń z tytułu podatku dochodowego może być przeprowadzona w okresie 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin złożenia deklaracji podatkowej. Zobowiązanie Banku z tytułu bieżącego podatku dochodowego od osób prawnych za 2015 rok zostanie uregulowane z zachowaniem terminów ustawowych.

Aktywo/rezerwa z tytułu podatku odroczonego

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROCZONEGO	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		efekt przejęcia SKOK w 2015	Rachunek zysków i strat	
	31.12.2015	31.12.2014		2015	2014
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	260 743	238 026	28 671	5 954	3 260
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	129 020	142 227	-	13 206	13 058
Odsetki od papierów wartościowych	27 592	37 627	-	10 035	(14 406)
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	7 880	3 062	-	-	-
odniesiona na wynik	21 404	1 841	-	(19 563)	(444)
odniesiona na inne dochody całkowite	(13 524)	1 221	-	-	-
Wycena papierów wartościowych, w tym:	-	7 891	-	-	-
odniesiona na wynik	-	-	-	-	900
odniesiona na inne dochody całkowite	-	7 891	-	-	-
Różnica między wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	342 761	348 433	852	6 524	(10 200)
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	**767 996**	**777 266**	**29 523**	-	-
odniesiona na wynik	712 565	728 722	-	16 156	(7 832)
odniesiona na inne dochody całkowite	(13 524)	9 112	-	-	-
rozpoznane na dzień połączenia z jednostką zależną (bez wpływu na rachunek zysków i strat)	68 955	39 432	29 523	-	-

AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROCZONEGO	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		efekt przejęcia SKOK w 2015	Rachunek zysków i strat	
	31.12.2015	31.12.2014		2015	2014
Odsetki naliczone od zobowiązań	161 382	214 153	1 834	(54 605)	49 755
Odsetki od papierów wartościowych	-	-	-	-	(1 212)
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	8 062	-	-	-
odniesiona na wynik	-	8 062	-	(8 062)	26 991
Wycena papierów wartościowych, w tym:	(26 734)	16 673	-	-	-
odniesiona na wynik	7 201	16 673	-	(9 472)	15 196
odniesiona na inne dochody całkowite	(33 935)	-	-	-	-
Rezerwa na świadczenia pracownicze	84 823	86 746	-	-	-
odniesiona na wynik	81 879	84 710	-	(2 831)	2 771
odniesiona na inne dochody całkowite	2 944	2 036	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych	579 135	575 238	1 923	1 974	15 166
Korekta wyceny metodą liniową i ESP	509 816	449 916	2 102	57 798	28 298
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	104 185	97 882	4 937	1 366	3 077
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	**1 412 607**	**1 448 670**	**10 796**	-	-
odniesione na wynik	1 190 599	1 204 431	-	(13 832)	140 042
odniesione na inne dochody całkowite	(30 991)	2 036	-	-	-
rozpoznane na dzień połączenia z jednostką zależną (bez wpływu na rachunek zysków i strat)	252 999	242 203	10 796	-	-

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		efekt przejęcia SKOK w 2015	Rachunek zysków i strat	
	31.12.2015	31.12.2014		2015	2014
Łączny efekt różnic przejściowych, w tym:	**644 611**	**671 404**	**(18 727)**	-	-
odniesiony na wynik	478 034	475 709	-	2 323	132 210
odniesiony na inne dochody całkowite	(17 467)	(7 076)	-	-	-
rozpoznane na dzień połączenia z jednostką zależną (bez wpływu na rachunek zysków i strat)	184 044	202 771	(18 727)	-	-
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROCZONEGO (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	**644 611**	**671 404**	**18 727**	-	-
Wpływ netto podatku odroczonego na rachunek zysków i strat	-	-	-	**2 323**	**132 210**

15. Zysk przypadający na jedną akcję

	2015	2014
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych (w tys. PLN)	2 571 142	3 079 471
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)	1 250 000	1 250 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	2,06	2,46

Zarówno w 2015 roku jak i w 2014 roku nie występowały instrumenty rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

16. Dywidendy z podziałem na akcje

W dniu 31 marca 2015 roku Zarząd Banku przyjął w nowym brzmieniu „Zasady zarządzania adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym w PKO Banku Polskim SA oraz w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA", które obejmują swoim zakresem między innymi kwestie polityki dywidendowej.

Ogólnym założeniem polityki dywidendowej Banku jest stabilne realizowanie wypłat dywidend w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku, stosownie do określanych w oparciu o przyjęte kryteria możliwości finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Celem polityki dywidendowej jest optymalne kształtowanie struktury funduszy własnych Banku i Grupy Kapitałowej Banku z uwzględnieniem zwrotu z kapitału i jego kosztu, potrzeb kapitałowych związanych z rozwojem, przy jednoczesnej konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu współczynników adekwatności kapitałowej. Polityka dywidendowa zakłada możliwość realizowania wypłat z zysku Banku dla akcjonariuszy w długim terminie w kwocie nadwyżki kapitału powyżej minimalnych wskaźników adekwatności kapitałowej, z uwzględnieniem dodatkowego zabezpieczenia kapitałowego. Polityka dywidendowa uwzględnia czynniki związane z działalnością Banku i spółek Grupy Kapitałowej, a w szczególności wymogi i rekomendacje nadzorcze w zakresie adekwatności kapitałowej. Wskaźniki adekwatności kapitałowej określające kryteria dywidendowe wynoszą:

- łączny współczynnik kapitałowy powyżej 12,5% oraz
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 powyżej 12%.

Powyższe zasady zostały zatwierdzone przez Radę Nadzorczą 6 maja 2015 roku.

W dniu 31 marca 2015 roku Bank otrzymał od Komisji Nadzoru Finansowego zalecenie zatrzymania przez PKO Bank Polski SA całego zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku - do czasu ustalenia przez organ nadzoru wysokości dodatkowego wymogu kapitałowego dla Banku. KNF oczekiwał przedłożenia stanowiska Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku w tym zakresie.

Zarząd Banku w dniu 7 kwietnia 2015 roku oraz Rada Nadzorcza w dniu 8 kwietnia 2015 roku podjęły uchwały o stosowaniu w granicach swoich kompetencji Zalecenia KNF. Jednocześnie Bank poinformował, iż zgodnie z art. 395 §2 pkt 2 Kodeksu spółek handlowych decyzja w zakresie podziału zysku należy do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

W dniu 25 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło dokonać podziału zysku Banku za rok obrotowy 2014 oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych, przeznaczając zysk zgodnie z rekomendacją Zarządu Banku na kapitały zapasowy i rezerwowy oraz pozostawiając kwotę niepodzieloną w wysokości 1 250 000 tys. PLN, bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy. Uchwała Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w sprawie podziału zysku za 2014 roku jest spójna z ww. zaleceniem KNF.

W dniu 23 października 2015 roku Zarząd Banku otrzymał od Komisji Nadzoru Finansowego („KNF") zalecenie dotyczące wysokości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych. KNF zaleciła utrzymywanie przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego na poziomie 0,76 pp. w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych, który powinien składać się co najmniej w 75% z kapitału Tier1 (co odpowiada 0,57 pp.). Oznacza to, że:

- minimalne współczynniki kapitałowe Banku uwzględniające dodatkowy wymóg kapitałowy rekomendowane przez KNF wynoszą:
  (Tier1) T1=9+0,57=9,57%,
  (Total Capital Requirement) TCR=12+0,76=12,76%,
- współczynniki kapitałowe Banku uwzględniające dodatkowy wymóg kapitałowy w kontekście polityki dywidendowej rekomendowane przez KNF wynoszą:
  - kryteria dla wypłaty do 50% zysku za 2014 rok:
    (Common Equity Tier 1) CET1=12+0,57=12,57%,
    (Total Capital Requirement) TCR=12,5+0,76=13,26%,
  - kryteria dla wypłaty do 100% zysku za 2014 rok:
    (Common Equity Tier 1) CET1=12+0,57=12,57%,
    (Total Capital Requirement) TCR=15,5+0,76=16,26%.

Zalecenie powyższe powinno być przez Bank respektowane od daty jego otrzymania do odwołania – tzn. do czasu, kiedy KNF uzna – na podstawie analiz i oceny nadzorczej – że ryzyko związane z walutowymi kredytami hipotecznymi, będące powodem nałożenia na Bank dodatkowego wymogu kapitałowego uległo istotnej zmianie. KNF zaleciła również zatrzymanie przez Bank co najmniej 50% zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku.

Ponadto banki zostały poinformowane odrębnym pismem o zaleceniu utrzymywania – począwszy od 1 stycznia 2016 roku – wskaźników kapitałowych na poziomie co najmniej: T1=10,25%, TCR=13,25%.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

17. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 854 133	7 772 856
Gotówka	3 853 596	3 925 385
Inne środki	1	7
Razem	**13 707 730**	**11 698 248**

Rezerwa obowiązkowa

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy referencyjnej. Na dzień 31 grudnia 2015 roku oprocentowanie to wynosiło 1,35% a na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiło 1,8%.

Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania

Środki pieniężne w kwocie 10 117 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 11 440 tysięcy PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Dom Maklerski PKO BP SA operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.

W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych środki te prezentowane są jako środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym, gotówka i inne są w całości traktowane jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych.

18. Należności od banków

	31.12.2015	31.12.2014
Lokaty w bankach	2 484 552	1 602 613
Rachunki bieżące	858 326	721 366
Udzielone kredyty i pożyczki	269 027	295 004
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	980 630	-
Środki pieniężne w drodze	85	1 160
Razem	**4 592 620**	**2 620 143**
Odpis z tytułu utraty wartości należności, w tym:	(260)	(11 596)
odpis z tytułu utraty wartości na należność od banku zagranicznego	(1)	(11 515)
Razem netto	**4 592 360**	**2 608 547**

Ryzyko związane z należnościami od banków zostało szerzej opisane w nocie 51 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym".

Zobowiązania z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym przypadku rozliczeń z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 1 313 091 tysiąca PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1 051 625 tysięcy PLN).

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia, w kwocie 3 482 010 tysięcy PLN są w całości traktowane jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiły 2 354 512 tysięcy PLN).

19. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Według wartości bilansowej	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe	776 655	1 919 353
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	648 695	1 825 454
obligacje skarbowe PLN	640 009	1 825 454
obligacje skarbowe EUR	8 686	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	48 596	50 563
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	46 122	22 146
obligacje korporacyjne PLN	46 052	22 137
obligacje korporacyjne EUR	70	9
emitowane przez inne podmioty finansowe, w tym:	5 344	6 559
obligacje emitowane przez GPW PLN	5 238	2 248
obligacje emitowane przez PKO Finance AB EUR	-	4 233
obligacje korporacyjne PLN	106	78
emitowane przez banki, w tym:	27 898	14 631
obligacje korporacyjne PLN	17 884	14 631
hipoteczne listy zastawne	10 014	-
Udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	9 910	5 137
Certyfikaty inwestycyjne	6 648	3 891
Prawa do akcji	-	278
Razem	**793 213**	**1 928 659**

Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2015	31.12.2014
obligacje skarbowe PLN	630 764	1 741 972
obligacje skarbowe EUR	8 630	-
obligacje korporacyjne PLN	69 992	38 323
obligacje korporacyjne EUR	75	4 058
obligacje komunalne PLN	46 156	48 067
hipoteczne listy zastawne	10 000	-

Średnia rentowność dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa	31.12.2015	31.12.2014
	2,1472%	**1,9975%**

Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	2015	2014
Stan na początek okresu	1 928 659	484 485
Różnice kursowe	14 919	58
Zwiększenia	153 972 032	204 794 395
Zmniejszenia	(155 121 809)	(203 348 345)
Zmiany wartości godziwej	(588)	(1 934)
Stan na koniec okresu	**793 213**	**1 928 659**

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji sell-buy-back (obligacje skarbowe).

Wartość bilansowa	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	831 303	926 977
Zobowiązania z tytułu sell-buy-back	829 114	927 553

Wstępny Depozyt Rozliczeniowy KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

Wartość bilansowa	31.12.2015	31.12.2014
Wartość depozytu	7 998	7 998
Wartość nominalna zabezpieczenia	8 000	8 000
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	8 038	8 112

Dłużne papiery wartościowe wg terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2015 roku (w wartości bilansowej)	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez Skarb Państwa	188 761	-	267 575	98 281	94 078	648 695
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	3 587	2 940	42 069	48 596
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	47	4 287	1 010	5 344
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	5 768	31 322	9 032	46 122
emitowane przez banki	-	-	40	24 512	3 346	27 898
Razem	188 761	-	277 017	161 342	149 535	776 655

Dłużne papiery wartościowe wg terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2014 roku (w wartości bilansowej)	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez Skarb Państwa	54 632	7 281	488 236	709 697	565 608	1 825 454
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	255	596	7 535	42 177	50 563
emitowane przez inne podmioty finansowe	34	-	4 233	2 292	-	6 559
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	183	20 226	1 737	22 146
emitowane przez banki	102	-	-	11 949	2 580	14 631
Razem	54 768	7 536	493 248	751 699	612 102	1 919 353

20. Pochodne instrumenty finansowe

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Najczęściej wykorzystywanymi typami instrumentów pochodnych w działalności Banku są: IRS, CIRS, FX Swap, FRA, Opcje, Forward.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank posiadał następujące typy instrumentów pochodnych:

Typ instrumentów zabezpieczających	31.12.2015		31.12.2014	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	508 665	998 527	599 841	494 961
Pozostałe instrumenty pochodne	3 839 369	3 628 662	4 883 667	5 050 541
Razem	4 348 034	4 627 189	5 483 508	5 545 502

Rodzaj kontraktu	31.12.2015		31.12.2014	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	3 208 234	3 053 133	4 592 893	4 439 830
CIRS	472 355	1 212 581	340 970	616 997
FX Swap	309 928	85 953	227 857	237 542
Opcje	236 757	177 513	172 680	133 912
FRA	16 226	22 192	59 078	63 505
Forward	104 534	72 588	89 113	53 043
Inne	-	3 229	917	673
Razem	4 348 034	4 627 189	5 483 508	5 545 502

Wartości nominalne instrumentów bazowych na dzień 31.12.2015 roku						
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe						
Swap walutowy (FX Swap)	31 367 772	10 782 600	7 271 374	2 218 167	-	51 639 913
Zakup walut	15 720 094	5 432 226	3 668 250	1 137 414	-	25 957 984
Sprzedaż walut	15 647 678	5 350 374	3 603 124	1 080 753	-	25 681 929
Forward walutowy (Forward)	4 674 755	2 128 625	5 855 274	3 353 261	-	16 011 915
Zakup walut	2 337 607	1 075 483	2 926 778	1 657 658	-	7 997 526
Sprzedaż walut	2 337 148	1 053 142	2 928 496	1 695 603	-	8 014 389
Opcje	2 026 608	3 215 545	10 167 256	8 121 441	153 990	23 684 840
Zakup	1 087 980	1 787 204	5 413 169	4 123 394	76 995	12 488 742
Sprzedaż	938 628	1 428 341	4 754 087	3 998 047	76 995	11 196 098
Cross Currency (CIRS)	1 719 726	168 970	1 899 495	25 332 339	12 779 312	41 899 842
Zakup	797 283	84 485	914 645	12 373 756	6 436 317	20 606 486
Sprzedaż	922 443	84 485	984 850	12 958 583	6 342 995	21 293 356
Transakcje stopy procentowej						
Swap na stopę procentową (IRS)	17 391 880	44 323 846	82 568 528	225 685 272	41 366 188	411 335 714
Zakup	8 695 940	22 161 923	41 284 264	112 842 636	20 683 094	205 667 857
Sprzedaż	8 695 940	22 161 923	41 284 264	112 842 636	20 683 094	205 667 857
Forward Rate Agreement (FRA)	16 313 000	17 500 000	18 215 000	750 000	-	52 778 000
Zakup	8 824 000	8 625 000	7 155 000	750 000	-	25 354 000
Sprzedaż	7 489 000	8 875 000	11 060 000	-	-	27 424 000
Pozostałe transakcje						
Inne (w tym na indeks giełdowy)	2 309 481	8 374	17 047	1 000	-	2 335 902
Zakup	834 315	43	15 752	-	-	850 110
Sprzedaż	1 475 166	8 331	1 295	1 000	-	1 485 792
Razem instrumenty pochodne	75 803 222	78 127 960	125 993 974	265 461 480	54 299 490	599 686 126

Wartości nominalne instrumentów bazowych na dzień 31.12.2014 roku						
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe						
Swap walutowy (FX Swap)	33 134 592	5 081 541	6 685 243	1 956	-	44 903 332
Zakup walut	16 593 365	2 549 927	3 300 566	972	-	22 444 830
Sprzedaż walut	16 541 227	2 531 614	3 384 677	984	-	22 458 502
Forward walutowy (Forward)	1 925 111	3 856 935	5 868 067	2 492 142	-	14 142 255
Zakup walut	961 724	1 931 692	2 929 934	1 248 425	-	7 071 775
Sprzedaż walut	963 387	1 925 243	2 938 133	1 243 717	-	7 070 480
Opcje	1 673 547	1 682 724	5 168 100	9 643 363	-	18 167 734
Zakup	838 656	835 493	2 578 193	4 783 729	-	9 036 071
Sprzedaż	834 891	847 231	2 589 907	4 859 634	-	9 131 663
Cross Currency (CIRS)	2 667 659	-	9 081 656	19 181 620	19 832 431	50 763 366
Zakup	1 330 822	-	4 434 648	9 513 434	10 012 968	25 291 872
Sprzedaż	1 336 837	-	4 647 008	9 668 186	9 819 463	25 471 494
Transakcje stopy procentowej						
Swap na stopę procentową (IRS)	15 563 390	27 983 756	100 070 606	241 923 922	39 449 738	424 991 412
Zakup	7 781 695	13 991 878	50 035 303	120 961 961	19 724 869	212 495 706
Sprzedaż	7 781 695	13 991 878	50 035 303	120 961 961	19 724 869	212 495 706
Forward Rate Agreement (FRA)	21 823 000	22 975 000	47 575 000	10 850 000	-	103 223 000
Zakup	11 544 000	9 605 000	22 200 000	5 725 000	-	49 074 000
Sprzedaż	10 279 000	13 370 000	25 375 000	5 125 000	-	54 149 000
Pozostałe transakcje						
Inne (w tym na indeks giełdowy)	3 274 082	130 246	1 672 805	1 028 191	-	6 105 324
Zakup	1 296 588	67 802	662 695	545 436	-	2 572 521
Sprzedaż	1 977 494	62 444	1 010 110	482 755	-	3 532 803
Razem instrumenty pochodne	80 061 381	61 710 202	176 121 477	285 121 194	59 282 169	662 296 423

21. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku stosuje następujące rodzaje rachunkowości zabezpieczeń:

21.1. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF oraz lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki – styczeń 2016 roku - październik 2026 roku.

21.2. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki – styczeń 2016 roku – czerwiec 2020 roku.

21.3. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej:

Eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2016 roku - czerwiec 2016 roku.

21.4. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w CHF indeksowanych do stopy zmiennej LIBOR CHF 3M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki – styczeń 2016 roku - lipiec 2016 roku.

21.5. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymienialnej, wynikającej z ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymienialnej, wynikającej z ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki – styczeń 2016 roku - wrzesień 2022 roku.

21.6. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych innych niż CHF oraz lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w EUR o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w EUR i PLN, oraz zmian kursu walutowego EUR/PLN w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w EUR oraz PLN.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki – styczeń 2016 roku – grudzień 2019 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 i 31 grudnia 2014 roku Bank nie stosował zabezpieczenia wartości godziwej.

W 2015 roku Bank ustanowił nową strategię zabezpieczającą „Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych innych niż CHF oraz lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS".

Wszystkie rodzaje relacji zabezpieczających stosowanych przez Bank to rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (macro cash flow hedge).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

Typ instrumentu:	Wartość bilansowa/wartość godziwa instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych związanych ze stopą procentową i/lub kursem walutowym			
	31.12.2015		31.12.2014	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	269 122	-	421 101	-
CIRS	239 543	998 527	178 740	494 961
Razem	508 665	998 527	599 841	494 961

Typ instrumentu:	Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających w podziale na terminy do realizacji na dzień 31 grudnia 2015 roku					
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS PLN fixed - float	1 680 000	2 910 000	984 000	4 670 000	-	**10 244 000**
IRS EUR fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	149 153	1 568 232	247 167	-	-	**1 964 552**
EUR (waluta oryginalna)	35 000	368 000	58 000	-	-	**461 000**
IRS CHF fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	984 850	-	-	**984 850**
CHF (waluta oryginalna)	-	-	250 000	-	-	**250 000**
CIRS float CHF/float PLN						
float CHF	150 000	-	250 000	1 520 000	300 000	**2 220 000**
float PLN	465 750	-	914 645	5 421 616	1 039 037	**7 841 048**
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	-	814 481	**814 481**
float CHF	-	-	-	-	875 000	**875 000**
CIRS float EUR/float PLN						
float EUR	-	-	-	200 000	-	**200 000**
float PLN	-	-	-	851 650	-	**851 650**

Typ instrumentu:	Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających w podziale na terminy do realizacji na dzień 31 grudnia 2014 roku					
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS PLN fixed - float	-	2 540 000	3 264 000	6 114 000	-	**11 918 000**
IRS EUR fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	1 538 690	473 115	-	**2 011 805**
EUR (waluta oryginalna)	-	-	361 000	111 000	-	**472 000**
IRS CHF fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	-	886 175	-	**886 175**
CHF (waluta oryginalna)	-	-	-	250 000	-	**250 000**
CIRS float CHF/float PLN						
float PLN	525 690	-	3 598 193	4 079 294	2 664 515	**10 867 692**
float CHF	150 000	-	1 075 000	1 195 000	775 000	**3 195 000**
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	-	875 000	**875 000**
float CHF	-	-	-	-	814 481	**814 481**

Wartości nominalne przeliczone zostały średnim kursem NBP odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku.

	31.12.2015	31.12.2014
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	6 425	(155 053)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	(689 075)	330 221
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	611 468	(168 743)
- przychody odsetkowe	(450 929)	(343 316)
- wynik z pozycji wymiany	1 062 397	174 573
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(71 182)	6 425
Efekt podatkowy	13 525	(1 221)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(57 657)	5 204
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(77 607)	161 478
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	14 746	(30 681)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	**(62 861)**	**130 797**
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat	(2 685)	(6 078)

22. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Według wartości bilansowej	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe	12 796 036	13 417 667
emitowane przez banki centralne, bony pieniężne NBP	9 996 910	10 998 812
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	2 551 863	2 165 038
obligacje skarbowe PLN	1 466 614	2 165 038
obligacje skarbowe EUR	91 634	-
obligacje skarbowe CHF	993 615	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym:	247 263	253 817
obligacje komunalne EUR	131 341	139 882
obligacje komunalne PLN	115 922	113 935
Razem	12 796 036	13 417 667

Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2015	31.12.2014
bony pieniężne NBP PLN	10 000 000	11 000 000
obligacje skarbowe PLN	1 452 909	2 091 696
obligacje skarbowe EUR	98 015	-
obligacje skarbowe CHF	984 850	-
obligacje komunalne EUR	106 538	106 558
obligacje komunalne PLN	100 000	100 000

Średnia rentowność dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa	31.12.2015	31.12.2014
	0,9957%	1,9612%

Zmiana stanu instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2015	2014
Stan na początek okresu	13 417 667	15 179 188
Różnice kursowe	(69 916)	3 989
Zwiększenia, w tym	586 034 421	625 937 575
z tytułu połączenia jednostek	-	740 242
Zmniejszenia	(586 564 261)	(627 717 761)
Zmiany wartości godziwej	(21 875)	14 676
Stan na koniec okresu	12 796 036	13 417 667

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku w portfelu Banku nie było aktywów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat stanowiących zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji sell-buy-back (obligacje skarbowe) oraz powiązanych z nimi zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, ale Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

Dłużne papiery wartościowe wg terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2015 roku w wartości bilansowej	do 1 miesiąca	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe					
emitowane przez banki centralne	9 996 910	-	-	-	9 996 910
emitowane przez Skarb Państwa	3 387	86 736	2 131 438	330 302	2 551 863
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	247 263	-	247 263
Razem	10 000 297	86 736	2 378 701	330 302	12 796 036

Dłużne papiery wartościowe wg terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2014 roku w wartości bilansowej	do 1 miesiąca	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe					
emitowane przez banki centralne	10 998 812	-	-	-	10 998 812
emitowane przez Skarb Państwa	197 399	129 722	1 362 245	475 672	2 165 038
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	253 817	-	253 817
Razem	**11 196 211**	**129 722**	**1 616 062**	**475 672**	**13 417 667**

23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom ze względu na sektor i typ produktu	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	196 442 677	185 084 771
sektor finansowy	9 901 760	5 334 058
gospodarcze, w tym:	5 458 869	5 031 085
środki Domu Maklerskiego w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy oraz depozyt początkowy	10 217	11 440
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 432 239	302 973
międzynarodowe organizacje finansowe	10 652	-
sektor niefinansowy	176 609 803	169 725 839
mieszkaniowe	102 162 396	97 959 884
gospodarcze	48 446 610	48 201 845
konsumpcyjne	23 339 924	21 455 129
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 660 873	2 108 981
sektor budżetowy	9 931 114	10 024 874
gospodarcze	7 235 743	7 202 375
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 695 371	2 822 499
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(7 890 237)	(7 527 200)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**188 552 440**	**177 557 571**

W I kwartale 2015 roku, PKO Bank Polski SA dokonał umorzenia 8 250 tysięcy USD pożyczki udzielonej spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o. oraz 8 284 tysięcy USD pożyczki udzielonej spółce Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o. , a także odsetek należnych od wyżej wymienionych pożyczek (tj. wartości pożyczek, jaka pozostała do spłaty). Umorzenia zostały przeprowadzone na wniosek Spółek, z uwagi na sytuację gospodarczą Ukrainy, w tym w szczególności na postępującą dewaluację hrywny powodującą brak możliwości uzyskania przez Spółki wpływów z odzysków wierzytelności w UAH na poziomie niezbędnym do spłaty pożyczek otrzymanych od Banku oraz ograniczenia Narodowego Banku Ukrainy w zakresie wymiany walut oraz transferu waluty zagranicę.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	31.12.2015	31.12.2014
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	6 799 156	6 616 005
ze stwierdzoną utratą wartości	4 972 235	5 138 087
bez stwierdzonej utraty wartości	1 826 921	1 477 918
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	7 552 256	7 209 870
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	182 091 265	171 258 896
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	**196 442 677**	**185 084 771**
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(2 630 480)	(2 599 180)
ze stwierdzoną utratą wartości	(2 617 808)	(2 583 402)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	(4 713 044)	(4 322 663)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(546 713)	(605 357)
Odpisy - razem	**(7 890 237)**	**(7 527 200)**
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**188 552 440**	**177 557 571**

Szczegółowy opis zmian odpisów zaprezentowano w nocie 12 „Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw".

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości wyniósł 6,4% (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 6,7%), natomiast wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku (wyliczony jako udział odpisów aktualizujących wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom ogółem do wartości bilansowej brutto kredytów z rozpoznaną utratą wartości) wyniósł 63,0% (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 61,0%).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek wyniósł 4,8% (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 4,9%).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości dla których Bank utrzymywałby zaangażowanie w tych aktywach.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	196 442 677	185 084 771
bankowości hipotecznej	95 217 252	90 622 919
korporacyjne	52 119 477	51 188 599
bankowości detalicznej i prywatnej	23 339 924	21 455 129
małych i średnich przedsiębiorstw	21 312 916	21 503 711
miedzynarodowe organizacje finansowe	10 652	-
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 432 239	302 973
środki Domu Maklerskiego w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy	10 217	11 440
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(7 890 237)	(7 527 200)
Kredyty i pożyczki udzielone netto	**188 552 440**	**177 557 571**

Struktura kredytów i pożyczek przedstawiona w nocie obejmuje następującą segmentację:

- kredyty gospodarcze podmiotów finansowych (tj. np. firmy leasingowe, ubezpieczeniowe, towarzystwa inwestycyjne) obejmują bankowość korporacyjną,
- kredyty mieszkaniowe obejmują kredyty bankowości hipotecznej i klientów rynku mieszkaniowego, segmentu klienta korporacyjnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie produktów przeznaczonych na cele mieszkaniowe,
- kredyty gospodarcze podmiotów niefinansowych, w zależności od rozmiaru podmiotu, obejmują kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw, rynku mieszkaniowego oraz kredyty korporacyjne udzielane podmiotom gospodarczym z przeznaczeniem innym niż na cele mieszkaniowe,
- kredyty konsumpcyjne obejmują bankowość detaliczną i prywatną,
- kredyty gospodarcze podmiotów budżetowych obejmują kredyty bankowości korporacyjnej,
- reklasyfikowane papiery dłużne prezentowane są w segmencie klienta korporacyjnego.

Dłużne papiery wartościowe w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom, brutto	1 339 721	1 494 983
Dłużne papiery wartościowe bezpośrednio klasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom, brutto	4 016 523	3 436 497
Odpisy	(71 679)	(94 704)
Razem dłużne papiery wartościowe, netto	**5 284 565**	**4 836 776**

Reklasyfikacja papierów wartościowych

W 2012 roku ze względu na zmianę intencji co do utrzymywania wybranego portfela nieskarbowych papierów wartościowych zakwalifikowanych przy początkowym ujęciu do kategorii dostępne do sprzedaży Bank dokonał ich przekwalifikowania do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom. W wyniku reklasyfikacji portfela zmianie uległy zasady wyceny portfela tj. z wyceny do wartości godziwej na wycenę według zamortyzowanego kosztu.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom według stanu na dzień reklasyfikacji:

Portfel reklasyfikowany w 3 kwartale 2012	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	778 233	807 275	807 275
Obligacje korporacyjne	632 160	632 013	632 013
Razem	**1 410 393**	**1 439 288**	**1 439 288**

Portfel reklasyfikowany w 4 kwartale 2012	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	440 950	430 124	430 124
Obligacje korporacyjne	656 630	661 546	661 546
Razem	**1 097 580**	**1 091 670**	**1 091 670**

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom według stanu na dzień:

31 grudnia 2015 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	745 362	741 656	747 693
Obligacje korporacyjne	582 000	591 416	537 703
Razem	1 327 362	1 333 072	1 285 396

31 grudnia 2014 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	850 183	847 435	853 129
Obligacje korporacyjne	631 640	640 689	568 483
Razem	1 481 823	1 488 124	1 421 612

Zmiana wartości godziwej jaka zostałaby rozpoznana w rachunku zysków i strat i/lub w innych dochodach całkowitych gdyby nie dokonano przekwalifikowania wyniosłaby za okres od daty reklasyfikacji do dnia 31 grudnia 2015 roku (4 700) tysięcy PLN (31 grudnia 2014 roku (5 720) tysięcy PLN). Na dzień 31 grudnia 2015 roku średnia efektywna stopa procentowa dla portfela dłużnych papierów wartościowych wynosiła 3,2558% (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 3,632%).

24. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

według wartości bilansowej	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	27 312 620	21 794 141
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	18 021 339	12 458 348
obligacje skarbowe PLN	17 710 719	12 458 348
obligacje skarbowe EUR	310 620	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	4 613 726	4 480 325
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	3 161 994	3 466 982
obligacje korporacyjne PLN	2 617 664	2 951 605
obligacje korporacyjne EUR	320 712	315 965
obligacje korporacyjne USD	223 618	199 412
emitowane przez inne podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	239	184 914
emitowane przez banki, w tym:	1 515 322	1 203 572
obligacje korporacyjne PLN	1 470 753	1 112 705
obligacje korporacyjne EUR	44 569	90 867
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(53 153)	-
obligacje korporacyjne PLN	(22 959)	-
obligacje korporacyjne USD	(30 194)	-
Razem dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	27 259 467	21 794 141
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	403 717	239 616
Kapitałowe papiery wartościowe niedopuszczone do publicznego obrotu	346 893	209 219
Kapitałowe papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu	56 824	30 397
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(100)	(127 747)
Razem kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	403 617	111 869
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne	196 643	186 126
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	27 859 727	22 092 136

W dniu 2 listopada 2015 roku PKO Bank Polski SA powziął informację o zawarciu umowy nabycia akcji spółki Visa Europe Limited przez Visa Inc. („Transakcja"). Bank będąc członkiem Visa Europe Limited znajduje się w gronie beneficjentów Transakcji. Zarząd PKO Banku Polskiego SA przyjął warunki udziału Banku w Transakcji, zgodnie z którymi łączny wstępnie oszacowany udział Banku w przychodach (bez uwzględnienia potencjalnej odroczonej płatności typu „earn out") ma wynieść 88 875 tysięcy EUR, (co stanowi równowartość 378 741 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z 31 grudnia 2015 roku), w tym 66 167 tysięcy EUR zostanie opłacone gotówką, a 22 708 tysięcy EUR akcjami Visa Inc. Powyższe kwoty nie są ostateczne i mogą ulec zmianie w związku ze złożonym przez Bank zastrzeżeniem co do zaproponowanego sposobu ustalania udziału Banku w rozliczeniu Transakcji oraz ewentualnymi zastrzeżeniami pozostałych członków Visa Europe Limited, kosztami Transakcji, a także w przypadkach wskazanych w dokumentacji dotyczącej Transakcji (tzw. „leakage"). Ostateczne rozliczenie kwot należnych Bankowi nastąpi w terminie do dnia 30 czerwca 2016 roku. Zgodnie z ramowymi zasadami Transakcji, możliwa jest dodatkowa odroczona płatność typu „earn-out" płatna w gotówce po szesnastu kwartałach od dnia rozliczenia Transakcji, ale jej faktyczna wartość aktualnie nie jest możliwa do określenia. Przeprowadzenie Transakcji uzależnione jest od otrzymania stosownych zgód regulacyjnych.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku część przewidywanego, wyżej opisanego, wynagrodzenia w wysokości 76 840 tysięcy EUR (tj. 327 453 tysiące PLN) została ujęta w wycenie akcji Visa Europe Limited (w innych dochodach całkowitych – w pozycji aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży brutto). Do tej pory akcje Visa Europe Limited były wyceniane po koszcie wynoszącym 42,62 PLN ze względu na brak możliwości ich wyceny do wartości godziwej.

Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2015	31.12.2014
obligacje skarbowe PLN	17 746 014	12 212 276
obligacje skarbowe EUR	304 697	-
obligacje komunalne PLN	4 498 391	4 388 019
obligacje korporacyjne PLN	4 082 236	4 217 122
obligacje korporacyjne EUR	362 228	404 919
obligacje korporacyjne USD	223 572	200 998

Średnia rentowność dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa	31.12.2015	31.12.2014
	2,2939%	2,1232%

Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	2015	2014
Stan na początek okresu	22 092 136	13 736 698
Różnice kursowe	(37 117)	34 134
Zwiększenia, w tym:	52 701 955	52 939 123
z tytułu połączenia jednostek	-	1 686 180
zmiana stanu odpisu	130 765	-
Zmniejszenia	(47 034 325)	(44 724 797)
w tym zmiana stanu odpisu	(55 748)	(94 392)
Zmiany wartości godziwej, która odniesiona jest na inne dochody całkowite	137 078	106 978
Stan na koniec okresu	**27 859 727**	**22 092 136**

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży według terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2015 roku w wartości bilansowej	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży						
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	113 983	6 772 184	11 135 172	**18 021 339**
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	366	4 399	269 987	1 640 552	2 698 422	**4 613 726**
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	81 146	56 215	2 280 778	690 702	**3 108 841**
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	239	-	-	-	**239**
emitowane przez banki	-	-	44 569	1 470 753	-	**1 515 322**
Razem	**366**	**85 784**	**484 754**	**12 164 267**	**14 524 296**	**27 259 467**

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży według terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2014 roku w wartości bilansowej	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży						
emitowane przez Skarb Państwa	344 572	-	212 936	7 693 424	4 207 416	**12 458 348**
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	524	5 324	253 275	1 523 879	2 697 323	**4 480 325**
emitowane przez podmioty niefinansowe	290 339	84 458	498 351	1 421 019	1 172 815	**3 466 982**
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	170 074	14 840	-	-	**184 914**
emitowane przez banki	-	49 773	-	1 153 799	-	**1 203 572**
Razem	**635 435**	**309 629**	**979 402**	**11 792 121**	**8 077 554**	**21 794 141**

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Bank utrzymywałby zaangażowanie w tych aktywach.

Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 2014 roku poz.1866 z późniejszymi zmianami) poniższe aktywa stanowią zabezpieczenie zobowiązań wobec Bankowego Funduszu Gwarantowanego.

	31.12.2015	31.12.2014
Wartość funduszu	608 499	901 339
Wartość nominalna zabezpieczenia	650 000	930 000
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2025
Wartość bilansowa zabezpieczenia	627 367	915 957

Wartość aktywów stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych. W związku z zawieszeniem działalności i zgłoszeniem przez KNF w dniu 21 listopada 2015 roku wniosku o upadłość Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa z siedzibą w Wołominie (SBRiR w Wołominie), Bankowy Fundusz Gwarancyjny zobowiązał Bank do przekazania kwoty 337 932 tysięcy PLN, przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom SBRiR w Wołominie.

Bank przekazał w/w środki w dniu 30 listopada 2015 roku a następnie pomniejszył wartość funduszu ochrony środków gwarantowanych o kwotę odpowiadającą przekazanym środkom:

- wartość funduszu ochrony środków gwarantowanych na II półrocze 2015 — 946 431 tysięcy PLN
- środki przekazane na rzecz BFG — 337 932 tysięcy PLN
- wartość Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych na 31.12.2015 roku: — 608 499 tysięcy PLN

25. Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

25.1. Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone

Poniższe zestawienie przedstawia indywidualne wartości udziałów Banku w poszczególnych jednostkach podporządkowanych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA[1]	1 018 069	(793 641)	224 428
PKO Bank Hipoteczny SA	300 000	-	300 000
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	240 636	-	240 636
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
PKO Leasing SA	178 000	-	178 000
PKO BP BANKOWY PTE SA	150 841	-	150 841
Merkury - fiz an[2]	120 000	-	120 000
NEPTUN - fizan[2]	94 663	-	94 663
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	88 000	-	88 000
PKO BP Finat Sp. z o.o.	71 295	-	71 295
PKO Finance AB	172	-	172
Wspólne przedsięwzięcia			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197 320	-	197 320
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	161 500	-	161 500
FERRUM SA	24 143	-	24 143
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Razem	**2 833 128**	**(795 141)**	**2 037 987**

1) Wyżej podana wartość nie uwzględnia opłaconych przez PKO Bank Polski SA akcji nowej emisji o wartości 330 000 tysięcy UAH; przedmiotowe podwyższenie kapitału zakładowego na dzień 31 grudnia 2015 roku nie zostało zarejestrowane
2) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.

Zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów" dokonano oceny wartości odzyskiwalnej zaangażowań kapitałowych w spółkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych.

W 2015 roku Bank na podstawie przeprowadzonej wyceny zwiększył odpis aktualizujący wartość zaangażowania kapitałowego w KREDOBANK SA o 33 000 tysięcy PLN oraz rozwiązał odpis aktualizujący wartość akcji Banku Pocztowego SA w wysokości 28 854 tysiące PLN.

Wartość odzyskiwalna KREDOBANK SA została ustalona na podstawie wartości użytkowej wyliczonej w oparciu o wartość bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych na podstawie skorygowanego planu finansowego KREDOBANK SA.

Sektor bankowy Ukrainy w 2015 roku znajdował się w trudnej sytuacji finansowej spowodowanej odpływem depozytów z części banków w I połowie 2015 roku (w pierwszej kolejności w walucie obcej), znacznymi stratami z powodu dewaluacji hrywny oraz obniżeniem jakości udzielonych kredytów. Ponad 60 banków ukraińskich zaprzestało swojej działalności w latach 2014-2015, a łączna liczba banków działających na Ukrainie zmniejszyła się do 120 na koniec 2015 roku.

Na tle problemów sektora bankowego KREDOBANK SA kontynuuje działalność kredytową, posiada stabilną sytuację płynnościową i kapitałową oraz wsparcie strategicznego akcjonariusza w postaci PKO Banku Polskiego SA KREDOBANK SA obecnie postrzegany jest jako jeden z najbezpieczniejszych banków na Ukrainie charakteryzujących się największą zdolnością do przetrwania okresu niestabilności systemowej.

PKO Bank Polski SA podejmuje szereg działań mających na celu ograniczenie wpływu sytuacji makroekonomicznej na KREDOBANK SA (między innymi prowadzona jest kontrola ryzyka kredytowego, poziomu ponoszonych kosztów i dostosowanie ich do planowanych poziomów sprzedaży oraz monitorowanie adekwatności kapitałowej, pozycji walutowej i sytuacji płynnościowej Spółki).

Wartość odzyskiwalna akcji Banku Pocztowego SA została oszacowana na podstawie wartości godziwej wyliczonej metodą zdyskontowanych dywidend.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku	**Wartość brutto**	**Utrata wartości**	**Wartość bilansowa**
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA	1 018 069	(760 641)	257 428
PKO Bank Hipoteczny SA	300 000	-	300 000
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	283 624	(244 162)	39 462
PKO BP BANKOWY PTE SA	205 786	-	205 786
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA (dawna „Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie" SA	184 636	-	184 636
Merkury - fiz an[1]	120 000	-	120 000
PKO Leasing SA	98 000	-	98 000
PKO BP Finat Sp. z o.o.	71 295	-	71 295
„CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o.[2]	44 371	(44 371)	-
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	30 566	(10 666)	19 900
„Inter-Risk Ukraina" Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	27 549	(20 441)	7 108
PKO Finance AB	172	-	172
Wspólne przedsięwzięcia			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197 320	-	197 320
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp. z o.o.	17 498	(9 466)	8 032
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	146 500	(28 854)	117 646
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Razem	2 933 875	(1 120 101)	1 813 774

1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.
2) Spółka do dnia 19 stycznia 2014 roku była wspólnym przedsięwzięciem PKO Banku Polskiego SA

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych

Bank Pocztowy SA	**30.09.2015**	**30.09.2014**
Aktywa ogółem	6 880 000	7 028 000
Zobowiązania wobec klientów	5 567 000	5 925 000
	9 miesięcy 2015	**9 miesięcy 2014**
Dochody	245 500	256 800
Zysk (strata) za 9 miesięcy danego roku	33 700	34 600
		2014
Zysk (strata) za rok obrotowy	-	43 639

Zaprezentowane dane finansowe Grupy Banku Pocztowego SA pochodzą ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej Banku Pocztowego SA sporządzonych zgodnie z MSSF. Biorąc pod uwagę, że Spółka prowadzi prace związane z pierwszą ofertą publiczną prezentujemy dane finansowe Spółki powszechnie dostępne oraz dane porównawcze za analogiczny okres 2014 roku.

Bank Pocztowy SA specjalizuje się w standardowych produktach bankowych oferowanych dla klientów detalicznych (w tym osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) oraz klientów instytucjonalnych, prowadzi również działalność w segmencie rozliczeniowym i skarbowym. W ramach strategicznego partnerstwa z Pocztą Polską SA (akcjonariuszem posiadającym 75% akcji minus 10 akcji Spółki) korzysta z potencjału akcjonariusza i rozwija ofertę produktową we współpracy z podmiotami całej Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej SA. Bank Pocztowy SA jest też klientem PKO Banku Polskiego SA i korzysta z wybranych usług świadczonych przez Bank.

W 2015 roku Bank Pocztowy SA prowadził prace przygotowawcze do pozyskania kapitału w drodze pierwszej oferty publicznej i debiutu na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. PKO Bank Polski SA uczestniczył w procesie jako potencjalny akcjonariusz sprzedający, tj. rozważał sprzedaż części pakietu posiadanych akcji Spółki w drodze wyżej wymienionej oferty. Biorąc pod uwagę aktualny status prac nad ofertą Bank zaprzestał wykazywania akcji Banku Pocztowego SA w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży (w której to pozycji akcje Spółki były wykazywane począwszy od 31 marca 2015 roku). Akcje Spółki na 31 grudnia 2015 roku wykazywane są w pozycji Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia.

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	**31.12.2015**	**31.12.2014**
Aktywa obrotowe	23 242	22 353
Aktywa trwałe	48	46
Zobowiązania krótkoterminowe	4 021	4 084
Zobowiązania długoterminowe	1 631	1 298
	2015	**2014**
Przychody	2 440	2 772
Zysk (strata) za rok obrotowy	620	6

Zaprezentowane dane finansowe spółki „Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o. pochodzą z zaudytowanych sprawozdań finansowych Spółki sporządzonych zgodnie z polskimi standardami rachunkowości. Zgodnie z szacunkami Banku różnice między wyżej wymienionymi sprawozdaniami, a sprawozdaniami finansowymi sporządzonymi według MSSF nie są istotne dla sprawozdania finansowego Banku. Dane za 2014 rok pochodzą ze sprawozdań zbadanych przez biegłego rewidenta.

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o. jest wyspecjalizowanym podmiotem wspierającym rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez udzielanie poręczeń oraz doradztwo m.in. w zakresie sporządzania biznesplanów, sprawozdań finansowych i prognoz sprawozdań finansowych w związku z ubieganiem się o kredyt. Spółka poręcza kredyty, pożyczki i gwarancje udzielane przez banki, w tym również przez PKO Bank Polski SA, a także transakcje leasingowe i faktoringowe. Współpracuje m.in. z PKO Leasing SA.

W ofercie Spółki znajdują się również poręczenia dla małych i średnich przedsiębiorstw w ramach inicjatywy JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*), które są reporęczane w 70% lub 80% ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, którymi zarządza Bank Gospodarstwa Krajowego.

Zgodnie z Umową Spółki, zysk Spółki jest w całości przeznaczany na pokrycie ewentualnych strat z lat ubiegłych oraz na cele statutowe, w tym na zwiększenie kapitału zapasowego.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank nie posiadał udziału w zobowiązaniach warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innymi inwestorami.

FERRUM SA

PKO Bank Polski SA posiada akcje spółki FERRUM SA, będącej jednostką stowarzyszoną Banku. Akcje Spółki zostały objęte w dniu 28 grudnia 2015 roku w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia).

Spółka jest spółką publiczną, której akcje notowane są na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA i na dzień sporządzenia przedmiotowego sprawozdania nie opublikowała swoich danych finansowych za 2015 rok.

Przedmiotem działalności Spółki jest produkcja rur stalowych, produkcja profili zamkniętych (kształtowników) oraz wykonywanie izolacji rur.

Spółka posiada dwie spółki zależne, w których sprawuje pełną kontrolę.

25.2. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

W 2015 roku miały miejsca następujące zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA:

1. dotyczące spółki PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA

W dniu 10 lutego 2015 roku PKO Bank Polski SA zawiązał spółkę PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA o kapitale zakładowym w wysokości 20 000 tysięcy PLN. Bank objął 20 000 akcji zwykłych, imiennych, o wartości nominalnej 1 tysiąc PLN każda po cenie emisyjnej równej 3 650 PLN za jedną akcję, tj. za łączną kwotę 73 000 tysięcy PLN. Bank wniósł również do Spółki 15 000 tysięcy PLN na poczet funduszu organizacyjnego.

W dniu 10 marca 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała decyzję, w której zezwoliła na wykonywanie przez wyżej wymienioną Spółkę działalności ubezpieczeniowej w dziale II (pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe).

W dniu 13 kwietnia 2015 roku wyżej wymieniona Spółka została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Na koniec 2015 roku Spółka osiągnęła gotowość operacyjną. W dniu 9 stycznia 2016 roku spółka PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA uruchomiła ofertę ubezpieczeń majątkowych dla klientów indywidualnych PKO Banku Polskiego SA, którzy nabywają karty kredytowe. W lutym 2016 roku Spółka uruchomiła sprzedaż ubezpieczeń nieruchomości, ruchomości, OC w życiu prywatnym, Assistance oraz ubezpieczeń od utraty dochodu dla klientów PKO Banku Polskiego SA i PKO Banku Hipotecznego SA zaciągających kredyty hipoteczne i dla pożyczkobiorców pożyczek gotówkowych w PKO Banku Polskim SA.

2. dotyczące spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA

W 2015 roku (9 czerwca 2015 roku oraz 20 października 2015 roku) w Krajowym Rejestrze Sądowym zostały zarejestrowane następujące zmiany kapitału zakładowego spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA:

a) obniżenie kapitału o 103 221 tysięcy PLN poprzez umorzenie 925 000 sztuk akcji o wartości nominalnej 111,59 PLN każda; kwota uzyskana z obniżenia kapitału została przeznaczona na pokrycie straty Spółki z lat ubiegłych,
b) podwyższenie kapitału zakładowego łącznie o 223,18 PLN - PKO Bank Polski SA objął 2 akcje o wartości nominalnej 111,59 PLN każda, za łączną cenę emisyjną równą 56 000 tysięcy PLN.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA wynosi 89 309 tysięcy PLN i dzieli się na 800 331 akcji o wartości nominalnej 111,59 PLN każda.

3. dotyczące spółek Grupy PKO Leasing SA

W dniu 4 sierpnia 2015 w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA o kwotę 80 000 tysięcy PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki PKO Leasing SA wynosi 174 057 tysięcy PLN i dzieli się na 17 405 690 akcji o wartości nominalnej 10 PLN każda.

W 2015 roku (23 kwietnia 2015 roku oraz 28 października 2015 roku) w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. łącznie o kwotę 40 000 tysięcy PLN. Wszystkie udziały w podwyższonym kapitale zostały objęte przez PKO Leasing SA.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. wynosi 140 000 tysięcy PLN i dzieli się na 280 000 udziałów o wartości nominalnej 500 PLN każdy.

4. dotyczące PKO BP BANKOWY PTE SA

W dniu 29 grudnia 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zrejestrowane obniżenie kapitału zakładowego spółki PKO BP BANKOWY PTE SA o kwotę 69 420 tysięcy PLN, które nastąpiło poprzez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji Spółki z kwoty 10 000 PLN do kwoty 7 330 PLN. Obniżenie kapitału zostało przeprowadzone w celu optymalizacji wysokości kapitału własnego Spółki i wykorzystania wolnych zasobów środków pieniężnych w ramach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Środki z tytułu obniżenia kapitału zakładowego Spółki zostaną wypłacone PKO Bankowi Polskiemu SA – jedynemu akcjonariuszowi Spółki, po upływie 6 miesięcy od daty dokonania wyżej wymienionego zarejestrowania.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 190 580 tysięcy PLN i dzieli się na 26 000 sztuk akcji o wartości nominalnej 7 330 PLN każda.

5. dotyczące spółki PKO BP Faktoring SA

W czerwcu 2015 roku spółka Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA posiadająca 8 999 akcji oraz PKO Bank Polski SA posiadający 1 akcję zbyły wszystkie posiadane akcje spółki PKO BP Faktoring SA do spółki PKO Leasing SA.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku jedynym akcjonariuszem spółki PKO BP Faktoring SA jest spółka PKO Leasing SA (spółka zależna od Banku).

6. dotyczące NEPTUN – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych

W 2015 roku PKO Bank Polski SA nabył łącznie 8 588 953 sztuk certyfikatów inwestycyjnych serii A, B i C NEPTUN – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych. Wartość nabycia wyniosła łącznie 94 663 tysiące PLN. Część certyfikatów została objęta w zamian za wkład niepieniężny w postaci akcji Bankowego Towarzystwa Kapitałowego SA oraz akcji wybranych spółek publicznych stanowiących aktywa finansowe Banku. Wyżej wymieniony Fundusz jest zarządzany przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych w papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe określone w Statucie Funduszu i Ustawie o funduszach inwestycyjnych.

Jednocześnie w czerwcu 2015 roku PKO Bank Polski SA sprzedał do wyżej wymienionego Funduszu wszystkie posiadane udziały spółki „CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o.- spółki zależnej od Banku oraz spółki „Centrum Obsługi Biznesu" Sp. z o.o. - spółki stanowiącej wspólne przedsięwzięcie Banku.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku NEPTUN - fizan oraz spółki Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA i „CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o. (przy czym „CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o. wraz ze swoimi spółkami zależnymi „Sopot Zdrój" Sp. z o.o. i „Promenada Sopocka" Sp. z o.o.) jako jednostki kontrolowane przez PKO Bank Polski SA są konsolidowane metodą pełną w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Spółka „Centrum Obsługi Biznesu" Sp. z o.o. jest wspólnym przedsięwzięciem Funduszu i w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA jest nadal wyceniana metodą praw własności.

7. dotyczące spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 9 stycznia 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana spółka Qualia 2 Sp. z o.o. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 5 tysięcy PLN i dzieli się na 100 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy. Według stanu na 31 grudnia 2015 roku wszystkie udziały wyżej wymienionej Spółki posiada spółka Qualia Development Sp. z o.o.

Spółka Qualia 2 Sp. z o.o. przejęła od spółki Qualia Sp. z o.o. ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k. - umowa zbycia ogółu praw i obowiązków w powyższym zakresie została zawarta 14 stycznia 2015 roku.

Jednocześnie, w związku z wyżej opisanymi zmianami w dniu 2 lutego 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana zmiana nazwy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k. – obecna nazwa brzmi: Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.

W dniu 26 października 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana spółka Qualia 3 Sp. z o.o. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 5 tysięcy PLN i dzieli się na 100 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy. Według stanu na 31 grudnia 2015 roku wszystkie udziały wyżej wymienionej Spółki posiada spółka Qualia Development Sp. z o.o.

Spółka Qualia 3 Sp. z o.o. przejęła od spółki Qualia Sp. z o.o. ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k. - umowa zbycia ogółu praw i obowiązków w powyższym zakresie została zawarta 4 listopada 2015 roku.

Jednocześnie, w związku z wyżej opisanymi zmianami w dniu 7 grudnia 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana zmiana nazwy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k. – obecna nazwa brzmi: Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.

W dniu 3 listopada 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zrejestrowane podwyższenie wkładu komandytariusza (spółki Qualia Development Sp. z o.o.) w spółce Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k. o kwotę 4 900 tysięcy PLN, tj. z kwoty 5 300 tysięcy PLN do kwoty 10 200 tysięcy PLN.

W dniu 26 listopada 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Qualia – Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. o kwotę 22 300 tysięcy PLN. Wszystkie udziały w podwyższonym kapitale zostały objęte przez Qualia Development Sp. z o.o.

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy spółki Qualia – Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. wynosi 33 826 tysięcy PLN i dzieli się na 33 826 udziałów o wartości nominalnej 1 tysiąc PLN każdy.

W 2015 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. wniosła dopłatę do kapitałów spółki Qualia 2 Sp. z o.o w wysokości 49 500 PLN oraz dopłatę do kapitałów spółki Qualia 3 Sp. z o.o. w wysokości 30 tysięcy PLN, a także otrzymała ze spółki Qualia - Residence Sp. z o.o. 7 000 tysięcy PLN z tytułu zwrotu części dopłat wniesionych do kapitału tej Spółki.

8. dotyczące spółki „Centrum Majkowskiego" Sp. z o.o. w likwidacji

W dniu 4 maja 2015 roku spółka „Centrum Majkowskiego" Sp. z o.o. w likwidacji – spółka zależna od „CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o. – została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego.

9. dotyczące spółek zależnych wykazywanych na aktywach trwałych przeznaczonych do sprzedaży

W czerwcu 2015 roku PKO Bank Polski SA przeklasyfikował, zgodnie z MSSF 5, udziały w spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o. oraz w spółce „Inter-Risk Ukraina" Sp. z d.o. do pozycji „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży – Bank zamierza odzyskać wartość wyżej wymienionych udziałów w drodze transakcji sprzedaży w ramach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

W pozycji tej wykazywane są również udziały w spółce Qualia Development Sp. z o.o.

10. dotyczące zdarzeń, które spowodują zmiany w Grupie Kapitałowej w następnych kwartałach

W dniu 9 listopada 2015 roku PKO Bank Polski SA opłacił objęcie 33 miliardów akcji KREDOBANK SA nowej emisji o łącznej wartości nominalnej i emisyjnej w wysokości 330 000 tysięcy UAH. Wyżej wymienione podwyższenie do 31 grudnia 2015 roku nie zostało zarejestrowane.

Po zarejestrowaniu wyżej wymienionego podwyższenia udział PKO Banku Polskiego SA w kapitale zakładowym KREDOBANK SA oraz udział w głosach na walnym zgromadzeniu Spółki zwiększy się do 99,6293%.

W zakresie spółek stanowiących wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone w 2015 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

1. dotyczące spółki Bank Pocztowy SA

W dniu 20 listopada 2015 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Bank Pocztowy SA o kwotę 12 842 480 PLN. PKO Bank Polski SA objął 321 062 akcje o łącznej wartości nominalnej w wysokości 3 210 620 PLN oraz o łącznej wartości emisyjnej w wysokości 15 000 016,64 PLN. Pozostałe akcje objęła Poczta Polska SA. W sumie Bank Pocztowy SA został dokapitalizowany przez dotychczasowych akcjonariuszy kwotą 60 000 tysięcy PLN.
W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia PKO Bank Polski SA nadal posiada 25% kapitału zakładowego Spółki plus 10 akcji.

2. dotyczące spółek Grupy Kapitałowej Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.

Spółka Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. (stanowiąca wspólne przedsięwzięcie Banku) utworzyła dwie spółki zależne, w tym:

a) spółkę EVO Payments International Sp. z o.o. z siedzibą w Polsce, która została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 9 lutego 2015 roku; kapitał zakładowy Spółki na koniec 2015 roku wynosi 282 tysiące PLN (przy czym udziały w podwyższonym kapitale o wartości nominalnej 277 tysięcy PLN zostały objęte za cenę emisyjną w wysokości 13 850 tysięcy PLN),
b) spółkę EVO Payments International s.r.o. z siedzibą w Czechach, która została zarejestrowana w Czeskim Rejestrze Handlowym w dniu 16 lutego 2015 roku; kapitał zakładowy Spółki na koniec 2015 roku wynosi 30 200 tysięcy CZK.

Przedmiotem działalności wyżej wymienionych Spółek jest prowadzenie działalności wspomagającej usługi finansowe.

3. dotyczące spółki FERRUM SA

PKO Bank Polski SA w dniu 28 grudnia 2015 roku objął w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia) 5 147 730 akcji spółki publicznej FERRUM SA, stanowiących 20,97% udziału w kapitale zakładowym Spółki i uprawniających do 20,97% głosów na zgromadzeniu akcjonariuszy. Spółka ta stała się spółką stowarzyszoną. Przedmiotem działalności Spółki jest produkcja rur stalowych, produkcja profili zamkniętych (kształtowników) oraz wykonywanie izolacji rur.

Spółka posiada dwie spółki zależne: Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA produkujący konstrukcje metalowe i ich części oraz FERRUM MARKETING Sp. z o.o. prowadzącą działalność marketingową i promocyjną.

26. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
Przekwalifikowanie z jednostek podporządkowanych	203 210	165 000
Finansowa Kampania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o. o.	34 020	-
„Inter-Risk Ukraina" Spółka z dodatkową odpowiedzialnością"	4 190	-
Qualia Development Sp. z o. o.	165 000	165 000
Grunty i budynki	217 359	251 600
Inne	2 107	160
Razem	**422 676**	**416 760**

27. Wartości niematerialne

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Oprogramowanie	Wartość firmy	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	3 664 268	871 047	86 499	273 950	4 895 764
Zwiększenia, w tym:	17 679	-	-	345 533	363 212
nabycie i inne zmiany	17 679	-	-	345 533	363 212
Zmniejszenia, w tym:	(14 597)	-	-	(10 168)	(24 765)
inne	(13)	-	-	(7 433)	(7 446)
Transfery z nakładów na oprogramowanie	368 711	-	-	(368 711)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	**4 036 061**	**871 047**	**86 499**	**240 604**	**5 234 211**
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(1 931 938)	-	(19 247)	(30 594)	(1 981 779)
Zwiększenia, w tym:	(419 301)	-	(19 138)	(4 110)	(442 549)
amortyzacja okresu	(417 719)	-	(19 138)	(4 110)	(440 967)
inne	(1 582)	-	-	-	(1 582)
Zmniejszenia, w tym:	2 985	-	-	296	3 281
inne	3	-	-	-	3
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(2 348 254)	-	(38 385)	(34 408)	(2 421 047)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(15 373)	-	-	-	(15 373)
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(15 373)	-	-	-	(15 373)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 716 957	871 047	67 252	243 356	2 898 612
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**1 672 434**	**871 047**	**48 114**	**206 196**	**2 797 791**

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku	Oprogramowanie	Wartość firmy	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	3 320 724	7 785	-	202 479	3 530 988
Zwiększenia, w tym:	24 971	863 262	86 499	391 799	1 366 531
nabycie	-	-	-	382 999	382 999
inne, w tym:	24 971	863 262	86 499	8 800	983 532
z tytułu połączenia jednostek	12 957	863 262	86 499	7 703	970 421
Zmniejszenia, w tym:	(97)	-	-	(1 658)	(1 755)
inne	(97)	-	-	(1 658)	(1 755)
Transfery z nakładów na oprogramowanie	318 670	-	-	(318 670)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	**3 664 268**	**871 047**	**86 499**	**273 950**	**4 895 764**
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(1 550 157)	-	-	(19 545)	(1 569 702)
Zwiększenia, w tym:	(381 904)	-	(19 247)	(11 049)	(412 200)
amortyzacja okresu	(370 753)	-	(3 935)	(3 682)	(378 370)
inne, w tym:	(11 151)	-	(15 312)	(7 367)	(33 830)
z tytułu połączenia jednostek	(11 151)	-	(15 312)	(7 356)	(33 819)
Zmniejszenia, w tym:	123	-	-	-	123
inne	123	-	-	-	123
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(1 931 938)	-	(19 247)	(30 594)	(1 981 779)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(15 373)	-	-	(1 781)	(17 154)
Zmniejszenia, w tym:	-	-	-	1 781	1 781
rozwiązanie w okresie	-	-	-	1 781	1 781
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(15 373)	-	-	-	(15 373)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 755 194	7 785	-	181 153	1 944 132
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**1 716 957**	**871 047**	**67 252**	**243 356**	**2 898 612**

Istotną wartością niematerialną z punktu widzenia Banku są nakłady poniesione na Zintegrowany System Informatyczny (ZSI). Łączna wartość nakładów poniesionych na ZSI w latach 2005-2015 wyniosła 1 185 473 tysięcy PLN. Wartość bilansowa netto Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI) na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 717 414 tysięcy PLN. (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 735 623 tysiące PLN). Przewidywany okres eksploatacji systemu został określony na 17 lat. Na dzień 31 grudnia 2015 pozostały okres użytkowania wynosi 8 lat.

Wartość firmy

Wartość firmy netto związana z aktywami przejętymi od spółki	31.12.2015	31.12.2014
Nordea Bank Polska SA	863 262	863 262
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	7 785	7 785
Razem	**871 047**	**871 047**

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank przeprowadził obligatoryjne testy na utratę wartości firmy powstałej z nabycia Nordea Bank Polska SA, zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU") z ich wartością odzyskiwalną.
Wyróżniono dwa CGU, do którego przypisano wartość firmy powstałej z nabycia Nordea Bank Polska SA – detaliczny i korporacyjny.

Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej CGU. Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów pieniężnych za okres 10 lat z uwzględnieniem wartości rezydualnej CGU. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 1,5%.

Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w planie finansowym dla Banku na 2016 rok. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 7,6%, uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko.

Test na utratę wartości przeprowadzony na dzień 31 grudnia 2015 roku wykazał nadwyżkę wartości odzyskiwalnej nad wartością bilansową poszczególnych CGU i w związku z tym nie stwierdzono utraty wartości CGU.

W 2015 roku w wyniku transakcji przejęcia SKOK „Wesoła" Bank rozpoznał wartość firmy w wysokości 451 tysięcy PLN. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank rozpoznał odpis z tytułu utraty wartości w pełnej kwocie wartości firmy.

Bank nie wytwarza patentów i licencji we własnym zakresie. W 2015 roku PKO Bank Polski SA poniósł nakłady inwestycyjne związane z nabyciem środków trwałych i wartości niematerialnych w kwocie 674 817 tysięcy PLN (w 2014 roku w kwocie 702 951 tysięcy PLN).

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku nie występowały wartości niematerialne do których tytuł prawny Banku podlega ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

Bank Polski

28. Rzeczowe aktywa trwałe

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Nieruchomości inwestycyjne	Inne	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 429 331	1 882 672	135	182 792	203	548 510	5 043 643
Zwiększenia, w tym:	82 015	5 922	1 486	334 229	13 964	7 877	445 493
nabycie i inne zmiany, w tym:	28 564	5 760	1 486	334 229	13 964	7 752	391 755
z tytułu połączenia jednostek	28 029	5 236	1 484	52	-	7 580	42 381
klasyfikacja z aktywów przeznaczonych do sprzedaży	53 451	162	-	-	-	125	53 738
Zmniejszenia, w tym:	(130 495)	(244 132)	(936)	(5 656)	(118)	(26 792)	(408 129)
likwidacja i sprzedaż	(87 625)	(235 232)	(936)	(530)	-	(25 995)	(350 318)
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(26 755)	(2 227)	-	-	(108)	(6)	(29 096)
inne	(16 115)	(6 673)	-	(5 126)	(10)	(791)	(28 715)
Transfery z nakładów na oprogramowanie	77 848	115 991	-	(246 264)	-	52 425	-
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	**2 458 699**	**1 760 453**	**685**	**265 101**	**14 049**	**582 020**	**5 081 007**
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(961 730)	(1 443 003)	(132)	-	(19)	(387 368)	(2 792 252)
Zwiększenia, w tym:	(97 933)	(169 562)	(1 486)	-	(66)	(56 059)	(325 106)
amortyzacja okresu	(95 714)	(166 668)	(28)	-	(66)	(52 216)	(314 692)
inne, w tym:	(2 219)	(2 797)	(1 458)	-	-	(3 843)	(10 317)
z tytułu połączenia jednostek	(2 219)	(2 792)	(1 458)	-	-	(3 741)	(10 210)
klasyfikacja z aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	(97)	-	-	-	-	(97)
Zmniejszenia, w tym:	68 264	238 397	935	-	10	25 269	332 875
likwidacja i sprzedaż	52 338	231 917	935	-	-	24 671	309 861
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	10	-	10
inne	15 926	6 480	-	-	-	598	23 004
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	**(991 399)**	**(1 374 168)**	**(683)**	**-**	**(75)**	**(418 158)**	**(2 784 483)**
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(18)	-	-	-	-	-	(18)
Zwiększenia, w tym:	(22 665)	(128)	-	-	(5 735)	(660)	(29 188)
klasyfikacja z aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(6 626)	(97)	-	-	-	-	(6 723)
utworzenie w okresie	(2 218)	-	-	-	-	-	(2 218)
inne, w tym:	(13 821)	(31)	-	-	(5 735)	(660)	(20 247)
z tytułu połączenia jednostek	(13 683)	-	-	-	-	(651)	(14 334)
Zmniejszenia, w tym:	8 882	113	-	-	-	9	9 004
likwidacja i sprzedaż	1 891	16	-	-	-	-	1 907
rozwiązania w okresie	6 991	97	-	-	-	9	7 097
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	**(13 801)**	**(15)**	**-**	**-**	**(5 735)**	**(651)**	**(20 202)**
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 467 583	439 669	3	182 792	184	161 142	2 251 373
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**1 453 499**	**386 270**	**2**	**265 101**	**8 239**	**163 211**	**2 276 322**

Wartość pozabilansowa maszyn i urządzeń użytkowanych na dzień 31 grudnia 2015 roku na mocy umów leasingu operacyjnego oraz umów dzierżawy z opcją zakupu wyniosła 74 930 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosła 66 705 tysięcy PLN). W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku nie występowały ograniczenia prawa dotyczące tytułu prawnego Banku do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

W 2015 roku Bank otrzymał odszkodowania od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utraty rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w wysokości 59 tysięcy PLN (w 2014 roku w wysokości 161 tysięcy PLN).

Bank Polski

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Nieruchomości inwestycyjne	Inne	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 475 169	1 894 510	823	125 630	203	490 973	4 987 308
Zwiększenia, w tym:	185 017	40 340	-	321 666	-	25 096	572 119
nabycie i inne zmiany, w tym:	170 547	40 340	-	321 666	-	25 096	557 649
z tytułu połączenia jednostek	170 547	40 340	-	1 511	-	24 805	237 203
klasyfikacja z aktywów przeznaczonych do sprzedaży	14 470	-	-	-	-	-	14 470
Zmniejszenia, w tym:	(286 773)	(194 587)	(688)	(3 581)	-	(30 155)	(515 784)
likwidacja i sprzedaż	(26 136)	(191 479)	(688)	-	-	(28 809)	(247 112)
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(260 507)	-	-	-	-	(192)	(260 699)
inne	(130)	(3 108)	-	(3 581)	-	(1 154)	(7 973)
Transfery z nakładów na oprogramowanie	55 918	142 409	-	(260 923)	-	62 596	-
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	**2 429 331**	**1 882 672**	**135**	**182 792**	**203**	**548 510**	**5 043 643**
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(880 001)	(1 460 610)	(590)	-	(16)	(349 076)	(2 690 293)
Zwiększenia, w tym:	(168 230)	(175 289)	(12)	-	(3)	(67 998)	(411 532)
amortyzacja okresu	(78 983)	(141 531)	(12)	-	(3)	(44 311)	(264 840)
z tytułu połączenia jednostek	(89 247)	(33 734)	-	-	-	(20 281)	(143 262)
Zmniejszenia, w tym:	86 501	192 896	470	-	-	29 706	309 573
likwidacja i sprzedaż	15 449	190 284	470	-	-	28 184	234 387
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	70 949	-	-	-	-	72	71 021
inne	103	2 612	-	-	-	1 450	4 165
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	**(961 730)**	**(1 443 003)**	**(132)**	**-**	**(19)**	**(387 368)**	**(2 792 252)**
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(34)	-	-	-	-	-	(34)
Zwiększenia, w tym:	-	(4)	-	-	-	-	(4)
utworzenie w okresie	-	(4)	-	-	-	-	(4)
Zmniejszenia, w tym:	16	4	-	-	-	-	20
zmniejszenia z tytułu spisania aktywów	16	4	-	-	-	-	20
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	**(18)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(18)**
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 595 134	433 900	233	125 630	187	141 897	2 296 981
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**1 467 583**	**439 669**	**3**	**182 792**	**184**	**161 142**	**2 251 373**

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku istotną pozycję stanowi wartość 46 243 tysiące PLN dotycząca kosztów organizacji działalności nowego ośrodka (w 2014 roku wynosiła 50 988 tysięcy PLN i dotyczyła nabycia elementów infrastruktury IT).

29. Inne aktywa

	31.12.2015	31.12.2014
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	384 236	267 806
Rozliczenia instrumentów finansowych	178 687	191 950
Należności z tytułu innych operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	6 767	95 920
Należności od odbiorców	64 991	63 991
Aktywa do zbycia	69 479	48 084
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	59 213	47 878
Zapasy związane z działalnością eksploatacyjną, uboczną i inwestycyjną	20 247	23 118
Należności od budżetu z tytułu prowadzonej przez Bank dystrybucji znaków opłaty sądowej	10 191	10 588
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	140 369	9 995
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji instrumentami pochodnymi	2 040	6 985
Należność dotycząca rozliczenia płatności z tytułu poolingu	429 516	-
Inne*	144 605	61 610
Razem	**1 510 341**	**827 925**
w tym aktywa finansowe **	1 216 797	647 235

* W pozycji „Inne" znajdują się głównie m.in.: „Należności z zakresu gospodarki własnej" oraz „Należności z tytułu kaucji i wadiów".
** Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów", z wyjątkiem pozycji „Aktywa do zbycia", „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów", „Zapasy związane z działalnością eksploatacyjną, uboczną i inwestycyjną" oraz „Inne".

30. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	31.12.2015	31.12.2014
Do 1 miesiąca	4 219	4 427
Razem	**4 219**	**4 427**

31. Zobowiązania wobec banków

	31.12.2015	31.12.2014
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	16 371 687	16 393 118
Nordea Bank AB (publ)*	16 371 687	14 927 552
Depozyty banków	1 177 407	1 122 090
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	197 023	299 530
Rachunki bieżące	472 193	607 188
Inne depozyty z rynku pieniężnego	31 547	17 658
Razem	**18 249 857**	**18 439 584**

* Finansowanie portfela kredytów nabytych w transakcji fuzji z Nordea Bank Polska

32. Zobowiązania wobec klientów

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania wobec ludności	134 967 428	128 230 900
Depozyty terminowe	70 756 674	68 882 671
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	63 926 647	59 126 815
Pozostałe zobowiązania	284 107	221 414
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	57 707 408	52 911 331
Depozyty terminowe	23 185 159	16 562 690
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	22 276 890	19 270 916
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	10 435 617	15 051 131
- otrzymane od PKO Finance AB	7 332 263	12 036 601
Pozostałe zobowiązania	980 628	1 170 470
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	829 114	856 124
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 134 366	4 778 331
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	5 679 394	4 018 024
Depozyty terminowe	3 435 443	740 995
Pozostałe zobowiązania	19 529	19 312
Razem	**201 809 202**	**185 920 562**

Według segmentu klienta	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	127 833 147	121 893 357
korporacyjne	42 908 352	30 907 441
otrzymane kredyty i pożyczki	10 435 617	15 051 131
małych i średnich przedsiębiorstw	19 802 972	17 212 509
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	829 114	856 124
Razem	201 809 202	185 920 562

Struktura zobowiązań przedstawiona w nocie obejmuje następującą segmentację:

- zobowiązania wobec ludności obejmują bankowość detaliczną i prywatną,
- zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych obejmują segment klienta korporacyjnego (z wyłączeniem klienta budżetowego), segment małych i średnich przedsiębiorstw, segment klienta rynku mieszkaniowego,
- zobowiązania wobec jednostek budżetowych obejmują segment klienta korporacyjnego – klient budżetowy.

Pożyczki otrzymane od PKO Finance AB:

Data otrzymania pożyczki przez Bank	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	wartość bilansowa na dzień 31.12.2015	wartość bilansowa na dzień 31.12.2014
21.10.2010	800 000	EUR	21.10.2015	-	3 431 769
07.07.2011	250 000	CHF	07.07.2016	1 003 047	901 443
25.07.2012	50 000	EUR	25.07.2022	214 573	213 768
21.09.2012	500 000	CHF	21.12.2015	-	1 772 805
26.09.2012	1 000 000	USD	26.09.2022	3 938 519	3 540 943
23.01.2014	500 000	EUR	23.01.2019	2 176 124	2 175 873
Razem				7 332 263	12 036 601

33. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - bankowe papiery wartościowe	71 744	118 262
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu - obligacje bankowe	1 645 917	747 825
Razem	1 717 661	866 087

Zobowiązania z tytułu emisji o okresie spłaty	31.12.2015	31.12.2014
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	71 744	747 825
od 3 miesięcy do 1 roku	1 645 917	46 668
od 1 roku do 5 lat	-	71 594
Razem	1 717 661	866 087

W 2015 roku Bank wyemitował obligacje bankowe w PLN o wartości nominalnej 2 800 tysięcy PLN, klasyfikowane odpowiednio jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu jak również obligacje bankowe w EUR o wartości nominalnej 852 300 tysięcy PLN, klasyfikowane jako zobowiązanie wyceniane według zamortyzowanego kosztu. W 2015 roku zostały umorzone bankowe papiery wartościowe i obligacje bankowe o wartości nominalnej 2 800 594 tysiące PLN.

Zmiana wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego dotycząca wyemitowanych bankowych papierach wartościowych według stanu na 31 grudnia 2015 roku wynosi 5 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 649 tysięcy PLN).

34. Zobowiązania podporządkowane

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 616 619
Pożyczka podporządkowana	224 000	882 426	CHF	24.04.2022	882 544
Razem	x	2 483 126	x	x	2 499 163

Na dzień 31 grudnia 2014 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 619 833
Pożyczka podporządkowana	224 000	780 013	CHF	24.04.2022	794 152
Razem	x	2 380 713	x	x	2 413 985

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał zobowiązania podporządkowane z tytułu:

- emisji własnej przeprowadzonej 14 września 2012 roku obligacji podporządkowanych o dziesięcioletnim terminie wykupu, z prawem dla Banku do dokonania przedterminowego wykupu wszystkich papierów dłużnych z tego programu, w terminie 5 lat od daty emisji. Wartość nominalna obligacji wynosi 1 600 700 tysięcy PLN. Środki uzyskane z nowej emisji zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku.
- pożyczki podporządkowanej przejętej przez PKO BP od Nordea Bank Polska SA o wartości nominalnej 224 000 tysiące CHF otrzymanej od Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy podpisanej w kwietniu 2012 roku z 10 letnim okresem wymagalności. Pożyczka jest zaliczana do funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z decyzją Komisji Nadzoru Finansowego wydaną w dniu 27 grudnia 2012 roku.

Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych	31.12.2015	31.12.2014
Stan na początek okresu	2 413 985	1 620 857
Zwiększenia z tytułu:	168 033	870 178
połączenia jednostek	-	783 583
różnic kursowych	111 744	13 410
odsetek naliczonych	56 204	73 062
inne	85	123
Zmniejszenia z tytułu:	(82 855)	(77 050)
spłaty odsetek	(82 854)	(76 569)
inne	(1)	(481)
Stan zobowiązań podporządkowanych na koniec okresu	2 499 163	2 413 985

35. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2015	31.12.2014
Koszty do zapłacenia	587 251	487 274
Przychody pobierane z góry	384 383	358 567
Inne zobowiązania (z tytułu):	2 037 440	1 819 217
zobowiązania z tytułu środków przekazanych przez BFG na rzecz wypłat dla deponentów SKOK w Wołominie	-	356 461
rozliczenia międzybankowe	245 428	313 318
zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	141 782	235 231
zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	484 163	228 008
rozliczenia instrumentów finansowych	135 549	139 971
zobowiązania wobec dostawców	130 170	93 943
rozliczenia publiczno-prawne	93 439	88 914
zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	198 571	88 609
rozliczenie zakupu maszyn i urządzeń oraz materiałów, robót i usług dotyczących budowy środków trwałych i działalności eksploatacyjnej	141 868	75 990
zobowiązania z tytułu kart płatniczych	11 318	33 177
zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	21 904	23 750
zobowiązania z tytułu operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	24 140	23 216
zobowiązania z tytułu oprocentowania odsetek przejściowo wykupionych z budżetu	18 662	18 603
zobowiązania z tytułu sprzedaży znaków wartościowych	10 989	10 059
zobowiązania DM z tytułu zapisów na akcje	306 549	-
pozostałe*	72 908	89 967
Razem	**3 009 074**	**2 665 058**
w tym zobowiązania finansowe **	2 151 795	2 127 610

* Pozycja „pozostałe" obejmuje m.in. zobowiązania z tytułu kaucji i wadiów.
** Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Pozostałych zobowiązań" z wyjątkiem pozycji „Przychody pobierane z góry", „Rozliczenia publiczno-prawne", „Zobowiązania DM z tytułu zapisów na akcje" oraz „Pozostałe".

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku PKO Bank Polski SA nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałby się z płatności wynikających z zawartych umów.

36. Rezerwy

Rezerwy na sprawy sporne zostały opisane w nocie 39 „Sprawy sporne"

Szerzej na temat rezerw na udzielone zobowiązania pozabilansowe opisano w nocie 51.9 „Rezerwy na ekspozycje pozabilansowe" oraz w nocie 2.15 „Zobowiązania warunkowe".

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwę restrukturyzacyjną, oraz rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności, o których więcej zaprezentowane zostało w nocie 69 „Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności".

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku, w tym:	29 457	39 363	103 621	130 725	303 166
Rezerwa krótkoterminowa	29 457	3 117	73 484	130 725	236 783
Rezerwa długoterminowa	-	36 246	30 137	-	66 383
Z tytułu połączenia jednostek	2 343	128	-	-	2 471
Utworzenie/aktualizacja rezerw	11 577	3 370	286 163	2 228	303 338
Wykorzystanie rezerw	(21 422)	-	-	(27 436)	(48 858)
Rozwiązanie rezerw	(16 159)	(1 728)	(304 066)	(7 439)	(329 392)
Inne zmiany i reklasyfikacje	13 716	4 363	(3 026)	-	15 053
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku, w tym:	**19 512**	**45 496**	**82 692**	**98 078**	**245 778**
Rezerwa krótkoterminowa	19 512	3 549	64 029	98 078	185 168
Rezerwa długoterminowa	-	41 947	18 663	-	60 610

* Pozycja „Inne rezerwy" obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 67 410 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 069 tysięcy PLN, rezerwy na sprawy sporne, w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 479 tysięcy PLN.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2014 roku, w tym:	29 457	35 386	115 667	129 971	310 481
Rezerwa krótkoterminowa	29 457	2 441	88 817	129 971	250 686
Rezerwa długoterminowa	-	32 945	26 850	-	59 795
Z tytułu połączenia jednostek	-	6 904	11 148	2 031	20 083
Utworzenie/aktualizacja rezerw	-	3 104	371 982	10 077	385 163
Wykorzystanie rezerw	-	-	-	(1 793)	(1 793)
Rozwiązanie rezerw	-	(7 278)	(398 207)	(7 530)	(413 015)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	1 247	3 031	(2 031)	2 247
Stan na dzień 31 grudnia 2014 roku, w tym:	**29 457**	**39 363**	**103 621**	**130 725**	**303 166**
Rezerwa krótkoterminowa	29 457	3 117	73 484	130 725	236 783
Rezerwa długoterminowa	-	36 246	30 137	-	66 383

* Pozycja „Inne rezerwy" obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 93 557 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 1 785 tysięcy PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wypływów korzyści ekonomicznych.

37. Kapitały własne i akcjonariat Banku

	31.12.2015	31.12.2014
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Kapitał zapasowy	20 518 111	18 618 111
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070 000	1 070 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 484 177	3 421 913
Inne dochody całkowite, w tym:	74 457	29 868
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	144 673	33 640
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(57 657)	5 204
Zyski i straty aktuarialne	(12 559)	(8 976)
Niepodzielony wynik finansowy	1 250 000	132 793
Wynik okresu bieżącego netto	2 571 142	3 079 471
Kapitały razem	**30 217 887**	**27 602 156**

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie przepisami prawa. Podział na poszczególne pozycje, opisane poniżej wynika z Kodeksu spółek handlowych, ustawy Prawo bankowe oraz wymogów MSR 1.7, MSR 1.78.e, MSR 1.54.q-r i MSR 1.79.b.

Składniki kapitałów własnych:

- Kapitał zakładowy wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej.
- Kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutem Banku z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji pomniejszonych o koszty przeprowadzenia emisji i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku.
- Fundusz ogólnego ryzyka banku w PKO Banku Polskim SA tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2015 roku, poz. 128 z późniejszymi zmianami), zwaną dalej „Prawo bankowe", z zysku netto i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku.
- Kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych.
- Inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz związaną z nimi wartość podatku odroczonego, efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach rachunkowości zabezpieczeń oraz związaną z nią wartość podatku odroczonego, jak również zyski i straty aktuarialne oraz związaną z nią wartość podatku odroczonego.

Akcjonariat Banku

Według informacji posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku akcjonariat Banku jest następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 31 grudnia 2015 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny[1]	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali[2]	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2014 roku				
Skarb Państwa	392 406 277	31,39	1 zł	31,39
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny[1]	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali	709 046 828	56,72	1 zł	56,72
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 miliona akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.

2) W tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na dzień publikacji raportu za III kwartał 2015 roku posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Akcje nie są uprzywilejowane, ani w zakresie prawa głosu czy dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza jednak prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosu byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa) oraz
- akcjonariuszy działających wspólnie z akcjonariuszami, o których mowa w tiret drugim na podstawie porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Ponadto, ograniczenie praw głosu wygasa, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej 5%.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Struktura kapitału akcyjnego PKO Banku Polskiego SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W 2015 roku i w 2014 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego SA nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

POZOSTAŁE NOTY

38. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane

38.1. Programy papierów wartościowych objęte subemisją (maksymalne zobowiązanie Banku do objęcia papierów wartościowych):

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 950 000	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	342 700	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	80 600	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	60 000	23.11.2021
Spółka F	obligacje korporacyjne	28 224	31.12.2029
Spółka G	obligacje korporacyjne	17 900	31.12.2026
Spółka H	obligacje korporacyjne	4 424	31.01.2016
Spółka I	obligacje korporacyjne	3 403	30.09.2030
Razem		**3 542 251**	
Stan na dzień 31 grudnia 2014 roku			
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	1 049 000	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	91 700	31.12.2022
Spółka J	obligacje korporacyjne	50 000	19.12.2022
Razem		**2 245 700**	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji.

Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

38.2. Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość zobowiązań umownych dotyczących wartości niematerialnych wynosiła 177 404 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 196 807 tysiące PLN).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość zobowiązań umownych dotyczących rzeczowych aktywów trwałych wynosiła 20 399 tysiące PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 95 322 tysiące PLN).

38.3. Udzielone zobowiązania finansowe

według wartości nominalnej	31.12.2015	31.12.2014
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	3 313 918	998 133
dla podmiotów niefinansowych	35 057 214	34 023 705
dla podmiotów budżetowych	4 080 379	3 258 574
Razem	**42 451 511**	**38 280 412**
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 513 878	27 730 846

38.4. Udzielone zobowiązania gwarancyjne

	31.12.2015	31.12.2014
Gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 836 503	10 003 696
dla podmiotów finansowych	1 374 964	919 391
dla podmiotów niefinansowych	7 454 243	9 062 391
dla podmiotów budżetowych	7 296	21 914
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	5 665 178	4 526 126
dla podmiotów finansowych	734 529	12 076
dla podmiotów niefinansowych	4 930 649	4 514 050
Udzielone akredytywy	1 838 101	704 504
dla podmiotów finansowych	-	1 736
dla podmiotów niefinansowych	1 838 000	702 768
dla podmiotów budżetowych	101	-
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	143 646	17 278
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe dla podmiotów budżetowych	59 320	55 008
Razem	**16 542 748**	**15 306 612**
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 378 395	1 942 582

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku Bank nie udzielił poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzielił gwarancji jednostce zależnej lub innemu podmiotowi, których łączna wartość stanowiłaby równowartość 10% kapitałów własnych Banku. Informacje na temat rezerw utworzonych na pozabilansowe zobowiązania finansowe i gwarancyjne znajdują się w nocie 36 „Rezerwy".

38.5. Zobowiązania udzielone według terminów wymagalności

31 grudnia 2015 roku

	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	28 671 366	805 273	3 817 954	3 061 290	6 095 628	**42 451 511**
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	1 415 147	1 603 873	2 447 114	9 783 413	1 293 201	**16 542 748**
Razem	**30 086 513**	**2 409 146**	**6 265 068**	**12 844 703**	**7 388 829**	**58 994 259**

31 grudnia 2014 roku

	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	23 513 936	962 714	4 763 167	3 911 060	5 129 535	**38 280 412**
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	225 344	1 333 666	2 551 284	9 123 529	2 072 789	**15 306 612**
Razem	**23 739 280**	**2 296 380**	**7 314 451**	**13 034 589**	**7 202 324**	**53 587 024**

38.6. Pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Według wartości nominalnej	31.12.2015	31.12.2014
finansowe	48 365	1 747 327
gwarancyjne*	6 660 698	4 587 353
Razem zobowiązania otrzymane	**6 709 063**	**6 334 680**

* Pozycje pozabilansowe zobowiązania otrzymane gwarancyjne zawiera głównie gwarancje w ramach programu wspierania mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw – gwarancja de minimis.

W wyniku postanowień Umowy zobowiązujących Grupę Kapitałową Nordea Bank AB (publ) do partycypacji w ryzyku utraty wartości Portfela Hipotecznego, PKO Bank Polski SA oraz Nordea Bank AB (publ) w dniu 1 kwietnia 2014 roku zawarły umowę dotyczącą podziału ryzyka kredytowego („Umowa Podziału Ryzyka"), zgodnie z którą Nordea Bank AB (publ) ponosić będzie w okresie 4 lat od dnia zamknięcia transakcji 50% nadwyżki kosztu ryzyka Portfela Hipotecznego ponad roczny poziom kosztów ryzyka ustalony na poziomie 40 punktów bazowych za każdy rok powyższego, czteroletniego okresu obowiązywania Umowy Podziału Ryzyka.

W ramach prac związanych z rozliczeniem transakcji Bank dokonał wyceny Umowy Podziału Ryzyka w oparciu o przeprowadzaną analizę prawdopodobieństwa przepływów środków pieniężnych wynikających z Umowy. Oszacowana wartość oczekiwana wynosi zero.

Uprawnienie do sprzedaży lub obciążenia zastawem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz Banku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku na rzecz Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Bank był uprawniony sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

39. Sprawy sporne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku, łączna wartość przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwanym wynosiła 577 712 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 411 182 tysiące PLN), a łączna wartość przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 532 402 tysiące PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 553 428 tysięcy PLN).

Poniżej przestawiono opis najistotniejszych spraw spornych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA:

a) Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję

- **Postępowanie przeciw praktykom ograniczającym konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce:**

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard oraz Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange" za transakcje dokonane wyżej wymienionymi kartami systemu, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange" za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na PKO Bank Polski SA karę pieniężną w kwocie 16 597 tysięcy PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) i w dniu 20 grudnia 2011 roku odbyła się rozprawa, na której nie doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia odwołań. SOKiK zobowiązał MasterCard do złożenia wyjaśnień w sprawie, jednakże w dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazującą wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange" stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd, a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard do wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku o którym mowa powyżej. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard o zawieszenie postępowania. Decyzję sądu w tej sprawie pełnomocnik Banku otrzymał w styczniu 2013 roku, a w lutym 2013 roku akta sądowe zostały przekazane do sądu pierwszej instancji.

W dniu 29 października 2013 roku odbyła się rozprawa, zaś w dniu 21 listopada 2013 roku został ogłoszony wyrok, w którym SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10 359 tysięcy PLN. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu powodów reprezentowanych przez pełnomocnika Banku. Wyrok został również zaskarżony przez innych uczestników postępowania, tj. przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (POHiD) (apelacje zmierzające do nałożenia na uczestników porozumień surowszych kar pieniężnych), a także: Visa Europe Limited, Bank Pocztowy S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., mBank S.A. (dawniej: BRE Bank S.A.), Deutsche Bank PBC S.A., HSBC Bank Polska S.A. (apelacje zmierzające przede wszystkim do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania porozumień za naruszające prawo konkurencji oraz nałożenia kar na ich uczestników). Odpisy tych apelacji zostały doręczone pełnomocnikowi Banku, który złożył na nie odpowiedzi. Akta sprawy zostały przekazane z SOKiK do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Po wysłuchaniu pełnomocników stron i zainteresowanych Sąd na rozprawie w dniu 22 września 2015 roku odroczył ogłoszenie wyroku do dnia 6 października 2015 roku. W wyroku z dnia 6 października 2015 roku sąd oddalił apelacje banków i Visa, a równocześnie uwzględnił apelację UOKiK. Sąd Apelacyjny przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK tj. karę w kwocie 16 597 tysięcy PLN - w miejsce kary w kwocie 10 359 tysięcy PLN ustalonej w wyroku sądu z dnia 21 listopada 2013 roku i karę w kwocie 4 825 tysięcy PLN - kara nałożona na Nordea Bank Polska SA w miejsce kary w kwocie 2 586 PLN ustalonej wyrokiem sądu z dnia 21 listopada 2013 roku. Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. Bank nie otrzymał jeszcze wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem.
Na dzień 31 grudnia 2015 roku dodatkowo Bank jest stroną m.in. następujących postępowań:

- **przed Sądem Apelacyjnym – w wyniku apelacji strony od orzeczenia SOKiK wydanego w wyniku odwołania prezesa UOKiK**

1) w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie prezentowania w kampaniach reklamowych kredytu konsumenckiego pod marketingową nazwą „Max pożyczka Mini Ratka" informacji, która mogła być nieczytelna dla przeciętnego konsumenta i wprowadzać go w błąd co do dostępności kredytów na promowanych warunkach.

   W dniu 28 grudnia 2012 roku na Bank została nałożona przez Prezesa UOKiK kara pieniężna w wysokości 2 845 tysięcy PLN. W dniu 16 stycznia 2013 roku Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK. W dniu 13 stycznia 2015 roku SOKiK wydał wyrok, którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK w całości, tj. uchylił również nałożoną na Bank karę finansową. W dniu 26 lutego 2015 roku Prezes UOKiK złożył od wyroku apelację. W dniu 20 marca 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację wnosząc o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej. Nie został wyznaczony termin rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest w toku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiada rezerwę w tej samej kwocie (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy").

2) w związku z podejrzeniem stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów o kredyt konsumencki, z wyłączeniem umów o karty kredytowe.

   Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 064 tysiące PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. W dniu 28 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. W dniu 11 września 2015 roku. Bank udzielił odpowiedzi na apelację odrzucając zarzuty Prezesa UOKiK. Nie został wyznaczony termin rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest w toku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank nie posiadał rezerwy z tego tytułu.

- **z powództwa Banku – w wyniku zakończenia postępowania odwoławczego wszczętego przez Bank przed SOKiK od decyzji Prezsa UOKiK w związku z możliwością stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów indywidualnych (IKE)**

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14 697 tysięcy PLN, w tym:

1) w wysokości 7 111 tysięcy PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza,

2) w wysokości 4 741 tysięcy PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia,

3) w wysokości 2 845 tysięcy PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sądu właściwego dla siedziby oddziału PKO BP SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

W dniu 2 stycznia 2013 roku Bank odwołał się do SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK i wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 roku SOKiK obniżył nałożoną na Bank karę łącznie do kwoty 4 000 tysięcy PLN, w tym odnośnie:

- praktyki opisanej powyżej w lit. 1 obniżył karę do kwoty 2,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w lit. 2 obniżył karę do kwoty 1,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w lit. 3 kara została uchylona, gdyż Sąd uznał, że praktyka Banku nie naruszała zbiorowych interesów konsumentów.

W styczniu 2015 roku zarówno Bank, jak i Prezes UOKiK wnieśli apelację od wyroku. Nie wyznaczono terminu rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest w toku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał na powyższe kwoty rezerwę w kwocie 4 000 tysięcy PLN (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy").

- **przed SOKiK z powództwa osoby fizycznej:**

1) uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczących kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. Pozew został doręczony Bankowi w dniu 20 kwietnia 2015 roku, a w dniu 20 maja 2015 roku Bank wniósł odpowiedź na pozew. W dniu 20 listopada 2015 roku doręczono Bankowi odpowiedź pełnomocnika osoby fizycznej na odpowiedź Banku na pozew. Sprawa w toku;

2) uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczących kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu, jak również postanowień dotyczących wysokości oprocentowania są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. Pozew został doręczony Bankowi 4 lutego 2015 roku. W dniu 6 marca 2015 roku Bank wniósł odpowiedź na pozew wnosząc o jego odrzucenie. Sąd zarządził doręczenie odpowiedzi na pozew Banku powodowi zobowiązując go do ustosunkowania się do twierdzeń Banku - zarządzenie w tym zakresie doręczone zostało powodowi w dniu 15 maja 2015 roku. W dniu 23 czerwca 2015 roku Bank wniósł o wyłączenie sędziego rozpoznającego sprawę przed Sądem Apelacyjnym. Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2015 roku sąd wyłączył sędziego a postanowieniem z dnia 21 września 2015 roku sąd oddalił wniosek Banku o odrzucenie pozwu. Bank wniósł zażalenie na to postanowienie. Sprawa w toku.

3) o ustalenie nieważności zawartych w umowie kredytu hipotecznego klauzul poprzez uznanie ich za niedozwolone (nieistniejące) i zakazanie Bankowi wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej. Sprawa wpłynęła do Banku w dniu 7 października 2015 roku Strony wymieniły pisma procesowe. Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2016 roku sąd oddalił powództwo. Bank wniósł o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem.

4) o uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia. W ocenie powoda postanowienia wzorca dotyczące zakresu przedmiotowego i czasowego poręczenia cywilnego kredytu kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Postanowienia te stanowią klauzule niedozwolone. Bank złożył odpowiedź na pozew. Sprawa wpłynęła do Banku w dniu 18 sierpnia 2015 roku. W dniu 16 września 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na pozew. Sprawa w toku.

5) o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczących kredytu denominowanego w CHF wykorzystywanego przez Nordea Bank Polska S.A. wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez PKO BP S.A. kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów. Bank wniósł odpowiedź na pozew. W wykonaniu zobowiązania sadu powód wniósł replikę na odpowiedź na pozew. Sąd oddalił powództwo. Pismem z dnia 22 grudnia 2015 roku Bank wniósł o uzasadnienie wyroku.

6) o uznanie postanowień wzorca umowy kredytowej za niedozwolone. Powód (rzeczoznawca majątkowy) zarzuca Bankowi, że akceptuje jedynie wyceny nieruchomości sporządzone przez wyznaczonych rzeczoznawców majątkowych co rażąco narusza interesy konsumentów, poprzez narzucenie konsumentom, jako słabszej stronie umowy, uciążliwych warunków, poprzez eliminowanie prawa zakupu usługi wyceny u wybranej firmy. Bank w dniu 13 stycznia 2016 roku udzielił odpowiedź na pozew, który wpłynął do Banku w dniu 15 grudnia 2015 roku. Sprawa w toku.

- **przed Prezesem UOKiK:**

  1) postępowanie wyjaśniające wszczęte 29 sierpnia 2014 roku w sprawie ustalenia, czy Bank w umowie kredytu Aurum wprowadzał w błąd klientów poprzez prezentację kosztów ubezpieczenia w tej umowie i formularzu informacyjnym. Bank udzielił odpowiedzi na wezwanie UOKiK;

  2) postępowanie wyjaśniające, wszczęte 9 października 2014 roku w sprawie możliwości skorzystania przez klientów z reklamacji „chargeback". Bank udzielił odpowiedzi na wezwanie UOKiK, że w relacjach Banku z klientami nie funkcjonuje tego typu procedura reklamacyjna (jest ona właściwa dla relacji Bank - organizacja kartowa);

3) postępowanie wyjaśniające z dnia 26 stycznia 2015 roku w sprawie przekazania informacji, jakie Bank stosuje aktualnie zasady dotyczące zabezpieczania i przewalutowania kredytu hipotecznego w CHF w kontekście zmian kursu franka szwajcarskiegow styczniu 2015 roku. Do dnia dzisiejszego nastąpiła jedynie wymiana pism w toku postępowania;

4) postępowanie wyjaśniające z dnia 5 lutego 2015 roku dotyczące postępowań Banku z kredytami mieszkaniowymi zabezpieczonymi hipotecznie wyrażonymi/denominowanymi/indeksowanymi w CHF (ujemny LIBOR, obniżenie spreadu, tabele kursowe). Sprawa jest w toku;

5) postępowanie wyjaśniające wszczęte 12 lutego 2015 roku w sprawie, czy Bank wobec byłych klientów Nordea Bank Polska SA stosuje obowiązującą w Taryfie Nordea Bank Polska SA opłatę 20 PLN za obsługę zajęcia wierzytelności w przypadku wystawienia tytułu egzekucyjnego. Pismem z dnia 24 lutego 2015 roku Bank udzielił UOKiK odpowiedzi, w której poinformował, że Bank nie stosuje takiej opłaty wobec konsumentów;

6) postępowanie wyjaśniające z dnia 2 marca 2015 roku dotyczące współpracy Banku z rzeczoznawcami majątkowymi w zakresie tworzenia operatów szacunkowych na potrzeby wyceny wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. W dniu 23 marca 2015 roku i 7 maja 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na pismo UOKiK. Pismem z dnia 26 października 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na kolejne wezwanie UOKiK;

7) postępowanie wyjaśniające z dnia 9 marca 2015 roku dotyczące stosowanych przez Bank dokumentów określających opłaty i prowizje, wskazania wszystkich zmian w tych dokumentach w latach 2014-2015, przesłanek uprawniających Bank do dokonania zmian oraz sposobu poinformowania konsumentów o tych zmianach. Kolejno w dniach 13 i 21 kwietnia 2015 roku oraz 8 maja 2015 roku Bank przekazał UOKiK wymagane informacje i dokumenty;

8) postępowanie wyjaśniające z dnia 2 kwietnia 2015 roku w sprawie badania rynku kredytów konsumenckich, w tym określenia jego struktury oraz struktury opłat związanych z tą grupą produktów. W dniu 29 kwietnia 2015 roku Bank przekazał UOKiK kwestionariusz zawierający wymagane informacje. Na wezwanie UOKiK Bank przekazał w dniu 16 października 2015 roku kolejne kwestionariusze;

9) postępowanie wyjaśniające z dnia 2 kwietnia 2015 roku w sprawie badania rynku kredytów hipotecznych. W dniu 24 września 2015 roku Bank przekazał UOKiK kwestionariusz zawierający wymagane informacje. Pismem z dnia 22 grudnia 2015 roku UOKiK wezwał Bank do przekazania kolejnego kwestionariusza. Bank przekazał UOKiK kolejny kwestionariusz;

10) postępowanie wyjaśniające z dnia 20 kwietnia 2015 roku dotyczące opłat z tytułu operacji dokonywanych przez konsumentów w związku z korzystaniem przez konsumentów z kart płatniczych za granicą. W dniu 28 maja 2015 roku Bank przekazał UOKiK wymagane informacje i dokumenty;

11) postępowanie wyjaśniające z dnia 10 września 2015 roku dotyczące kart debetowych, w tym opłat za kartę i warunków zwolnienia z niej. W dniu 9 października 2015 roku Bank przekazał UOKiK wymagane informacje i dokumenty.

b) Roszczenia reprywatyzacyjne w stosunku do nieruchomości posiadanych przez Bank

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego toczą się:

1) dwa postępowania administracyjne, w tym jedno zawieszone, o stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych wydanych przez organy administracji publicznej, a dotyczących nieruchomości posiadanych przez Bank, które to postępowania, w przypadku ich negatywnego dla Banku rozstrzygnięcia, skutkować mogą zgłoszeniem roszczeń reprywatyzacyjnych. Zważywszy na aktualny stan przedmiotowych postępowań dotyczących stwierdzenia nieważności decyzji i orzeczeń organów administracji publicznej, nie jest obecnie możliwe określenie ich ewentualnych negatywnych skutków finansowych dla Banku;
2) pięć postępowań sądowych, w tym dwa zawieszone, dotyczące dwóch nieruchomości Banku; przedmiotem postępowań jest wydanie lub zwrotu lokalu i nieruchomości, wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz regulacje stanu prawnego nieruchomości.

Przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie toczy się postępowanie w sprawie skargi Centrum Finansowego Puławska Sp. z o.o. (CFP) - dotyczące użytkowania nieruchomości położonej przy ul. Puławskiej i ul. Chocimskiej w Warszawie, na której znajduje się obecnie siedziba Banku - o stwierdzenie nieważności decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego (SKO), z dnia 10 kwietnia 2001 roku stwierdzającej, że orzeczenia Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy z dnia 1 marca 1954 roku, wydano z rażącym naruszeniem prawa. Z uwagi na likwidację CFP i wykreślenie z rejestru przedsiębiorców a następnie podział majątku CFP, wydane zostało przeniesienie na Bank prawa użytkowania wieczystego przedmiotowej działki, w dniu 23 maja 2012 roku złożony został w imieniu Banku wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Podczas rozprawy w dniu 18 grudnia 2012 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie dopuścił Bank do udziału w postępowaniu z racji przejścia na Bank praw do przedmiotowej nieruchomości. Po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 maja 2013 roku Sąd oddalił skargę. Od wyroku przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem został doręczony Bankowi w dniu 20 czerwca 2013 roku. W dniu 17 lipca 2013 roku złożona została skarga kasacyjna. W dniu 3 czerwca 2015 roku odbyła się rozprawa, podczas której NSA uwzględnił kasację Banku od wyroku WSA w Warszawie z 23 sierpnia 2012 roku w sprawie reprywatyzacyjnej części gruntów przy ulicy Puławskiej 15. W dniu 15 września 2015 roku zostało skierowane do Ministra Infrastruktury i Rozwoju pismo w sprawie odwieszenia postępowania prowadzonego przed Ministrem Infrastruktury i Rozwoju wraz z wnioskiem o umorzenie postępowania ewentualnie o odmowę stwierdzenia nieważności decyzji wojewody warszawskiego z 29 września 1991 roku oraz do SKO w Warszawie pismo w sprawie wydania decyzji o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji SKO w Warszawie z dnia 10 kwietnia 2001 roku. Sprawa w toku.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

40. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

	31.12.2015	31.12.2014
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 707 730	11 698 248
Bieżące należności od banków	3 482 010	2 354 512
Razem	**17 189 740**	**14 052 760**

Przepływy pieniężne z tytułu odsetek i dywidend otrzymanych i wypłaconych

Przychody z tytułu dywidend - otrzymane	**2015**	**2014**
Otrzymane dywidendy od jednostek zależnych, wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych	112 124	85 099
Otrzymane dywidendy od pozostałych podmiotów	10 658	6 366
Razem	**122 782**	**91 465**

Przychody z tytułu odsetek - otrzymane	**2015**	**2014**
Odsetki otrzymane z tytułu udzielonych kredytów i udzielonych pożyczek	5 944 985	6 433 374
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	240 451	327 096
Odsetki otrzymane z tytułu lokat	103 748	169 817
Odsetki otrzymane od inwestycyjnych papierów wartościowych	677 426	555 401
Odsetki otrzymane od papierów z portfela przeznaczonego do obrotu	55 917	60 282
Odsetki od instrumentów zabezpieczających	476 850	276 638
Pozostałe odsetki otrzymane (głównie odsetki od rachunków bieżących, skupionych wierzytelności, zrealizowanych gwarancji)	1 123 930	1 180 033
Razem	**8 623 307**	**9 002 641**

Koszty z tytułu odsetek - zapłacone	**2015**	**2014**
Odsetki zapłacone z tytułu depozytów	(1 715 887)	(1 562 269)
Odsetki zapłacone z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek	(518 597)	(422 230)
Odsetki zapłacone z tytułu emisji papierów dłużnych	(77 103)	(89 866)
Pozostałe odsetki zapłacone (głównie odsetki od rachunków bieżących, premie od dłużnych papierów wartościowych, odsetki od zobowiązań z tytułu zabezpieczeń pieniężnych)	(525 612)	(591 906)
Razem	**(2 837 199)**	**(2 666 271)**

Koszty z tytułu dywidend - wypłacone	**2015**	**2014**
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom	-	(937 500)
Razem	**-**	**(937 500)**

Przepływy z działalności operacyjnej – inne korekty

Inne korekty	2015	2014
Naliczone odsetki, dyskonto, premia od dłużnych papierów wartościowych	(898 745)	(591 735)
Rachunkowość zabezpieczeń	(62 861)	130 797
Zyski i straty aktuarialne	(3 583)	(1 247)
Wycena wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	111 033	86 653
Wycena oraz odpisy aktualizujące dotyczące udziałów w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych oraz inne zmiany	(15 032)	(47 761)
Likwidacja oraz odpisy na utratę wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(4 970)	(38 978)
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	6 096	(140 194)
Razem	(868 062)	(602 465)

Objaśnienie przyczyn różnic pomiędzy zmianami stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w działalności operacyjnej rachunku przepływów pieniężnych

(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej związanej ze sprzedażą, likwidacją rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	2015	2014
Przychody ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(44 802)	(57 881)
Koszty sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	30 788	45 182
Razem	(14 014)	(12 699)

Odsetki i dywidendy	2015	2014
Odsetki otrzymane od inwestycyjnych papierów wartościowych, wykazywane w działalności inwestycyjnej	(718 896)	(618 606)
Otrzymane dywidendy wykazywane w działalności inwestycyjnej	(122 782)	(91 465)
Spłata odsetek od zaciągniętych pożyczek	553 172	431 587
Spłata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i zobowiązań podporządkowanych	101 209	107 835
Razem	(187 297)	(170 649)

Zmiana stanu należności od banków	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(1 983 813)	(519 460)
Zmiana stanu odpisów na należności od banków	11 336	28 641
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	1 127 498	898 236
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	33 050	1 571 351
Razem	(811 929)	1 978 768

Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(10 994 869)	(30 185 245)
Zmiana stanu odpisów na należności od klientów	(363 037)	(1 145 968)
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	571 420	26 073 536
Razem	(10 786 486)	(5 257 677)

Zmiana stanu pozostałych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych i reklasyfikacja do innych pozycji	(693 108)	(89 693)
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	45 833	24 082
Razem	(647 275)	(65 611)

Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	15 859 058	25 962 891
Ujęcie zaciągnięcia/spłaty pożyczek długoterminowych od innych niż banki instytucji finansowych w działalności finansowej	5 484 831	(2 083 950)
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	(595 128)	(11 188 649)
Razem	20 748 761	12 690 292

Zmiana stanu rezerw i odpisów	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(57 388)	(7 315)
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków	(11 336)	(28 641)
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów	363 037	1 145 968
Zmiana odpisów w jednostkach zależnych	-	268 976
Zmiana rezerw na inne należności	59 275	2 337
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	(334 808)	(610 964)
Razem	18 780	770 361

Zmiana stanu pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań podporządkowanych	2015	2014
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	429 194	1 023 465
Zmiany wynikające z połączenia jednostek	(5 772)	(1 001 068)
Razem	423 422	22 397

W 2015 roku Bank dokonał zbycia spółek zależnych i będących wspólnymi przedsięwzięciami w łącznej kwocie 22 340 tysięcy PLN do NEPTUN – fizan zarządzanego przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, w tym udziały dwóch spółek zostały sprzedane, a akcje jednej spółki wniesione jako wkład niepieniężny. Zbyte spółki zależne i będące wspólnymi przedsięwzięciami posiadały łącznie: środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych w kwocie 21 491 tysięcy PLN, pozostałe aktywa w kwocie 118 591 tysięcy PLN oraz zobowiązania w kwocie 110 355 tysięcy PLN.

41. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad Bankiem jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w nocie 37 „Kapitały własne i akcjonariat Banku" niniejszego sprawozdania.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2013 roku, poz. 763 z późniejszymi zmianami), PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

	2015	2014
Przychody memoriałowe z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego" portfela	85 041	82 007
Przychody otrzymane kasowo z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego" portfela	34 789	44 714
Różnica pomiędzy przychodami memoriałowymi a kasowymi – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom"	50 252	37 293

W dniu 29 listopada 2000 roku przyjęto ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych (Dz. U. z 2000 roku, Nr 122, poz. 1310 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego" portfela.

W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego" portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Bank ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy.

PKO Bank Polski SA prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu otrzymuje prowizje.

	2015	**2014**
Przychody z tytułu prowizji	3 081	3 226

Od 1 stycznia 1996 roku Bank został generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z czego otrzymuje prowizje od Budżetu Państwa.

	2015	**2014**
Przychody z tytułu prowizji	12 265	9 613

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji.

	2015	**2014**
Przychody z tytułu prowizji	23 218	23 037

Bank Polski

Istotne transakcje PKO Banku Polskiego SA z jednostkami powiązanymi ze Skarbem Państwa

Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych.

Podmiot	31.12.2015			2015		
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 450 000	-	-	-
Podmiot 2	8	1 046 516	1 500 000	11	293	(23 279)
Podmiot 3	-	931 422	-	-	3	(2 203)
Podmiot 4	-	606 343	350 000	1	37	(10 416)
Podmiot 5	-	501 001	715 852	-	4	(6 722)
Podmiot 6	472 602	380 543	386 854	8 245	1 611	(5 651)
Podmiot 7	-	264 443	-	-	971	(1 879)
Podmiot 8	250 057	240 524	2 407 840	1 899	2 857	(1 712)
Podmiot 9	-	219 506	-	10	185	(2 881)
Podmiot 10	-	214 989	-	-	16	(4 993)
Podmiot 11	113 467	196 961	574 780	3 715	6	(964)
Podmiot 12	220	156 451	-	261	1 158	(1 635)
Podmiot 13	-	118 217	-	-	8	(655)
Podmiot 14	163 275	99 099	50 000	5 206	87	(873)
Podmiot 15	-	73 188	354 500	-	870	(1 025)
Pozostałe podmioty	903 202	587 016	2 355 363	28 340	7 504	(34 585)
Razem	1 902 831	5 636 219	11 145 189	47 688	15 610	(99 473)

Podmiot	31.12.2014			2014		
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 080 000	-	-	-
Podmiot 2	184 925	1 001 114	647 423	3 095	903	(7 633)
Podmiot 4	-	1 099	1 368 860	-	35	(264)
Podmiot 5	-	9 190	1 201 440	48	1 060	(396)
Podmiot 6	-	1 177 873	-	-	2	(13 860)
Podmiot 8	285 955	283 174	422 752	4 335	522	(4 302)
Podmiot 11	-	160 250	701 786	4	302	(4 790)
Podmiot 12	-	98 728	500 000	-	1	(23 708)
Podmiot 17	-	582 771	-	26	1 519	(2 555)
Podmiot 23	386 306	16 294	151 587	13 274	204	(46)
Podmiot 25	113 481	18 235	396 474	7 045	5	(509)
Podmiot 26	-	109 604	400 000	-	12	(245)
Podmiot 38	113 422	80 540	61 819	5 120	1 107	(1 216)
Podmiot 53	67 704	14 487	157 659	3 880	217	(110)
Podmiot 61	62 901	1 984	150 000	2 872	44	(90)
Pozostałe podmioty	259 499	637 143	165 524	16 228	3 771	(12 300)
Razem	1 474 193	4 192 486	8 405 324	55 927	9 704	(72 024)

Odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku na powyższe należności nie zostały utworzone istotne odpisy z tytułu utraty wartości.

42. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo

W 2015 roku Bank nie zawarł istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe.

Jednocześnie w I kwartale 2015 roku Bank dokonał umorzenia 8 250 tysięcy USD pożyczki udzielonej spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o. oraz 8 284 tysięcy USD pożyczki udzielonej spółce Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o. , a także odsetek należnych od wyżej wymienionych pożyczek (tj. wartości pożyczek, jaka pozostała do spłaty). Umorzenia zostały przeprowadzone na wniosek Spółek, z uwagi na sytuację gospodarczą Ukrainy, w tym w szczególności na postępującą dewaluację hrywny powodującą brak możliwości uzyskania przez Spółki wpływów z odzysków wierzytelności w UAH na poziomie niezbędnym do spłaty pożyczek otrzymanych od Banku oraz ograniczenia Narodowego Banku Ukrainy w zakresie wymiany walut oraz transferu waluty za granicę.

Marże na transakcjach kredytowych zawierają się w przedziale 0,28% – 3,75%. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

31 grudnia 2015 roku

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	481 088	39 782	15 254	160 218
KREDOBANK SA	312 081	205 420	9 189	74 589
Merkury - fiz an	39 200	39 200	1 336	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	69 710	-	2 857	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	192	-	151 263	593
PKO Finance AB	-	-	7 332 263	-
PKO Leasing SA	1 730 988	1 730 354	104 909	1 396 657
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	19 031	-	60 239	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	7 140	
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	35 082	35 067	133 735	55 000
Qualia Development Sp. z o.o.	-	-	6 203	428
Jednostki zależne pośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	1	-	11 637	-
„CENTRUM HAFFNERA" Sp. z o.o.	-	-	2 338	-
Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o.	22 321	22 321	-	-
FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	3 008	-
Molina Sp. z o.o.	-	-	18 583	-
PKO BP Faktoring SA	329 612	329 610	990	522 307
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 827 053	2 825 105	1 084	84 120
PKO Leasing Sverige AB	109 849	109 849	226	7 294
„Promenada Sopocka" Sp. z o.o.	42 762	42 762	4 380	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	55 124	55 124	1 193	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	-	-	4 222	-
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp.k.	-	-	15 598	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp.k.	76 798	76 798	1 147	-
Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp.k.	-	-	3 663	-
„Sopot Zdrój" Sp. z o.o.	194 228	194 228	19 479	-
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	-	-	1 454	-
„Zarząd Majątkiem Górczewska" Sp. z o.o.	-	-	2 521	-
pozostałe	-	-	1 158	-
Razem zależne	6 345 120	5 705 620	7 917 069	2 301 206

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	5 964	-	31 072	2 011
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp z o.o.	27 414	27 414	8 623	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	14 057	-	949	1 086
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	-	-	2 788	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	47 435	27 414	43 437	3 097

31 grudnia 2014 roku

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	-	-	299 563	-
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	4 169	-	1 116	7 000
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	60 873	60 873	-	-
KREDOBANK SA	371 639	283 387	2 831	22 043
Merkury - fiz an	53 978	53 978	1 665	6 022
PKO BP BANKOWY PTE SA	17	-	1 237	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	212	-	152 158	593
PKO Finance AB	7	-	12 032 368	-
PKO Leasing SA	947 517	759 882	194 487	949 752
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	20 217	-	52 954	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	30 662	30 662	232 714	40 264
Qualia Development Sp. z o.o.	-	-	10 829	13 904
pozostałe	-	-	644	-
Jednostki zależne pośrednio				
Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o.	72 930	72 930	-	-
FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	3 395	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	-	-	8 121	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	-	-	5 838	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	-	-	11 385	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	-	-	4 752	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	-	-	3 078	-
PKO BP Faktoring SA	497 702	497 684	219 135	2 316
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 255 640	2 253 051	674	176 388
PKO Leasing Sverige AB	90 866	90 866	83	44 229
„Promenada Sopocka" Sp. z o.o.	44 189	44 189	4 152	-
Qualia - Residence Sp. z o.o.	1	-	8 517	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	76 000	76 000	622	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	-	-	3 228	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Sp.k.	-	-	1 342	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp.k.	-	-	4 444	1 035
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp.k.	-	-	8 510	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp.k.	76 770	76 770	1 245	-
Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp.k.	3 887	3 887	431	-
„Sopot Zdrój" Sp. z o.o.	198 542	198 542	16 086	-
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	-	-	1 826	-
„Zarząd Majątkiem Górczewska" Sp. z o.o.	-	-	6 778	-
pozostałe	-	-	1 051	-
Razem zależne	4 805 818	4 502 701	13 297 259	1 263 546

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	23 390	-	57 008	5 000
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp z o.o.	28 852	28 852	12 022	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	-	-	299	941
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	-	-	966	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	2	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	52 242	28 852	70 297	5 941

12 miesięcy zakończone dnia 31 grudnia 2015 roku

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	9 460	4 908	1 687	1 671
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	-	-	30 683	-
KREDOBANK SA	5 937	4 954	-	-
Merkury - fiz an	2 362	2 362	21	21
PKO BP BANKOWY PTE SA	1 433	66	92	92
PKO BP Finat Sp. z o.o.	2 058	41	6 093	2 443
PKO Finance AB	84	84	443 974	443 974
PKO Leasing SA	39 481	34 314	18 210	1 981
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	239 863	238 291	1 088	1 088
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	892	892	1 746	1 746
pozostałe	61	30	625	625
Jednostki zależne pośrednio				
Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o.	2 378	2 378	31 218	-
PKO BP Faktoring SA	7 541	7 200	15	15
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	63 162	62 141	120	8
PKO Leasing Sverige AB	1 941	1 941	-	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	3 578	3 578	47	47
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp.k.	3 594	3 594	18	18
„Sopot Zdrój" Sp. z o.o.	3 768	3 768	221	221
pozostałe	1 192	1 142	834	834
Razem zależne	388 785	371 684	536 692	454 784

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	189 514	189 326	107 619	105 484
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp z o.o.	794	794	83	83
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	183	183	172	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	3	3	35	35
FERRUM SA	3	3	-	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	3	3	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	190 500	190 312	107 909	105 602

12 miesięcy zakończone dnia 31 grudnia 2014 roku

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	171	1	1 415	1 415
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	11 555	11 555	-	-
Inteligo Financial Services SA	3 255	-	35 052	2 675
KREDOBANK SA	6 483	6 351	-	-
Merkury - fiz an	2 371	2 371	27	27
Nordea Bank Polska SA	24 737	24 567	7 651	289
PKO BP Finat Sp. z o.o.	245	47	1 216	273
PKO Finance AB	74	74	419 637	417 730
PKO Leasing PRO SA	4 581	4 581	17	17
PKO Leasing SA	13 216	9 203	20 286	4 190
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	216 316	215 319	1 320	1 320
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	123 710	123 710	107 000	107 000
pozostałe	992	90	371	371
Jednostki zależne pośrednio				
Finansowa Kompania „Idea Kapitał" Sp. z o.o.	1 300	1 300	-	-
PKO BP Faktoring SA	8 150	7 881	-	-
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	78 771	78 507	53	2
PKO Leasing Sverige AB	1 396	1 396	-	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	3 956	3 956	14	14
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp.k.	4 255	4 255	44	44
„Sopot Zdrój" Sp. z o.o.	4 118	4 118	176	176
pozostałe	2 790	2 760	481	481
Razem zależne	512 442	502 042	594 760	536 024

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	68 725	67 548	111 183	110 971
„Centrum Obsługi Biznesu" Sp z o.o.	872	872	213	213
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	575	51	746	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych" Sp. z o.o.	2	2	163	163
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	3	3	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	70 177	68 476	112 305	111 347

43. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo

Na dzień 31 grudnia 2015 roku jednostkami powiązanymi z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawały dwa podmioty (na dzień 31 grudnia 2014 roku - jeden podmiot).

W roku 2015 i 2014 w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

44. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA

a) Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej otrzymane od PKO Banku Polskiego SA

Imię i nazwisko	Stanowisko	2015	2014
Rada Nadzorcza Banku			
Jerzy Góra	Przewodniczący Rady Nadzorczej	192	82
Mirosław Czekaj	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	161	144
Małgorzata Dec-Kruczkowska	Sekretarz Rady Nadzorczej	72	-
Zofia Dzik	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Krzysztof Kilian	Członek Rady Nadzorczej	62	-
Piotr Marczak	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Marek Mroczkowski	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2015 lub 2014 roku			
Cezary Banasiński	Przewodniczący Rady Nadzorczej	-	110
Tomasz Zganiacz	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	82	168
Mirosława Boryczka	Członek Rady Nadzorczej	90	52
Jarosław Klimont	Członek Rady Nadzorczej	59	52
Ryszard Wierzba		-	69
Razem świadczenia krótkoterminowe dla Rady Nadzorczej		**1 198**	**1 157**

b) Świadczenia dla członków Zarządu Banku otrzymane, należne oraz potencjalnie należne od PKO Banku Polskiego SA

Imię i nazwisko	Stanowisko	2015						
		Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Pozostałe świadczenia długoterminowe		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych		
		wynagrodzenie w 2015*	inne otrzymane w 2015	otrzymane w 2015	potencjalnie należne na dzień 31.12.2015	otrzymane w 2015	należne na dzień 31.12.2015	potencjalnie należne na dzień 31.12.2015
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	2 018	289	168	447	417	357	447
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	1 524	243	112	326	297	277	326
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	1 687	243	134	364	365	295	364
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	1 520	215	60	261	257	213	261
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	1 504	215	104	296	276	250	296
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	1 531	242	108	323	298	274	323
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	1 527	247	118	343	330	286	343
Razem świadczenia dla Zarządu		**11 311**	**1 694**	**804**	**2 360**	**2 240**	**1 952**	**2 360**

* Obejmuje wynagrodzenie zasadnicze, doliczenia z tytułu PPE, dodatkowego ubezpieczenia, opieki medycznej i ZFŚS.

Imię i nazwisko	Stanowisko	2014						
		Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Pozostałe świadczenia długoterminowe		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych		
		wynagrodzenie w 2014*	inne otrzymane w 2014	otrzymane w 2014	potencjalnie należne na dzień 31.12.2014	otrzymane w 2014	należne na dzień 31.12.2014	potencjalnie należne na dzień 31.12.2014
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	1 909	356	79	419	339	430	419
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	1 437	250	59	274	266	306	274
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	1 592	315	65	334	293	376	334
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	1 441	272	1	176	-	265	176
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	1 420	233	55	255	242	284	255
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	1 437	257	54	268	241	307	268
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	1 427	290	56	295	258	340	295
Razem świadczenia dla Zarządu		**10 663**	**1 973**	**369**	**2 021**	**1 639**	**2 308**	**2 021**

* Obejmuje wynagrodzenie zasadnicze, doliczenia z tytułu PPE, dodatkowego ubezpieczenia, opieki medycznej i ZFŚS.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze to świadczenia pracownicze, które podlegają w całości rozliczeniu przed upływem 12 miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę. Jako krótkoterminowe świadczenie pracownicze obok wynagrodzenia zasadniczego ujęta została nieodroczona część składnika zmiennego wynagrodzenia w formie gotówkowej (szczegóły w nocie „Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku").

Jako pozostałe świadczenie długoterminowe ujęta została odroczona część zmiennego składnika wynagrodzeń przyznawana w formie gotówkowej.

Jako płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych ujmowany jest nieodroczony i odroczony składnik wynagrodzeń przyznawany w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym) zgodnie z zasadami opisanymi w nocie „Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku").

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odpowiednio dnia 31 grudnia 2014 roku nie wypłacono świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy ani świadczeń po okresie zatrudnienia.

c) Wynagrodzenia otrzymane od jednostek powiązanych (innych niż Skarb Państwa i jednostki powiązane ze Skarbem Państwa)*

Imię i nazwisko	Stanowisko	2015	2014
Zarząd Banku			
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	42	39
Razem świadczenia krótkoterminowe		42	39

d) kredyty, pożyczki, gwarancje i inne pożytki świadczone przez Bank na rzecz kierownictwa

	31.12.2015	31.12.2014
Rada Nadzorcza Banku	1 093	3 102
Zarząd	946	857
Razem	2 039	3 959

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

45. Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, Bank wdrożył poprzez uchwały:

- Rady Nadzorczej Banku: „Zasady zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku" (stanowiące podstawę wydania kolejnych regulacji) oraz „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu",
- Zarządu Banku: „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze",
- Rad Nadzorczych wybranych spółek zależnych Grupy PKO Banku Polskiego SA (PKO Leasing SA, PKO TFI SA, PKO BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Bank Hipoteczny SA): „Regulaminy zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu".

Przywołane Zasady i wydane na ich podstawie Regulaminy opisują tryb przyznawania wyżej wymienionym osobom zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy. Zgodnie z wymogami przywołanej uchwały KNF i w proporcjach w niej określonych zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane są w formie:

- nieodroczonej (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny),
- odroczonej (na kolejne trzy lata po pierwszym roku po okresie oceny),

przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym).

Składnik wynagrodzenia w formie instrumentu finansowego jest przeliczany na akcje fantomowe po przyznaniu danego składnika – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie, publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg - z IV kwartału okresu oceny. Następnie, po okresie retencyjnym i okresie odroczenia, akcje są przeliczane na gotówkę - z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie z III kwartału roku kalendarzowego poprzedzającego wypłatę (zarząd) oraz III kwartału roku kalendarzowego, w którym dokonywana jest wypłata (pozostałe osoby na stanowiskach kierowniczych), publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg.

Wynagrodzenie odroczone może podlegać redukcji w przypadku pogorszenia wyników finansowych Banku lub odpowiednio Spółki Grupy, straty Banku /Spółki lub pogorszenia innych zmiennych związanych z efektami pracy w okresie oceny osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz wynikami nadzorowanych lub kierowanych przez te osoby jednostek/komórek organizacyjnych, które ujawniły się po okresie oceny.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku rezerwa na składniki zmienne łącznie z narzutami za lata 2012- 2015 wynosiła 41 milionów PLN, z czego dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w kwocie 26,7 miliona PLN i dla Zarządu Banku w kwocie 14,2 miliona PLN.
Na dzień 31 grudnia 2014 roku rezerwa na składniki zmienne za lata 2012 - 2014 wynosiła 34 miliony PLN, z czego dla Zarządu Banku wynosiła 11 milionów PLN.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w 2015 roku wypłacony został składnik nieodroczony – gotówka i instrument finansowy przeliczony na gotówkę (z wyłączeniem Zarządu Banku) z tytułu premii za rok 2014 oraz składnik odroczony z tytułu premii za lata 2012- 2013 dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku – w łącznej kwocie bez narzutów 11,5 miliona PLN oraz dla Zarządu Banku - w kwocie 4,7 miliona PLN bez narzutów.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w 2014 roku z tytułu premii za rok 2012-2013 wypłacono (bez narzutów) dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w kwocie 10,6 miliona PLN, dla Zarządu Banku w kwocie 3,9 miliona PLN.

Wypłata z tytułu akcji fantomowych za lata 2012-2014 wyliczona zgodnie z przepisami, w oparciu o kurs akcji w 3 kwartale 2015 roku w wysokości 29,25 PLN, została zrealizowana w listopadzie 2015 roku dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w wysokości 5,1 miliona PLN. W styczniu 2016 roku dla Zarządu Banku wypłacono – 1,95 miliona PLN (bez narzutów).

46. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

46.1. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Bank klasyfikuje poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii:

- Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach
- Poziom 2: Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych
- Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny

W tabeli poniżej przedstawiono podział aktywów i zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej w podziale na 3 kategorie na dzień 31 grudnia 2015 roku:

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2015	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1 Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Poziom 2 Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Poziom 3 Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	793 213	793 213	-	-
Dłużne papiery wartościowe		776 655	776 655	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		9 910	9 910	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		6 648	6 648	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	20	4 348 034	2 163	4 345 871	-
Instrumenty zabezpieczające		508 665	-	508 665	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 839 369	2 163	3 837 206	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	12 796 036	2 551 863	10 244 173	-
Dłużne papiery wartościowe		12 796 036	2 551 863	10 244 173	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	27 841 564	18 941 736	5 264 964	3 634 864
Dłużne papiery wartościowe		27 259 467	18 883 905	5 264 964	3 110 598
Kapitałowe papiery wartościowe		385 454	57 831	-	327 623
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		196 643	-	-	196 643
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		**45 778 847**	**22 288 975**	**19 855 008**	**3 634 864**
Pochodne instrumenty finansowe	20	4 627 189	1 476	4 625 713	-
Instrumenty zabezpieczające		998 527	-	998 527	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 628 662	1 476	3 627 186	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	71 744	-	71 744	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		71 744	-	71 744	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		**4 698 933**	**1 476**	**4 697 457**	**-**

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31.12.2015 (Nota 19)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	776 655	776 655	-	-
obligacje skarbowe w PLN	640 009	640 009	-	-
obligacje skarbowe w EUR	8 686	8 686	-	
obligacje komunalne w PLN	48 596	48 596	-	-
obligacje korporacyjne w PLN	46 158	46 158	-	-
obligacje korporacyjne w EUR	70	70	-	-
obligacje emitowane przez GPW	5 238	5 238	-	-
obligacje emitowane przez banki	17 884	17 884	-	-
hipoteczne listy zastawne	10 014	10 014	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	9 910	9 910	-	-
Certyfikaty inwestycyjne	6 648	6 648	-	-
RAZEM	**793 213**	**793 213**	**-**	**-**

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2015 (Nota22)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	12 796 036	2 551 863	10 244 173	-
bony pieniężne NBP	9 996 910	-	9 996 910	-
obligacje skarbowe PLN	1 466 614	1 466 614	-	-
obligacje skarbowe w EUR	91 634	91 634	-	-
obligacje skarbowe w CHF	993 615	993 615		
obligacje komunalne EUR	131 341	-	131 341	-
obligacje komunalne PLN	115 922	-	115 922	-
RAZEM	12 796 036	2 551 863	10 244 173	-

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży na dzień 31.12.2015 (Nota 24)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	27 259 467	18 883 905	5 264 964	3 110 598
obligacje skarbowe PLN	17 710 719	17 710 719	-	-
obligacje skarbowe EUR	310 620	310 620		
obligacje komunalne PLN	4 613 726	-	4 613 726	-
obligacje korporacyjne PLN	4 065 697	541 854	651 238	2 872 605
obligacje korporacyjne USD	193 424	-	-	193 424
obligacje korporacyjne EUR	365 281	320 712	-	44 569
Kapitałowe papiery wartościowe	385 454	57 831	-	327 623
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	196 643	-	-	196 643
RAZEM	27 841 564	18 941 736	5 264 964	3 634 864

W tabeli poniżej przedstawiono podział aktywów i zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej w podziale na 3 kategorie na dzień 31 grudnia 2014 roku:

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2014	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 928 659	1 928 659	-	-
Dłużne papiery wartościowe		1 919 353	1 919 353	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		5 137	5 137	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		3 891	3 891	-	-
Prawa do akcji		278	278	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	20	5 483 508	1 397	5 482 111	-
Instrumenty zabezpieczające		599 841	-	599 841	-
Instrumenty o charakterze handlowym		4 883 667	1 397	4 882 270	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	13 417 667	2 165 038	11 252 629	-
Dłużne papiery wartościowe		13 417 667	2 165 038	11 252 629	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	24	22 080 344	12 546 249	9 335 793	198 302
Dłużne papiery wartościowe		21 794 141	12 458 348	9 335 793	-
Kapitałowe papiery wartościowe		100 077	87 901	-	12 176
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		186 126			186 126
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		42 910 178	16 641 343	26 070 533	198 302
Pochodne instrumenty finansowe	20	5 545 502	523	5 544 979	-
Instrumenty zabezpieczające		494 961	-	494 961	-
Instrumenty o charakterze handlowym		5 050 541	523	5 050 018	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	118 262	-	118 262	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		118 262	-	118 262	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		5 663 764	523	5 663 241	-

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31.12.2014 (Nota 19)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	1 919 353	1 919 353	-	-
obligacje skarbowe	1 825 454	1 825 454	-	-
obligacje komunalne w PLN	50 563	50 563	-	-
obligacje korporacyjne w PLN	22 137	22 137	-	-
obligacje korporacyjne w EUR	9	9	-	-
obligacje emitowane przez GPW	2 248	2 248	-	-
obligacje emitowane przez PKO Finance AB w EUR	4 233	4 233	-	-
obligacje korporacyjne w PLN	78	78	-	-
obligacje emitowane przez banki, w tym obligacje BGK	14 631	14 631	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	5 137	5 137	-	-
Certyfikaty inwestycyjne	3 891	3 891	-	-
Prawa do akcji	278	278	-	-
RAZEM	1 928 659	1 928 659	-	-

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2014 (Nota 22)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	13 417 667	2 165 038	11 252 629	-
bony pieniężne NBP	10 998 812	-	10 998 812	-
obligacje skarbowe PLN	2 165 038	2 165 038	-	-
obligacje komunalne EUR	139 882	-	139 882	-
obligacje komunalne PLN	113 935	-	113 935	-
RAZEM	13 417 667	2 165 038	11 252 629	-

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży na dzień 31.12.2014 (Nota 24)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21 794 141	12 458 348	9 335 793	-
obligacje skarbowe PLN	12 458 348	12 458 348	-	-
obligacje komunalne PLN	4 480 325	-	4 480 325	-
obligacje korporacyjne PLN	4 249 224	-	4 249 224	-
obligacje korporacyjne USD	199 412	-	199 412	-
obligacje korporacyjne EUR	406 832	-	406 832	-
Kapitałowe papiery wartościowe	100 077	87 901	-	12 176
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	186 126			186 126
RAZEM	22 080 344	12 546 249	9 335 793	198 302

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do hierarchii, stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej:

Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe i kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz dostępne do sprzedaży, dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową, będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfelu Domu Maklerskiego,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

Poziom 2: techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych

Aktywa i zobowiązana finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadkach, których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	Metoda (technika) wyceny	Obserwowalne dane wejściowe
Pochodne instrumenty finansowe – instrumenty zabezpieczające	Wycena instrumentów pochodnych CIRS, IRS odbywa się według modelu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
Pochodne instrumenty finansowe – instrumenty o charakterze handlowym	Wycena instrumentów pochodnych CIRS, IRS, FRA odbywa się według modelu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o krzywe rentowności. Wycena opcji walutowych odbywa się według określonych modeli wyceny dla danego typu opcji walutowej. Ceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są z rynku (są cenami rynkowymi).	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap. Danymi wejściowymi do modeli wyceny opcji walutowych są krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
Aktywa finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat – bony pieniężne NBP	Wycena metodą krzywej rentowności	Krzywe rentowności dla bonów pieniężnych zbudowane są w oparciu o ceny rynkowe, dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
Aktywa finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - obligacje komunalne EUR	Wycena według przyjętego modelu wyceny	Danymi wejściowymi do modelu wyceny są stawki rynkowe, dane rynkowe: rynek pieniężny, rynek transakcji IRS, rynek transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.
Aktywa finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - obligacje komunalne PLN	Wycena według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - obligacje komunalne	Wycena według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - obligacje korporacyjne	Wycena według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka	Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych – instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Wycena według metody krzywej rentowności oraz ceny egzotycznych opcji wbudowanych w te papiery	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS. W celu wyceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.

Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).
Do tej kategorii Bank zaklasyfikował instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny:

a) tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania (Funduszu) - wartość godziwa tych instrumentów finansowych ustalana jest w oparciu o wartość netto aktywów Funduszu tj. wartość godziwą projektów inwestycyjnych (spółek) wchodzących w skład Funduszu, które podlegają co pół roku przeglądom lub badaniom przez biegłego rewidenta,

b) akcje Visa Europe Limited (VEL), które zostały wycenione do wartości godziwej na podstawie informacji otrzymanej z VEL w grudniu 2015 roku o proponowanym udziale Banku w rozliczeniu transakcji nabycia VEL przez Visa Inc. który ma wynieść łącznie 88 875 079 EUR (66 167 319 EUR w gotówce, 22 707 761 EUR w akcjach Visa Inc). Podane kwoty nie są ostateczne i mogą ulec zmianie w związku ze złożonym przez Bank zastrzeżeniem co do zaproponowanego sposobu ustalania udziału Banku w rozliczeniu transakcji lub ewentualnymi zastrzeżeniami pozostałych członków VEL, kosztami transakcji, a także w przypadkach wskazanych w dokumentacji dotyczącej transakcji. Ostateczne rozliczenie kwot należnych Bankowi nastąpi w terminie do dnia 30 czerwca 2016 roku,

c) obligacje korporacyjne ujęte w inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży oraz wycenianych do wartości godziwej ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat - wycena tych instrumentów finansowych ustalana jest według modelu krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS. Marże kredytowe są wyznaczane w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2015 roku jest następujący:

Instrument finansowy	Technika wyceny	Czynnik nieobserwowalny	Wartość godziwa według	
			scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania - Funduszu	metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value)	wartość tytułu uczestnictwa w Funduszu	206 475	186 811
Akcje Visa Europe Limited	ogłoszona cena transakcji (kwota gotówki i wartość akcji Visa Inc.) oraz dyskonto aplikowane do wyceny wspomnianych akcji z tytułu kosztów potencjalnych przyszłych spraw sądowych i ograniczonej płynności tych akcji	ostateczna wartość udziału Banku w rozliczeniu transakcji	378 741	281 972
Obligacje korporacyjne	Metoda indeksów kredytowych	spread kredytowy	3 122 413	3 098 968

Przeniesienia instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występują na podstawie dostępności kwotowania z aktywnego rynku według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowania do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, która jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu. Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny. Przeniesienia pomiędzy poziomami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. W 2015 roku Bank dokonał częściowego przeniesienia obligacji korporacyjnych ujętych w inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży z poziomu 2 do poziomu 1 i 3 hierarchii wartości godziwej.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie w trakcie okresów pomiarów odpowiednio od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku oraz od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku, wartości godziwej na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej:

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	**2015**	**2014**
Bilans otwarcia na początek okresu	**198 302**	**137 315**
Suma zysków lub strat	337 609	29 965
w innych dochodach całkowitych	337 609	29 965
Różnice kursowe podmiotów walutowych	355	19 022
Zawarcie warunkowej umowy sprzedaży akcji Spółki notowanej na giełdzie	-	12 000
Sprzedaż akcji Spółki notowanej na giełdzie	(12 000)	-
Przeniesienia z Poziomu 2 do Poziomu 3	3 110 598	-
Stan na koniec okresu	**3 634 864**	**198 302**

46.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

Bank jest w posiadaniu aktywów i zobowiązań finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.
Dla wielu instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny. Do wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych zastosowano model oparty na szacowaniach wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiednich stóp procentowych.
Wszystkie wyliczenia modelowe zawierają pewne założenia upraszczające i są wrażliwe na przyjmowane założenia. Poniżej przedstawiono podsumowanie głównych metod i założeń wykorzystywanych podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych nie wycenianych do wartości godziwej.
W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a godziwą, wynikający z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, unikalność instrumentu) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą. Dotyczy to następujących grup instrumentów finansowych:

- kredyty i pożyczki udzielone przez Bank klientom: części portfela kredytów mieszkaniowych („stary" portfel kredytów mieszkaniowych), kredyty z brakiem określonego harmonogramu spłaty, kredyty wymagalne na moment wyceny,
- zobowiązania Banku wobec klientów: zobowiązania bez określonego harmonogramu spłaty, inne specyficzne produkty, dla których nie można mówić o istnieniu rynku,
- depozyty i lokaty międzybankowe o terminie zapadalności do 7 dni lub o zmiennym oprocentowaniu,
- kredyty lub pożyczki udzielone i zaciągnięte na rynku międzybankowym o zmiennym oprocentowaniu (zmiana oprocentowania maksymalnie co 3 miesiące),
- kasa i środki w Banku Centralnym oraz zobowiązania wobec Banku Centralnego,
- inne aktywa i zobowiązania finansowe.

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które nie mają rozpoznanej utraty wartości zastosowano model oparty o szacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniający wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym. W przypadku kredytów walutowych zastosowano bieżącą marżę dla kredytów w PLN skorygowaną o koszt pozyskania waluty w transakcjach basis-swap. Wycena nie uwzględnia ryzyka skutków potencjalnego przewalutowania kredytów CHF w związku z projektem ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Dla kredytów z rozpoznaną utratą wartości przyjmuje się, że wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.

Wartość godziwą depozytów oraz innych zobowiązań wobec klientów innych niż banki o ustalonym terminie wymagalności oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla poszczególnych produktów depozytowych. Wartość godziwa obliczana jest dla każdego depozytu oraz zobowiązania, następnie wartości godziwe dla całego portfela depozytowego grupowane są według rodzaju produktu oraz segmentu klienta. Dla depozytów płatnych na żądanie przyjmuje się, że dla nich wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.

Wartość godziwą długu podporządkowanego Banku oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych w oparciu o krzywą rentowności.

Wartość godziwą zobowiązania z tytułu emisji papierów dłużnych wyemitowanych przez PKO Bank Polski SA oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego.

Lokaty i depozyty międzybankowe oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego.

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie wartości bilansowych i godziwych dla poszczególnych grup instrumentów finansowych, które nie zostały wykazane w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku:

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2015	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 707 730	13 707 730
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 592 360	4 592 359
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			**188 552 440**	**181 648 571**
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	99 871 014	92 632 582
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	57 154 574	57 756 844
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	21 799 396	21 639 652
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 432 239	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 652	10 652
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 284 565	5 176 602
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 216 797	1 216 797
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 219	4 219
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 249 857	18 249 855
Zobowiązania wobec klientów			**201 809 202**	**202 043 766**
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	57 707 408	57 982 333
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 134 366	9 134 366
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	134 967 428	134 927 067
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 645 917	1 647 575
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 499 163	2 486 132
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 151 795	2 151 795

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie wartości bilansowych i godziwych dla poszczególnych grup instrumentów finansowych, które nie zostały wykazane w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2014 roku:

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2014	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	11 698 248	11 698 248
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 608 547	2 608 553
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			**177 557 571**	**168 577 617**
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	95 712 466	86 670 803
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	56 546 103	56 604 768
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	20 159 253	20 270 107
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	302 973	302 973
miedzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	-	-
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 836 776	4 728 966
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	647 235	647 235
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 427	4 427
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 439 584	18 439 662
Zobowiązania wobec klientów			**185 920 562**	**186 323 433**
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 911 331	53 349 090
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 778 331	4 778 331
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	128 230 900	128 196 012
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	747 825	747 847
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 413 985	2 398 946
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 127 610	2 127 610

47. Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Kompensowanie składnika aktywów i zobowiązań finansowych jest dokonywane tylko w przypadku, gdy Bank posiada ważny tytuł prawny do przeprowadzenia kompensaty ujętych kwot i zamierza się rozliczyć w kwocie netto albo jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Z zapisów paragrafu 42 MSR 32 wynika między innymi, że aby kompensata była możliwa, tytuł prawny nie może być uwarunkowany wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości.

Bank zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

31.12.2015	Razem Aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	9 767 819	4 354 950	5 412 869
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w § 42 MSR 32	(6 916)	(6 916)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	9 760 903	4 348 034	5 412 869
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	3 631 779	3 631 779	-
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	2 794 948	2 794 948	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	836 831	836 831	-
Kwota netto	6 129 124	716 255	5 412 869

31.12.2015	Razem Zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	5 660 242	4 634 105	1 026 137
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w § 42 MSR 32	(6 916)	(6 916)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	5 653 326	4 627 189	1 026 137
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	4 072 660	4 048 592	24 068
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	2 794 948	2 794 948	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	1 277 712	1 253 644	24 068
Kwota netto	1 580 666	578 597	1 002 069

31.12.2014	Razem Aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	5 795 404	5 492 431	302 973
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w § 42 MSR 32	(8 923)	(8 923)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	5 786 481	5 483 508	302 973
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	4 875 714	4 875 714	-
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	4 094 094	4 094 094	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	781 620	781 620	-
Kwota netto	910 767	607 794	302 973

31.12.2014	Razem Zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	6 710 079	5 554 425	1 155 654
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w § 42 MSR 32	(8 923)	(8 923)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	6 701 156	5 545 502	1 155 654
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	5 262 583	5 257 067	5 516
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	4 094 094	4 094 094	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	1 168 489	1 162 973	5 516
Kwota netto	1 438 573	288 435	1 150 138

48. Działalność powiernicza

Bank jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto jako członek Rady Banków Depozytariuszy i Rady ds. Nieskarbowych Papierów Dłużnych przy Związku Banków Polskich, PKO Bank Polski SA bierze udział w pracach przy tworzeniu regulacji i standardów rynkowych.

49. Wpływ sytuacji makroekonomicznej na wyniki finansowe Banku

Sytuacja makroekonomiczna na świecie miała złożony wpływ na działalność i sytuację finansową Banku w 2015 roku. 15 stycznia 2015 roku bank centralny Szwajcarii (SNB) zdecydował się na zniesienie górnego ograniczenia dla kursu EURCHF. W rezultacie nastąpiło skokowe umocnienie CHF wobec innych walut, w tym PLN. Negatywne efekty umocnienia CHF były częściowo niwelowane przez decyzję SNB o obniżeniu celu dla LIBOR 3M o 50pb do -0,75%. Z uwagi na utrzymywanie się obniżonej inflacji (m.in. na skutek spadku cen ropy naftowej) oraz w celu obrony przed umocnieniem EUR, Europejski Bank Centralny (EBC) wprowadził w marcu 2015 roku program skupu aktywów (QE) przewidujący skup listów zastawnych i innych papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami oraz obligacji skarbowych (60 mld EUR papierów miesięcznie do września 2016 roku). Z uwagi na pogłębienie spadków cen ropy i kontynuację spadku inflacji, w grudniu 2015 r. EBC obniżył stopę depozytową o 10pb do -30%, wydłużył program QE do marca 2017 roku, rozszerzając go na obligacje emitowane przez lokalny sektor publiczny oraz zadecydował o reinwestowaniu środków z zapadających papierów. Oprócz działań EBC, skutkujących pozytywnym impulsem kredytowym oraz słabym euro, gospodarce strefy euro sprzyjał spadek cen ropy. W efekcie wzrost PKB strefy euro przyspieszył w 2015 roku do 1,5% r/r z 0,9% w 2014 roku. Europejskiej gospodarce nie zaszkodziło w istotnym stopniu spowolnienie wzrostu gospodarczego w Chinach (z 7,4% w 2014 roku do 6,9% w 2015 roku). Niepewność co do sytuacji gospodarczej w Chinach i innych rynkach wschodzących stanowiła jednak ważny czynnik, który wpłynął na opóźnienie rozpoczęcia zacieśniania polityki pieniężnej Systemu Rezerwy Federalnej (Federal Reserve System – FED). Kontynuacja solidnego wzrostu PKB w USA (2,5% r/r w 2015 roku wobec 2,4% r/r w 2014 roku) oraz dalszy spadek stopy bezrobocia (do 5% na koniec 2015 roku z 5,6% na koniec 2014 roku) skłoniły jednak Federalny Komitet ds. Operacji Otwartego Rynku (Federal Open Market Committee – FOMC) do dokonania pierwszej od 8 lat podwyżki stóp procentowych (podniesienie w grudniu przedziału dla stopy *fed funds* o 25pb do 0,25-0,50%).

Tempo wzrostu polskiej gospodarki przez cały 2015 rok pozostawało stabilne w pobliżu poziomu 3,5% r/r, mimo zróżnicowanych tendencji w otoczeniu zewnętrznym. Głęboka recesja w Rosji i na Ukrainie wraz ze spowolnieniem/recesją w wielu krajach wschodzących (przede wszystkim w Chinach) ograniczały siłę popytu zewnętrznego, ale dominujący był pozytywny wpływ ożywienia w strefie euro. Pozytywnym impulsem pochodzącym z zewnętrznego otoczenia był znaczny spadek cen ropy. Dzięki temu popyt krajowy pozostał na ścieżce wyraźnego ożywienia. Dynamika konsumpcji utrzymała się na stabilnym poziomie nieco ponad 3% przy dalszej poprawie sytuacji na rynku pracy oraz deflacji zwiększającej realną siłę nabywczą gospodarstw domowych. Silny popyt inwestycyjny na początku roku wspierany był m.in. przez korzystne warunki pogodowe, natomiast w drugiej połowie roku utrzymaniu blisko dwucyfrowej dynamiki inwestycji firm sprzyjała rozbudowa potencjału produkcyjnego w motoryzacji i energetyce. Z drugiej strony spadek inwestycji samorządowych w drugiej połowie roku odzwierciedla zakończenie prosperity finansowej UE 2007-2013. W całym 2015 roku wzrost PKB wyniósł 3,6%. W marcu 2015 roku Rada Polityki Pieniężnej (RPP) zdecydowała się na obniżkę wszystkich stóp procentowych NBP o 50pb (referencyjna: 1,50%), na co wpływ miał spadek inflacji do najniższego poziomu w najnowszej historii polskiej gospodarki. W dalszej części roku RPP nie zdecydowała się na obniżki stóp, co wspierały: stopniowe spłycenie deflacji, utrzymywanie się wzrostu PKB powyżej 3% r/r oraz deprecjacja PLN.

PKO Bank Polski SA pozytywnie przeszedł testy warunków skrajnych (stress testy) przeprowadzone w drugiej połowie 2015 roku przez Komisję Nadzoru Finansowego. Celem prowadzonych stress testów było określenie potencjalnego wpływu zmiennego makroekonomicznego na sytuacje finansową, a w szczególności kapitałową instytucji polskiego sektora finansowego. Wyniki testów potwierdzają wysoką odporność Banku na występowanie szoków makroekonomicznych. W każdym ze scenariuszy Bank odnotowuje zysk netto, a wartość miar adekwatności kapitałowej pozostaje powyżej limitów wewnętrznych i zewnętrznych.

Uwzględniając wpływ sytuacji makroekonomicznej na kondycję finansową klientów PKO Banku Polskiego SA, konsekwentnie stosuje konserwatywne podejście do ryzyka kredytowego, rozpoznając odpisy z tytułu utraty wartości, których skala i struktura odzwierciedla wpływ obecnej sytuacji makroekonomicznej na sprawozdanie finansowe Banku.

Zysk netto Banku uzyskany w 2015 roku wyniósł 2 571,1 mln PLN i był o 508,3 mln PLN niższy niż w 2014 roku. Po wyeliminowaniu zdarzeń jednorazowych: - opłaty do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) w ramach funduszu ochrony środków gwarantowanych (FOŚG) na pokrycie wypłat środków gwarantowanych dla deponentów Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa z Wołomina w związku z jego upadłością w wysokości 338 mln PLN, - opłaty na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 142 mln PLN, porównywalny zysk netto wyniósł 2 959 mln PLN i był niższy o 120,4 mln PLN niż w 2014 roku. Struktura sprawozdania z sytuacji finansowej Banku, charakteryzująca się silną bazą depozytową oraz bezpiecznym poziomem kapitałów własnych, pozwoliła na utrzymanie wysokiego wyniku na działalności biznesowej. W efekcie działań podejmowanych w 2015 roku Bank zwiększył sumę aktywów o ponad 18 mld PLN, w tym o blisko 11 mld PLN portfel należności od klientów, zachowując wysoki udział w rynku kredytów i depozytów. Poprawie uległą jakość portfela kredytowego, mierzoną wskaźnikiem kredytów z rozpoznaną utratą wartości oraz wskaźnikiem kosztu ryzyka.

Ze względu na zaangażowanie w spółki ukraińskie, w szczególności w KREDOBANK SA, Bank wyeksponowany jest na skutki ryzyk charakterystycznych dla rynku ukraińskiego. Na Ukrainie po osiągnięciu dna recesji w pierwszym kwartale 2015 roku (-17,2% r/r), dynamika PKB wzrosła do -1,2% r/r w czwartym kwartale 2015 roku. Załamanie notowań hrywny oraz wzrost cen administrowanych w kwietniu 2015 roku (ciepła woda, gaz, prąd) doprowadziły do drastycznego wzrostu inflacji CPI. Średniorocznie wyniosła ona 48,2% r/r ze szczytem na poziomie 60,9% r/r w marcu i 43,3% r/r na koniec 2015 roku. Bardzo wysoka inflacja przyczyniała się do pogorszenia sytuacji gospodarstw domowych (realna dynamika płac w okresie styczeń-grudzień 2015 roku wynosiła przeciętnie -18,5% r/r). W 2016 roku widoczny będzie spadkowy trend inflacji, który będzie wsparty przez wygaśnięcie efektu podwyżki cen mediów z kwietnia 2015 roku.

Silna deprecjacja kursu hrywny (z 15,82 UAH/USD na koniec grudnia 2014 roku do 33,75 UAH/USD na dzień 26 lutego 2015 roku) zmusiła bank centralny do podniesienia stóp procentowych do 30% (z 14% na koniec 2014 roku). Stabilizacja kursu walutowego umożliwiła (począwszy od sierpnia) obniżenie głównej stopy procentowej do 22%. Po osiągnięciu dna w lutym (5,6 mld USD) rezerwy walutowe systematycznie rosły osiągając 13,3 mld USD w grudniu (co stanowi 3,6-krotność miesięcznego importu). Narodowy Bank Ukrainy (NBU) kontynuował finansowanie ukraińskiego budżetu (wzrost udziału w strukturze posiadaczy obligacji skarbowych z 69,5% do 77,1% na koniec roku). Na początku roku widoczne jest odwrócenie tej tendencji z uwagi na wzrost zakupów obligacji przez banki komercyjne.

Ważnym osiągnięciem 2015 roku stała się restrukturyzacja euroobligacji Ukrainy, co pozwoli na istotne zmniejszenie kosztów obsługi zadłużenia zewnętrznego w ciągu najbliższych 4 lat, a jednocześnie stwarza sprzyjające warunki dla reform gospodarczych. Ze względu na przeprowadzoną restrukturyzację długów ratingi Ukrainy zostały podwyższone do B- z perspektywą stabilną (Standard & Poor"s w dniu 19 października 2015 roku), do Caa3 z perspektywą stabilną (Moody's w dniu 19 listopada 2015 roku) oraz do CCC (Fitch w dniu 19 listopada 2015 roku). Pociągnęło to za sobą podwyższenie ratingu banków działających na Ukrainie - w tym spółki KREDOBANK SA do poziomu CCC+.

Sektor bankowy znajdował się w trudnej sytuacji finansowej. Liczba banków prowadzących działalność operacyjną na Ukrainie spadła w 2015 roku (ostatnie dostępne dane na 1 grudnia 2015 roku) ze 163 do 120. Udział kapitału zagranicznego w sektorze spadał w pierwszej połowie roku (z 32,5% w grudniu 2014 roku do 27,5% w czerwcu 2015 roku.), aby wzrosnąć do 35,3% na koniec listopada. Wartość aktywów ogółem w ukraińskim sektorze bankowym w 2015 roku malała (z wyjątkiem okresu gwałtownej deprecjacji UAH) i na początek grudnia wyniosła 1 275,4 miliarda UAH (spadek o 41,5 miliarda UAH wobec końca 2014 roku). Do końca 2015 roku o 30,2 miliarda UAH spadła wartość portfela kredytów (nieznaczna skala spadku wolumenu kredytów wynikała głównie z deprecjacji hrywny - wzrost wolumenu kredytów walutowych o 86 miliardów UAH, tj. 17,5%). Spadek wolumenu kredytów dla gospodarstw domowych o 36,3 miliarda UAH nie został skompensowany przez wzrost portfela kredytów dla przedsiębiorstw o 9 miliardów UAH. Baza depozytowa sektora bankowego na Ukrainie wzrosła w 2015 roku o 47,1 miliarda UAH, głównie dzięki wzrostowi depozytów hrywnowych (28,1 miliarda UAH). Wzrósł wolumen depozytów walutowych (19 miliardów UAH), niemniej wynikało to jedynie z deprecjacji hrywny. Depozyty gospodarstw domowych spadły o 7,2 miliarda UAH, a przedsiębiorstw wzrosły o 46,7 miliarda UAH. Duże zmiany wolumenów kredytów i depozytów mające miejsce w pierwszej połowie roku były związane ze zmiennością kursu hrywny. W 2015 roku poprawiła się relacja kredytów do depozytów (spadek ze 147,4% do 134% w grudniu). Udział należności walutowych w strukturze portfela kredytów wzrósł do 56,9% w grudniu 2015 roku (wobec 47,0% na koniec 2014 roku). W 2015 roku banki stopniowo odbudowywały bazę kapitałową po gwałtownym spadku w 1 kwartale. W porównaniu do końca 2014 roku istotnie wzrósł współczynnik nieobsługiwanych kredytów (21,2% na koniec listopada 2015 roku vs. 13,5% w grudniu 2014 roku). W okresie styczeń-listopad spadł wskaźnik ROA (-5,1% vs -4,1% w 2014 roku) przy głębokim spadku ROE (-47,8% vs -30,5% w 2014 roku). W 2016 roku gospodarka powinna wyjść z recesji i zanotować wzrost o ok. 1-2%.

Jednocześnie utrzymują się istotne ryzyka dla wzrostu gospodarczego na Ukrainie (ryzyko niestabilności makroekonomicznej i wypłacalności Ukrainy, ryzyko dostępności finansowania zagranicznego, ryzyko niestabilności rynku finansowego i kursu hrywny, ryzyka dla stabilności sektora bankowego oraz niepewność regulacyjna). Inne istotne okoliczności, które mogą wpłynąć na perspektywy wzrostu gospodarczego na Ukrainie, to eskalacja konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy i zawirowania w otoczeniu politycznym.

PKO Bank Polski SA kontynuuje działania mające zapewnić bezpieczne funkcjonowanie swoich spółek na Ukrainie w warunkach obecnej sytuacji politycznej i makroekonomicznej, obejmujące wzmocnienie działań nadzorczych, w tym m.in. monitorowanie środków przekazanych Spółkom przez Bank oraz kształtowania się wymogów regulacyjnych określonych przez Narodowy Bank Ukrainy. Bank stale analizuje ryzyka makroekonomiczne dla działalności KREDOBANK SA. Rozwój sytuacji na Ukrainie może mieć istotny wpływ na działające na tamtejszym rynku spółki Grupy Kapitałowej.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

50. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA w tym także w oddziale Banku w Niemczech. Ma ono na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Banku zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu: kredytowe, stopy procentowej, walutowe, płynności, cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowe (w tym ryzyko strategiczne), utraty reputacji, kapitałowe, nadmiernej dźwigni finansowej.

50.1. Elementy procesu zarządzania ryzykiem

Na proces zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA składają się następujące elementy:

- identyfikacja ryzyka:

  polegająca na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określa się te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku,
- pomiar i ocena ryzyka:

  pomiar ryzyka obejmujący określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną ryzyk dla potrzeb polityki cenowej Banku oraz testy warunków skrajnych dla każdego rodzaju ryzyka, na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka,
- kontrola ryzyka:

  polegająca na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku mechanizmów kontrolnych w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka,
- prognozowanie i monitorowanie ryzyka:

  polegające na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,
- raportowanie ryzyka:

  polegające na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców,
- działania zarządcze:

  polegające w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji, w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem obrazuje poniższy schemat:

50.2. Główne zasady zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- Bank zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Banku i otoczenia, w którym Bank działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem i windykacji od działalności biznesowej,
- zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- poziom ryzyka jest na bieżąco kontrolowany,
- proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

50.3. Organizacja zarządzania ryzykiem w Banku

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem przedstawiona jest na poniższym schemacie:

Schemat organizacji zarządzania ryzykiem

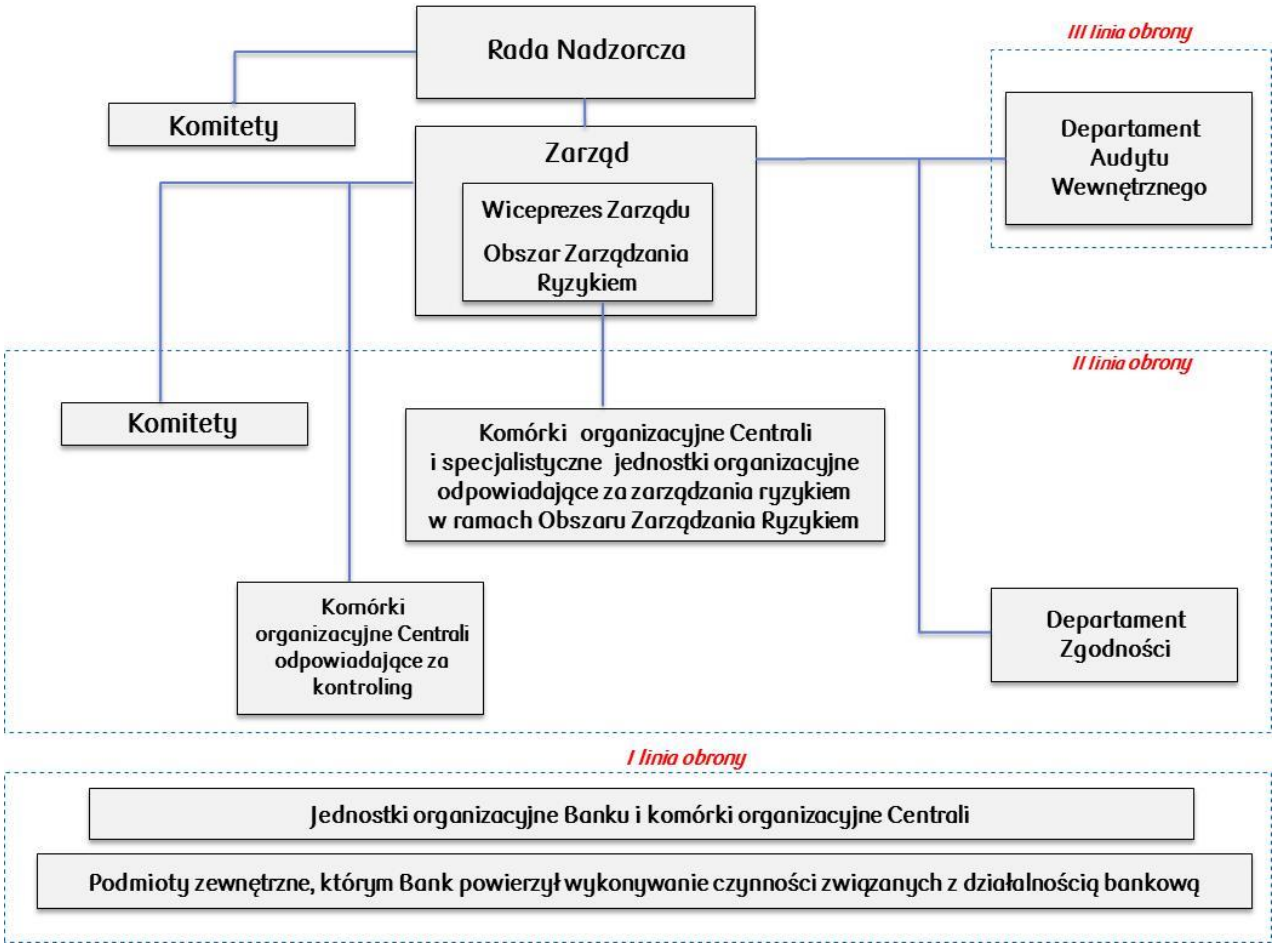

W IV kwartale 2015 roku w Banku został powołany Komitet do spraw Ryzyka Rady Nadzorczej, który w szczególności opiniuje skłonność Banku do podejmowania ryzyka, wyrażoną w szczególności poprzez strategiczne limity tolerancji na ryzyko. W zakresie kompetencji Komitetu ds. Ryzyka Rady Nadzorczej jest nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd Banku systemu zarządzania ryzykiem w Banku oraz ocena adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, a także wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu strategii zarządzania ryzykiem.

Proces zarządzania ryzykiem jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą Banku, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w PKO Banku Polskim SA oraz najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku określa system skutecznego zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej i szacowania kapitału wewnętrznego. W zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem Zarząd Banku podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na poziom ryzyka Banku oraz uchwala przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem.

Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w trzech, wzajemnie niezależnych liniach obrony:

1) pierwsza linia obrony, którą stanowi kontrola wewnętrzna funkcjonalna zapewniająca stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka i zgodność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,
2) druga linia obrony, którą stanowi system zarządzania ryzykiem, w tym metody, narzędzia, proces i organizacja zarządzania ryzykiem oraz
3) trzecia linia obrony, którą stanowi audyt wewnętrzny.

Niezależność linii obrony polega na zachowaniu organizacyjnej niezależności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiej linii obrony w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszej linii obrony,
- funkcja trzeciej linii obrony jest niezależna od funkcji pierwszej i drugiej linii obrony,
- funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Prezesowi Zarządu.

Pierwsza linia obrony realizowana jest w szczególności w jednostkach organizacyjnych Banku, komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach zewnętrznych, którym Bank zlecił wykonywanie czynności związanych z działalnością bankową i dotyczy działalności tych jednostek, komórek i podmiotów, które mogą generować ryzyko. Jednostki i komórki odpowiadają za identyfikację ryzyk, zaprojektowanie i wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontroli, w tym w podmiotach zewnętrznych, o ile nie wdrożono mechanizmów kontrolnych w ramach działań podejmowanych w drugiej linii obrony.

Druga linia obrony realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności, Departamencie Planowania i Kontrolingu i właściwych komitetach, a także w pozostałych komórkach organizacyjnych Centrali odpowiadających za kontroling.

Obszar Zarządzania Ryzykiem tworzą Pion Ryzyka Bankowego, Departament Integracji Ryzyka, Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego oraz Centrum Analiz i Oceny Ryzyka Kredytowego, a także Centrum Restrukturyzacji i Windykacji oraz Departament Planowania i Kontrolingu, które zarządzają ryzykiem w zakresie przyznanych kompetencji.

Pion Ryzyka Bankowego odpowiada w szczególności za:

- identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- pomiar, ocenę, kontrolę oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka,
- koordynowanie działań w zakresie realizacji strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim,
- pomiar i ocenę adekwatności kapitałowej,
- przygotowywanie dla Zarządu lub komitetów rekomendacji dotyczących dopuszczalnego poziomu ryzyka,,
- tworzenie i opiniowanie przepisów wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- rozwój systemów informatycznych i aplikacji przeznaczonych do wspierania zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową.

Departament Integracji Ryzyka odpowiada w szczególności za:

- walidację modeli ryzyka,
- wdrożenie efektywnego systemu zarządzania ryzykiem modeli w Grupie Kapitałowej,
- koordynację wdrożenia zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej,
- inicjowanie i koordynację działań integracyjnych w odniesieniu do zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej.

Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego odpowiada w szczególności za:

- odzyskiwanie wierzytelności trudnych klientów instytucjonalnych,
- przejmowanie majątku w wyniku dochodzenia należności,
- dokonywanie przeglądu i klasyfikacji wierzytelności będących w zarządzaniu Departamentu oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych i ustalanie poziomu odpisów z tytułu utraty ich wartości.

Centrum Restrukturyzacji i Windykacji odpowiada w szczególności za:

- odzyskiwanie i efektywna sprzedaż wierzytelności trudnych,
- monitorowanie opóźnień w spłacie wierzytelności,
- efektywne zarządzanie majątkiem przejętym i rozliczonym w wyniku dochodzenia należności Banku,
- tworzenie i rozwój rozwiązań systemowych oraz modeli wykorzystywanych w procesach monitorowania wierzytelności trudnych.

Centrum Analiz i Oceny Ryzyka Kredytowego odpowiada w szczególności za:

- ocenę, oszacowanie i mitygowanie ryzyka kredytowego pojedynczych zaangażowań kredytowych,
- ocenę ryzyka instytucji finansowych i monitorowanie wysokości limitów na rynku hurtowym związanych z ryzykiem kredytowym instytucji finansowych,
- usprawnianie i optymalizację procesów kredytowych i narzędzi informatycznych wykorzystywanych w ramach realizowanych zadań.

Zarządzanie ryzykiem wspierają komitety:

Komitet Ryzyka („KR")

- monitoruje integralność, adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem, adekwatność kapitałową i wdrażanie obowiązujących w Banku zasad zarządzania ryzykiem zgodnie ze strategią Banku,
- analizuje i ocenia stosowanie strategicznych limitów ryzyka określonych w Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA.
- wspiera Zarząd w procesie zarządzania ryzykiem przez formułowanie zaleceń i podejmowanie decyzji w sprawie adekwatności kapitałowej i efektywności systemu kontroli ryzyka.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami („KZAP")

- podejmuje decyzje w zakresie limitów i wartości progowych na poszczególne rodzaje ryzyka, kwestii związanych z ustalaniem cen transferowych oraz modeli i parametrów portfelowych wykorzystywanych do ustalania odpisów i rezerw, a także innych istotnych modeli ryzyka finansowego i biznesowego oraz ich parametrów,
- wydaje rekomendacje dla Zarządu m.in. w zakresie kształtowania struktury aktywów i pasywów Banku, zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, kapitałem oraz polityki cenowej.

Komitet Kredytowy Banku („KKB")

- podejmuje decyzje kredytowe w odniesieniu do pojedynczych znaczących wartościowo zaangażowań kredytowych oraz modeli ryzyka kredytowego,
- wydaje rekomendacje w wyżej wymienionym zakresie dla Zarządu,
- podejmuje decyzje dotyczące zatwierdzenia modeli ryzyka kredytowego oraz wyników walidacji tych modeli w składzie uwzględniającym przedstawicieli Obszaru Finansów i Rachunkowości.

Komitet Ryzyka Operacyjnego („KRO")

podejmuje decyzje, wydaje rekomendacje, zalecenia i opinie w zakresie m.in. strategicznych limitów tolerancji i limitów strat na ryzyko operacyjne, metryk kluczowych wskaźników ryzyka (KRI), założeń testów warunków skrajnych, wyników walidacji modeli pomiaru ryzyka operacyjnego, rozszerzeń i zmian w podejściu AMA oraz podejmowania działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka operacyjnego we wszystkich obszarach działalności Banku.

KZAP, KR, KRO, KKB, Zarząd i Rada Nadzorcza są odbiorcami cyklicznych raportów dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka.

Trzecia linia obrony realizowana jest w ramach audytu wewnętrznego, w tym dotyczącego skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

50.4. Działania w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku

Priorytetem PKO Banku Polskiego SA jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej oraz przyrost stabilnych źródeł finansowania, które stanowią podstawę stabilnego rozwoju działalności biznesowej, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania i skutecznej kontroli kosztów oraz odpowiedniej oceny ryzyka.

W tym celu Bank w 2015 roku podejmował m.in. następujące działania:

- w lutym, maju oraz listopadzie 2015 roku zamienił zapadające własne obligacje krótkoterminowe na obligacje o terminie wymagalności od trzech do sześciu miesięcy w kwotach od 800 milionów PLN do 1 miliarda PLN,
- pozyskał w październiku 2015 roku finansowanie z tytułu emisji na rynku krajowym obligacji krótkoterminowych o terminie wymagalności sześciu miesięcy w kwocie 200 milionów EUR,
- ograniczył poziom aktywów ważonych ryzykiem. Najistotniejszym źródłem przeprowadzonej optymalizacji była poprawa jakości danych (m.in. uwzględnienie w kategorii ekspozycji detalicznych wszystkich klientów MŚP spełniających kryteria segmentacji) oraz przegląd zobowiązań pozabilansowych, w tym weryfikacja przypisywanych wag ryzyka produktu.

W 2015 roku w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym Bank prowadził prace przygotowawcze do rozpoczęcia działalności nowego oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec, którego otwarcie nastąpiło w grudniu 2015 roku. W ramach tych prac w lipcu 2015 roku Bank uzyskał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na łączne stosowanie podejścia zaawansowanego (AMA) i wskaźnika bazowego (BIA) do wyliczenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego. Podejście BIA będzie wykorzystywane do wyliczenia wymogu w zakresie ryzyka operacyjnego w odniesieniu do działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec.

Z dniem 1 kwietnia 2015 roku rozpoczął swoją działalność PKO Bank Hipoteczny SA, który jest spółką w 100% zależną od PKO Banku Polskiego. Specjalizuje się w udzielaniu kredytów zabezpieczonych hipoteką dla klientów indywidualnych. W ramach Grupy, do PKO Banku Hipotecznego SA przenoszone będą sukcesywnie portfele kredytów hipotecznych udzielonych wcześniej przez PKO Bank Polski SA. Wartość portfela przeniesionego w 2015 roku (przeniesienie nastąpiło w grudniu) wyniosła 429,5 mln PLN.

Przejęcie w II półroczu 2015 roku Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo Kredytowej „Wesoła" w Mysłowicach nie wpłynęło na zmianę rodzaju ryzyk identyfikowanych w działalności Banku.

50.5. Polityka Banku w zakresie kursu CHF

W wyniku zaprzestania obrony minimalnego kursu EUR/CHF przez bank centralny Szwajcarii w styczniu 2015 roku doszło do istotnej aprecjacji franka szwajcarskiego do walut obcych, w tym polskiego złotego. Bank na bieżąco analizuje wpływ tych zdarzeń na wyniki finansowe w tym na ryzyko pogorszenia jakości portfela kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF. Ryzyko to jest częściowo neutralizowane poprzez spadek referencyjnych stóp procentowych LIBOR CHF.

W związku z faktem, że istotny wzrost kursu CHF wobec złotówki stanowi zagrożenie powstania nadmiernego obciążenia gospodarstw domowych zadłużonych z tytułu kredytów mieszkaniowych indeksowanych do CHF, a tym samym terminowej obsługi zadłużenia, od początku 2015 roku w przestrzeni publicznej trwa debata na temat sposobów ograniczenia ryzyka niewypłacalności tychże kredytobiorców. Pojawiające się propozycje rozwiązań systemowych, zgłaszane w formie obywatelskich lub poselskich projektów ustaw, jak również przedstawiane przez organy państwowe i nadzorcze, mogą skutkować poniesieniem przez Bank strat na tym portfelu w przyszłych okresach.

Bank podjął szereg działań mających na celu pomoc klientom i jednocześnie ograniczenie wzrostu ryzyka kredytowego związanego ze wzrostem kursu CHF – między innymi obniżenie transakcyjnych kursów wymiany CHF/PLN po którym następuje przeliczenie kwoty CHF do spłaty (tzw. spread walutowy) i uwzględnienie ujemnej stopy LIBOR dla wszystkich klientów.

W ocenie Banku działania te pozwalają na utrzymanie zdolności kredytowej do bieżącej obsługi zadłużenia wynikającego z kredytów mieszkaniowych w CHF na poziomie nie niższym niż w grudniu 2014 roku. Bank na bieżąco monitoruje zmienność kursu CHF, wartość portfela kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF oraz wpływ zmian kursu walutowego na poziom miar adekwatności kapitałowej.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	31.12.2015			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	170 986	223 586	394 572
ze stwierdzoną utratą wartości	-	134 743	208 089	342 832
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	32 034	1 126 528	1 158 562
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	6 098	372 332	30 309 066	30 687 496
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	**6 098**	**575 352**	**31 659 180**	**32 240 630**
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(45 601)	(95 867)	(141 468)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(45 185)	(93 751)	(138 936)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(18 199)	(699 206)	(717 405)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(171)	(2 711)	(100 384)	(103 266)
Odpisy - razem	**(171)**	**(66 511)**	**(895 457)**	**(962 139)**
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**5 927**	**508 841**	**30 763 723**	**31 278 491**

Kurs CHF na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił 3,9394 PLN.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	31.12.2014			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	2 912	169 951	188 969	361 832
ze stwierdzoną utratą wartości	2 912	169 951	188 969	361 832
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	29 737	1 042 503	1 072 240
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	3 837	309 293	29 252 287	29 565 417
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	**6 749**	**508 981**	**30 483 759**	**30 999 489**
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(15)	(43 789)	(75 402)	(119 206)
ze stwierdzoną utratą wartości	(15)	(43 789)	(75 402)	(119 206)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(14 034)	(601 131)	(615 165)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(23)	(4 401)	(96 252)	(100 676)
Odpisy - razem	**(38)**	**(62 224)**	**(772 785)**	**(835 047)**
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**6 711**	**446 757**	**29 710 974**	**30 164 442**

Kurs CHF na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił 3,5447 PLN.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	137 032 884	30 687 496	14 370 885
przeterminowane	1 856 370	719 752	74 127
nieprzeterminowane	135 176 514	29 967 744	14 296 758
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(403 833)	(103 266)	(39 614)
przeterminowane	(146 169)	(49 835)	(4 822)
nieprzeterminowane	(257 664)	(53 431)	(34 792)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	**136 629 051**	**30 584 230**	**14 331 271**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 709 390	776 522	65 185
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(51 304)	(35 930)	(2 088)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	**1 658 086**	**740 592**	**63 097**

Na dzień 31 grudnia 2015 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 88,5%, w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 74,3%.

50.6. Identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka

Istotność poszczególnych rodzajów ryzyka ustalana jest na poziomie Banku.

W Banku następujące rodzaje ryzyka zostały uznane za istotne:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko walutowe,
- ryzyko stopy procentowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko biznesowe,
- ryzyko zmian makroekonomicznych,
- ryzyko modeli,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko utraty reputacji,
- ryzyko kapitałowe,
- ryzyko instrumentów pochodnych,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.

Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ istotności tego ryzyka zarówno na działalność Banku, przy czym rozróżniane są ryzyka:

- z góry uznawane za istotne – podlegające aktywnemu zarządzaniu,
- potencjalnie istotne – dla nich przeprowadza się okresowo monitoring istotności.
- inne niezdefiniowane lub niewystępujące w Banku rodzaje ryzyka (nieistotne i niemonitorowane).

Na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, cyklicznie dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka. Wynikiem oceny jest przypisanie danemu rodzajowi ryzyka poziomu istotne/nieistotne. Monitoring dokonywany jest w szczególności w przypadku istotnej zmiany zakresu lub profilu działalności Banku.

51. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań. Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank kieruje się następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie kredytu i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji jest oddzielona od funkcji sprzedaży poprzez zapewnienie właściwej struktury organizacyjnej, niezależność budowy i walidacji narzędzi wspierających ocenę ryzyka kredytowego oraz niezależność decyzji akceptujących odstępstwa od wskazań tych narzędzi,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- ryzyko kredytowe jest zdywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnia stosowanie przez Bank zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Banku. Metody te są weryfikowane i rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami metody ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

W 2015 roku w Banku wdrożono rozwiązania aplikacyjne i proceduralne usprawniające proces pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych i przychodu odsetkowego. Rozwijano wykorzystywane metody kalkulacji odpisów i rezerw, w tym metodykę szacowania parametrów portfelowych, z odpowiednim uwzględnieniem portfela przejętego w wyniku fuzji z Nordea Bank Polska i przejętego portfela SKOK Wesoła.

51.1. Pomiar i ocena ryzyka kredytowego

Metody pomiaru i oceny ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- oczekiwana strata kredytowa (EL),
- nieoczekiwana strata kredytowa (UL),
- strata w przypadku niewypłacalności (LGD),
- wartość zagrożona ryzykiem kredytowym (CVaR),
- udział i struktura ekspozycji kredytowych z rozpoznana utratą wartości,
- wskaźnik pokrycia (CR),
- koszt ryzyka kredytowego.

Bank systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody ratingów wewnętrznych (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie stawek odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych, które są tworzone, rozwijane i nadzorowane przez Pion Ryzyka Bankowego. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych dokonywana jest w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta czyli rating oraz ocena transakcji tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach.

Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych opracowane są z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku co zapewnia, że są dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele opierają się na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo Bank stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Modele ratingowe są zaimplementowane w narzędziu informatycznym wspierającym ocenę ryzyka kredytowego Banku związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych.

W celu zbadania poprawności funkcjonowania metod stosowanych w Banku, metodyki oceny ryzyka kredytowego, związanego z jednostkowymi ekspozycjami kredytowymi podlegają okresowym przeglądom.

Ocena ryzyka kredytowego klientów indywidualnych

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej klienta w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych

W przypadku klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych. W pozostałych przypadkach szeroko jest stosowana metoda ratingowa.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

W przypadku klientów instytucjonalnych z segmentu klienta korporacyjnego Bank wprowadził usprawnienia w zakresie funkcjonującego procesu kredytowego. Wskazane zmiany dotyczą zmian w segmentacji portfela, zmian organizacyjnych, które zdecydowanie lepiej odpowiadają zapotrzebowaniu klientów a z drugiej strony pozwalają na kompleksową ocenę ryzyka kredytowego niezależnie od oferowanego produktu z zakresu bankowości korporacyjnej i transakcyjnej.

51.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego

Ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe w podziale na z rozpoznaną utratą wartości i bez oraz w podziale na nieprzeterminowane i przeterminowane

Należności od banków	Zaangażowanie	
	31.12.2015	31.12.2014
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	375	41 535
oceniane metodą zindywidualizowaną	-	41 173
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	4 592 245	2 578 608
nieprzeterminowane	4 592 245	2 578 608
Razem brutto	**4 592 620**	**2 620 143**
Odpisy z tytułu utraty wartości	(260)	(11 596)
Razem według wartości bilansowej netto	**4 592 360**	**2 608 547**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Zaangażowanie	
	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	12 524 491	12 347 957
w tym oceniane metodą zindywidualizowaną	4 972 235	5 138 087
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	183 918 186	172 736 814
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 746 700	1 381 687
nieprzeterminowane	1 423 097	931 515
przeterminowane	323 603	450 172
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej	182 171 486	171 355 127
nieprzeterminowane	179 521 234	167 902 219
przeterminowane	2 650 252	3 452 908
Razem brutto	**196 442 677**	**185 084 771**
Odpisy z tytułu utraty wartości	(7 890 237)	(7 527 200)
na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(7 330 852)	(6 906 065)
na ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	(559 385)	(621 135)
z rozpoznaną przesłanką utraty wartości	(12 646)	(12 622)
bez rozpoznanej przesłanki utraty wartości	(546 739)	(608 513)
Razem według wartości bilansowej (netto)	**188 552 440**	**177 557 571**

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	Zaangażowanie	
	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	393 662	-
oceniane metodą zindywidualizowaną	393 662	-
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	26 918 958	21 794 141
nieprzeterminowane	26 918 958	21 794 141
z ratingiem zewnętrznym	21 380 292	13 702 637
z ratingiem wewnętrznym	5 538 666	8 091 504
Razem brutto	**27 312 620**	**21 794 141**
Odpisy z tytułu utraty wartości	(53 153)	-
Razem według wartości bilansowej netto	**27 259 467**	**21 794 141**

Inne aktywa - inne aktywa finansowe	Zaangażowanie	
	31.12.2015	31.12.2014
Inne aktywa z rozpoznaną utratą wartości	106 696	60 318
Inne aktywa bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	1 215 587	643 604
nieprzeterminowane	1 209 237	636 898
przeterminowane	6 350	6 706
Razem brutto	**1 322 283**	**703 922**
Odpisy z tytułu utraty wartości	(105 486)	(56 687)
Razem według wartości bilansowej (netto)	**1 216 797**	**647 235**

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	31.12.2015	31.12.2014
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	**9 854 133**	**7 772 856**
Należności od banków	**4 592 360**	**2 608 547**
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	**776 655**	**1 919 353**
emitowane przez banki	27 898	14 631
emitowane przez inne podmioty finansowe	5 344	6 559
emitowane przez podmioty niefinansowe	46 122	22 146
emitowane przez Skarb Państwa	648 695	1 825 454
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	48 596	50 563
Pochodne instrumenty finansowe	**4 348 034**	**5 483 508**
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	**12 796 036**	**13 417 667**
emitowane przez Skarb Państwa	2 551 863	2 165 038
emitowane przez banki centralne	9 996 910	10 998 812
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	247 263	253 817
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	**188 552 440**	**177 557 571**
sektor finansowy (z wyłączeniem banków)	**9 876 050**	**5 327 204**
kredyty gospodarcze	5 433 159	5 024 231
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 432 239	302 973
miedzynarodowe organizacje finansowe	10 652	-
sektor niefinansowy	168 779 876	162 220 953
kredyty mieszkaniowe	99 871 014	95 712 466
kredyty gospodarcze	44 517 577	44 332 135
kredyty konsumpcyjne	21 799 396	20 159 253
dłużne papiery wartościowe	2 591 889	2 017 099
sektor budżetowy	9 896 514	10 009 414
kredyty gospodarcze	7 203 838	7 189 737
dłużne papiery wartościowe	2 692 676	2 819 677
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	**27 259 467**	**21 794 141**
emitowane przez Skarb Państwa	18 021 339	12 458 348
emitowane przez banki	1 515 322	1 203 572
emitowane przez inne podmioty finansowe	239	184 914
emitowane przez podmioty niefinansowe	3 108 841	3 466 982
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	4 613 726	4 480 325
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	**1 216 797**	**647 235**
Razem	**249 395 922**	**231 200 878**

Pozycje pozabilansowe	31.12.2015	31.12.2014
Udzielone zobowiazania nieodwołalne	30 513 878	27 730 846
Udzielone gwarancje	8 980 149	10 020 974
Udzielone akredytywy	1 838 101	704 504
Gwarancje emisji	5 724 498	4 581 134
Razem	**47 056 626**	**43 037 458**

Jakość kredytowa aktywów finansowych - nieprzeterminowane, bez utraty wartości

Aktywa finansowe nieprzeterminowane bez utraty wartości	31.12.2015	31.12.2014
Należności od banków	**4 592 245**	**2 578 608**
w tym:		
z ratingiem zewnętrznym	2 174 657	2 429 086
bez ratingu	2 417 588	149 522
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	**180 944 331**	**168 833 734**
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego (kredyty gospodarcze)	52 704 841	45 160 976
A (pierwszorzędna)	989 788	1 059 550
B (bardzo dobra)	1 408 816	1 455 548
C (dobra)	5 612 740	2 721 287
D (zadowalająca)	11 860 952	5 663 335
E (przeciętna)	13 291 549	15 696 903
F (akceptowalna)	16 588 223	14 672 537
G (słaba)	2 952 773	3 891 816
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora niefinansowego (kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe)	114 282 687	103 891 292
A (pierwszorzędna)	93 971 113	74 155 239
B (bardzo dobra)	8 101 614	10 614 538
C (dobra)	5 344 515	11 313 955
D (przeciętna)	4 093 884	5 802 187
E (akceptowalna)	2 771 561	2 005 373
bez wewnętrznego ratingu - klienci sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego (kredyty konsumpcyjne, mieszkaniowe i pozostałe)	13 956 803	19 781 466
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - z wewnętrznym ratingiem	**5 538 666**	**8 091 504**
A (pierwszorzędna)	86 527	-
B (bardzo dobra)	209 520	37 815
C (dobra)	685 010	1 381 794
D (zadowalająca)	1 532 872	2 000 235
E (przeciętna)	1 270 219	1 954 217
F (akceptowalna)	1 030 807	2 239 109
G (słaba)	628 366	478 334
H (zła)	95 345	-
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	**1 209 237**	**643 604**
Razem	**192 284 479**	**180 147 450**

Wewnętrzne klasy ratingowe

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta, w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

Zewnętrzne klasy ratingowe

Poniżej przedstawiono strukturę dłużnych papierów wartościowych oraz należności od banków, nieprzeterminowanych, bez utraty wartości, w podziale na zewnętrzne klasy ratingowe:

31 grudnia 2015

Portfel/Rating	AAA	AA- do AA+	A- do A+	BBB -do BBB+	BB- do BB+	CCC- do CCC+	bez ratingu	Razem
Należności od banków	45 073	695 083	698 684	470 261	10 011	255 545	2 417 588	4 592 245
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	660 029	25 373	22 869	-	68 384	776 655
w tym:								
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	648 695	-	-	-	-	648 695
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	1 134	-	-	-	47 462	48 596
emitowane przez banki	-	-	10 200	3 805	13 837	-	56	27 898
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	-	-	-	-	5 344	5 344
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	21 568	9 032	-	15 522	46 122
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	12 664 695	-	-	-	131 341	12 796 036
w tym:								
emitowane przez Bank Centralny	-	-	9 996 910	-	-	-	-	9 996 910
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	2 551 863	-	-	-	-	2 551 863
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	115 922	-	-	-	131 341	247 263
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	19 519 083	1 448 391	412 818	-	-	21 380 292
w tym:								
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	18 021 339	-	-	-	-	18 021 339
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	31 053	102 166	43 475	-	-	176 694
emitowane przez banki	-	-	1 466 691	-	48 631	-	-	1 515 322
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	1 346 225	320 712	-	-	1 666 937
Razem	45 073	695 083	33 542 491	1 944 025	445 698	255 545	2 617 313	39 545 228

31 grudnia 2014

Portfel/Rating	AAA	AA- do AA+	A- do A+	BBB -do BBB+	BB- do BB+	CCC- do CCC+	bez ratingu	Razem
Należności od banków	-	496 846	1 445 444	101 071	6 611	379 114	149 522	2 578 608
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	1 826 259	12 007	14 590	-	66 497	1 919 353
w tym:								
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	1 825 454	-	-	-	-	1 825 454
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	805	-	-	-	49 758	50 563
emitowane przez banki	-	-	-	-	14 590	-	41	14 631
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	-	-	-	-	6 559	6 559
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	12 007	-	-	10 139	22 146
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	13 277 785	139 882	-	-	-	13 417 667
w tym:								
emitowane przez Bank Centralny	-	-	10 998 812	-	-	-	-	10 998 812
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	2 165 038	-	-	-	-	2 165 038
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	113 935	139 882	-	-	-	253 817
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	13 652 864	-	49 773	-	-	13 702 637
w tym:								
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	12 458 348	-	-	-	-	12 458 348
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	40 717	-	-	-	-	40 717
emitowane przez banki	-	-	1 153 799	-	49 773	-	-	1 203 572
Razem	-	496 846	30 202 352	252 960	70 974	379 114	216 019	31 618 265

51.3. Koncentracja ryzyka kredytowego w Banku

PKO Bank Polski SA definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych podmiotów lub grup podmiotów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Bank analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- największych podmiotów,
- największych grup kapitałowych,
- branż,
- regionów geograficznych,
- walut,
- ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

Koncentracja wobec największych podmiotów

Ustawa Prawo bankowe określa limity maksymalnego zaangażowania Banku. Suma wierzytelności Banku, udzielonych przez Bank zobowiązań pozabilansowych oraz posiadanych przez Bank bezpośrednio lub pośrednio akcji lub udziałów w innym podmiocie, wniesionych dopłat w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub też wkładów albo sum komandytowych – w zależności od tego, która z tych kwot jest większa – w spółce komandytowej lub komandytowo akcyjnej, obciążonych ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć limitu dużych ekspozycji (limitu koncentracji zaangażowań), który zgodnie z art. 395 ust. 1 rozporządzenia CRR wynosi 25% uznanego kapitału Banku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku limity koncentracji zaangażowań nie były przekroczone. Na dzień 31 grudnia 2015 roku poziom ryzyka koncentracji Banku z tytułu największego zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu wyniósł 14,9% uznanego kapitału Banku.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 20 największych klientów niebankowych:

31.12.2015			31.12.2014		
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe**	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe**	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe
1.	4 073 403	1,54%	1.	3 157 166	1,26%
2.*	3 906 454	1,48%	2.	2 474 087	0,99%
3.*	2 909 827	1,10%	3.*	2 431 471	0,97%
4.	2 721 659	1,03%	4.	2 266 960	0,90%
5.	2 080 000	0,79%	5.	2 172 936	0,87%
6.	1 910 368	0,72%	6.	2 080 000	0,83%
7.	1 841 906	0,70%	7.*	2 400 512	0,96%
8.	1 668 558	0,63%	8.	1 643 091	0,66%
9.	1 593 902	0,60%	9.	1 266 301	0,51%
10.	1 214 307	0,46%	10.	1 177 665	0,47%
11.	1 212 610	0,46%	11.	1 130 843	0,45%
12.	1 007 768	0,38%	12.	1 007 768	0,40%
13.*	964 006	0,36%	13.	957 362	0,38%
14.	894 795	0,34%	14.	911 026	0,36%
15.	893 556	0,34%	15.	904 016	0,36%
16.	870 879	0,33%	16.	834 655	0,33%
17.	852 887	0,32%	17.	815 680	0,33%
18.*	851 917	0,32%	18.	793 137	0,32%
19.	811 349	0,31%	19.	746 933	0,30%
20.	775 703	0,29%	20.	712 771	0,28%
Razem	33 055 853	12,50%	Razem	29 884 380	11,93%

* Zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy art. 493 ust. 3 litera c rozporządzenia CRR.
**Zaangażowanie pozabilansowe uwzględnia zobowiązanie wynikające z transakcji pochodnych w kwocie równej ich ekwiwalentowi bilansowemu (zgodnie z postanowieniami art. 274 ust. 2 rozporządzenia CRR

Koncentracja wobec największych grup kapitałowych

Największa koncentracja zaangażowania PKO Banku Polskiego SA w grupę kapitałową wynosi 2,94% portfela kredytowego Banku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku największa koncentracja zaangażowania PKO Banku Polskiego SA w Grupę Kapitałową wyniosła odpowiednio: 28,6% i 15,5% uznanego kapitału Banku.

Zaangażowanie Banku wobec 5 największych grup kapitałowych:

31.12.2015			31.12.2014		
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe**	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe**	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe
*1	7 785 223	2,94%	*1	4 966 979	1,98%
2	4 213 825	1,59%	2	3 497 840	1,40%
3	3 288 888	1,24%	3	3 157 647	1,26%
4	2 925 561	1,11%	4	2 972 372	1,19%
5	2 741 367	1,04%	5	2 315 214	0,92%
Razem	20 954 865	7,92%	Razem	16 910 052	6,75%

* Zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy art. 493 ust. 3 litera c rozporządzenia CRR
** Zaangażowanie pozabilansowe uwzględnia zobowiązanie wynikające z transakcji pochodnych w kwocie równej ich ekwiwalentowi bilansowemu (zgodnie z postanowieniami art. 274 ust. 2 rozporządzenia CRR

Koncentracja wobec sekcji branżowych

W Banku stosowane są limity branżowe, których celem jest ograniczanie poziomu ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w wybranych branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego oraz unikanie nadmiernego poziomu koncentracji branżowej.

W stosunku do 31 grudnia 2014 roku wzrosło zaangażowanie PKO Banku Polskiego SA w sekcje branżowe o około 0,3 miliarda PLN. Łączne zaangażowanie w cztery największe grupy branż „Przetwórstwo przemysłowe", „Działalność związana z obsługą nieruchomości", „Handel hurtowy i detaliczny (...)" oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa" wyniosło ok. 60% wartości portfela kredytów objętych analizą branżową.

Strukturę zaangażowania według sekcji branżowych według stanu na dzień 31 grudnia 2015 oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku prezentuje poniższa tabela:

Sekcja	Nazwa sekcji	31.12.2015		31.12.2014	
		Zaangażowanie	Liczba podmiotów	Zaangażowanie	Liczba podmiotów
C	Przetwórstwo przemysłowe	17,01%	10,62%	15,84%	11,19%
L	Działalność związana z obsługą nieruchomości	17,99%	21,91%	17,96%	19,60%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	14,83%	23,98%	14,82%	24,30%
F	Budownictwo	8,32%	10,93%	9,15%	11,57%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9,84%	0,55%	9,86%	0,57%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2,12%	0,17%	1,86%	0,21%
Pozostałe zaangażowanie		29,89%	31,83%	30,51%	32,56%
Razem		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Powyższa struktura branżowa nie uwzględnia zaangażowania wynikającego z tytułu dłużnych papierów wartościowych przekwalifikowanych z kategorii „dostępne do sprzedaży" do kategorii „pożyczki i należności".

Koncentracja wobec regionów geograficznych

Portfel kredytowy Banku jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

* Zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy art. 493 ust. 3 litera c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 z późn. zm.

Struktura portfela kredytowego wg regionów geograficznych rozróżniana jest w Banku ze względu na obszar – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI). W ramach ORD wyróżnia się 11 regionów geograficznych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim (regiony te koncentrują łącznie około 25% portfela ORD).

Koncentracja geograficzna ryzyka kredytowego w Obszarze Klienta Detalicznego	31.12.2015	31.12.2014
Polska		
warszawski	14,12%	11,50%
katowicki	10,85%	10,33%
poznański	9,88%	10,63%
krakowski	9,16%	8,39%
łódzki	8,96%	8,33%
wrocławski	8,93%	8,87%
gdański	8,66%	8,95%
bydgoski	7,61%	9,16%
lubelski	7,09%	8,47%
białostocki	6,55%	7,53%
szczeciński	6,21%	5,75%
centrala	0,98%	1,38%
pozostałe	1,00%	0,70%
Suma końcowa	**100,00%**	**100,00%**

Na dzień 31 grudnia 2015 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORK występuje w centrali i w makroregionie centralnym (odpowiednio 22% i 15% portfela OKI).

Koncentracja geograficzna ryzyka kredytowego w Obszarze Klienta Instytucjonalnego	31.12.2015	31.12.2014
Polska		
makroregion centralny	15,47%	14,57%
makroregion północny	13,28%	8,95%
makroregion zachodni	10,03%	9,63%
makroregion południowy	9,65%	9,34%
makroregion północno-wschodni	6,66%	6,75%
makroregion południowo-zachodni	6,55%	6,13%
makroregion południowo-wschodni	6,20%	5,79%
centrala	21,93%	29,28%
pozostałe	10,23%	9,57%
Suma końcowa	**100,00%**	**100,00%**

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział ekspozycji w walutach wymienialnych, innych niż PLN, w całym portfelu PKO Banku Polskiego SA wyniósł 24,9%, co oznacza spadek w relacji do 31 grudnia 2014 roku o około 0,2 p.p. Największą część zaangażowania walutowego PKO Banku Polskiego SA stanowią ekspozycje w CHF, których udział w całym portfelu walutowym Banku ukształtował się na poziomie 67,4%.

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego	31.12.2015	31.12.2014
PLN	75,13%	74,93%
Waluty obce, w tym:	24,87%	25,07%
CHF	16,76%	16,75%
EUR	6,80%	7,20%
USD	1,20%	1,05%
GBP	0,03%	0,01%
Razem	**100,00%**	**100,00%**

Inne rodzaje koncentracji

Bank analizuje strukturę portfela kredytów mieszkaniowych względem poziomów LTV. Na koniec 2015 roku, tak jak w 2014 roku, największa koncentracja występuje w przedziale LTV 71% - 90%. W związku z fuzją prawną wzrósł udział kredytów w najwyższych poziomach LTV tj. powyżej 100%.

Struktura portfela kredytów mieszkaniowych Banku wg LTV	31.12.2015	31.12.2014
0% - 50%	23,18%	24,90%
51%-70%	19,17%	19,68%
71% - 90%	27,72%	25,26%
91% - 100%	13,64%	14,96%
powyżej 100%	16,29%	15,20%
Razem	**100,00%**	**100,00%**

Zgodnie z rekomendacją S i T Komisji Nadzoru Finansowego Bank stosuje wewnętrzne limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku określające apetyt na ryzyko kredytowe.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku limity te nie zostały przekroczone.

51.4. Praktyki *forbearance*

Bank jako forbearance przyjmuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działalność forbearance polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenie okresu kredytowania,
- zmiana oprocentowania,
- zmiana wysokości marży,
- redukcja wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance, wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Umowy forbearance są na bieżąco monitorowane. Jeśli w odniesieniu do wynikających z nich ekspozycji kredytowych rozpoznaje się utratę wartości, tworzone są na nie odpisy aktualizujące – równoważące identyfikowaną stratę.

Kredyty i pożyczki przestają podlegać raportowaniu ze statusem forbearance gdy spełnione są łącznie warunki:

- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat kolejnych rat (przez terminową spłatę na potrzeby forborne rozumie się sytuację, gdy spłata każdej z rat nastąpiła nie później, niż 30 dni po terminie spłaty określonym w harmonogramie),
- upłynęło przynajmniej 24 miesiące od zawarcia umowy forbearance,
- nie identyfikuje się utraty wartości ekspozycji.

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto	196 442 677	185 084 771
w tym forbearance:	5 301 084	6 063 950
sektor finansowy	3 269	395
kredyty gospodarcze	3 269	395
sektor niefinansowy	5 296 642	6 063 196
kredyty gospodarcze	2 642 952	3 251 322
kredyty mieszkaniowe	2 124 512	2 148 875
kredyty konsumpcyjne	529 178	662 999
sektor budżetowy	1 173	359
kredyty gospodarcze	1 173	359
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom forbearance	(911 172)	(818 621)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	**4 389 912**	**5 245 329**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance według regionu geograficznego (brutto)	31.12.2015	31.12.2014
Polska		
mazowiecki	1 103 003	1 072 270
śląsko-opolski	723 992	801 652
wielkopolski	493 274	525 427
łódzki	462 417	692 484
zachodnio-pomorski	441 864	556 844
podlaski	426 483	510 499
małopolsko-świętokrzyski	403 440	541 966
dolnośląski	380 675	411 922
pomorski	332 547	327 845
kujawsko-pomorski	295 125	350 527
lubelsko-podkarpacki	211 231	245 187
warmińsko-mazurski	27 033	27 327
Razem	**5 301 084**	**6 063 950**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto	
	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 246 505	2 240 556
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	3 054 579	3 823 394
nieprzeterminowane	2 439 148	3 094 295
przeterminowane	615 431	729 099
Razem brutto	**5 301 084**	**6 063 950**

Zmiana wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance na początek i na koniec okresu

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Ogółem
Wartość bilansowa netto na początek okresu	5 245 329
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(92 551)
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(2 318 646)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	1 871 674
Inne zmiany/spłaty	(315 894)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**4 389 912**

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku	Ogółem
Wartość bilansowa netto na początek okresu	3 326 784
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	172 750
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(1 308 783)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	3 747 017
Inne zmiany/spłaty	(692 439)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	**5 245 329**

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto według stosowanych zmian warunków spłaty dla forbearance	Wartość bilansowa brutto	
	31.12.2015	31.12.2014
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	3 786 492	3 964 817
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	2 729 779	4 071 313
Wydłużenie okresu kredytowania	1 551 412	1 548 478
Zmiana oprocentowania	683 641	823 901
Zmiana wysokości marży	187 748	164 790
Redukcja wierzytelności	158 968	257 591

Dla danej ekspozycji kredytowej podlegającej forbearance może być zastosowana więcej niż jedna zmiana warunków spłaty.

Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały forbearance na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 315 740 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 wynosiła odpowiednio 404 782 tysiące PLN).

51.5. Przeterminowanie aktywów finansowych

Aktywa finansowe, które są zaległe, lecz w przypadku, których nie nastąpiła utrata wartości obejmują następujące aktywa finansowe:

Aktywa finansowe	31.12.2015			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	1 819 234	956 274	198 347	2 973 855
sektora finansowego	-	-	-	-
sektora niefinansowego	1 800 030	956 274	178 461	2 934 765
sektora budżetowego	19 204	-	19 886	39 090
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	40	20	6 290	**6 350**
Razem	**1 819 274**	**956 294**	**204 637**	**2 980 205**

Aktywa finansowe	31.12.2014			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	2 977 474	728 352	197 254	3 903 080
sektora finansowego	-	60 943	-	60 943
sektora niefinansowego	2 876 490	652 285	164 923	3 693 698
sektora budżetowego	100 984	15 124	32 331	148 439
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	3 761	23	2 922	**6 706**
Razem	**2 981 235**	**728 375**	**200 176**	**3 909 786**

Zabezpieczeniami powyższych należności są: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia.

W ramach przeprowadzonej oceny stwierdzono, że dla powyższych aktywów finansowych przewidywane przepływy pieniężne w pełni pokrywają wartość bilansową tych ekspozycji.

51.6. Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto

	31.12.2015	31.12.2014
Należności od banków	-	41 173
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	4 972 235	5 138 087
Sektor finansowy	43 219	76 110
kredyty gospodarcze	43 219	76 110
Sektor niefinansowy	4 912 546	5 045 096
kredyty gospodarcze	3 456 214	3 664 094
kredyty mieszkaniowe	1 047 710	1 175 329
kredyty konsumpcyjne	300 659	94 829
dłużne papiery wartościowe	107 963	110 844
Sektor budżetowy	16 470	16 881
kredyty gospodarcze	16 470	16 881
Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży emitowane przez podmioty niefinansowe	393 662	-
Razem	**5 365 897**	**5 179 260**

W odniesieniu do powyższych aktywów ustanowione były na rzecz PKO Banku Polskiego SA następujące zabezpieczenia:

- dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom: hipoteka kaucyjna oraz zwykła, zastaw rejestrowy, weksel własny dłużnika oraz przelew wierzytelności. Wpływ finansowy zabezpieczeń na kwotę, która najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosi 2 789 444 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosił odpowiednio 3 179 897 tysięcy PLN),
- dla inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży: weksle in blanco, zastaw rejestrowy na rachunku bankowym oraz na udziałach dłużnika.

Bank ustalając odpisy z tytułu utraty wartości na powyższe aktywa wziął pod uwagę następujące czynniki:

- opóźnienie w spłacie należności,
- postawienie wierzytelności w stan wymagalności,
- postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika,
- ogłoszenie upadłości dłużnika lub złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości,
- kwestionowanie należności przez dłużnika,
- wszczęcie postępowania naprawczego wobec dłużnika,
- ustanowienie zarządu komisarycznego nad działalnością dłużnika lub zawieszenie jego działalności,
- pogorszenie się oceny ratingowej dłużnika do poziomu wskazującego na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia (w odniesieniu do klientów niefinansowych rating „H1", w odniesieniu do instytucji finansowych – rating G, H),
- podjęte działania restrukturyzacyjne i zastosowane ulgi w spłacie,
- dodatkowe przesłanki, rozpoznawane w odniesieniu do ekspozycji wobec spółdzielni mieszkaniowych z tytułu kredytów mieszkaniowych „starego portfela" objętych poręczeniami Skarbu Państwa,
- przewidywane przepływy pieniężne z ekspozycji oraz przyjętych zabezpieczeń,
- kształtowanie się przyszłej sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- stopień realizacji przez klienta prognoz.

51.7. Utrata wartości ekspozycji kredytowych

Bank dokonuje miesięcznego przeglądu ekspozycji kredytowych w celu zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz utworzenia odpisów lub rezerw.

Na proces ustalania odpisów i rezerw składają się następujące etapy:

- rozpoznanie przesłanek utraty wartości i zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania tych przesłanek,
- rejestrowanie w systemach informatycznych Banku zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- ustalenie metody pomiaru utraty wartości,
- dokonanie pomiaru utraty wartości i ustalenie odpisu lub rezerwy,
- weryfikacja i agregacja wyników pomiaru utraty wartości,
- ewidencja wyników pomiaru utraty wartości.

Metoda ustalania wysokości odpisów uzależniona jest od rodzaju rozpoznanych przesłanek utraty wartości oraz indywidualnego znaczenia ekspozycji kredytowej. Zdarzeniami uznawanymi za przesłanki indywidualnej utraty wartości są w szczególności:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- znaczące pogorszenie ratingu wewnętrznego klienta,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności (przesłanka rozpoznawana jest, gdy udzielone klientowi udogodnienia wymuszone są względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z jego trudności finansowych).

Przy określaniu okresu przeterminowania kredytu uwzględniane są kwoty niespłaconych w terminie odsetek lub rat kapitałowych przekraczające ustalone wartości progowe.

51.8. Metody oszacowania utraty wartości

W PKO Banku Polskim SA stosowane są trzy metody oszacowania utraty wartości:

- metoda zindywidualizowana, stosowana dla kredytów indywidualnie znaczących, spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości lub wymagających indywidualnej oceny ze względu na specyfikę transakcji, z której wynikają oraz zdarzeń warunkujących spłatę ekspozycji,
- metoda portfelowa, stosowana dla kredytów nieznaczących indywidualnie, dla których stwierdzono przesłankę indywidualnej utraty wartości,
- metoda grupowa (IBNR), stosowana dla kredytów, w odniesieniu do których nie zidentyfikowano przesłanek indywidualnej utraty wartości, ale stwierdzono możliwość wystąpienia poniesionych ale nierozpoznanych strat.

Odpis z tytułu utraty wartości bilansowej ekspozycji kredytowej jest różnicą pomiędzy wartością bilansową ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji:

- przy ustalaniu odpisu metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie, z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy, ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji,
- odpis z tytułu utraty wartości dla ekspozycji kredytowych objętych metodą portfelową lub metodą grupową równy jest różnicy pomiędzy wartością bilansową tych ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych, oszacowaną z wykorzystaniem metod statystycznych, na podstawie historycznych obserwacji ekspozycji z homogenicznych portfeli.

51.9. Rezerwy na ekspozycje pozabilansowe

Rezerwę na pozabilansowe ekspozycje kredytowe tworzy się w wysokości równoważącej wynikającą z nich przewidywaną (możliwą do oszacowania) utratę korzyści ekonomicznych.

Przy ustalaniu rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe PKO Banku Polskiego SA:

- w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie znaczących z tytułu zobowiązań bezwarunkowych spełniających przesłanki indywidualnej utraty wartości lub dotyczących dłużników, których inne ekspozycje takie przesłanki spełniają oraz ekspozycji indywidualnie znaczących niespełniających przesłanek indywidualnej utraty wartości, w przypadku których ustalenie rezerwy z zastosowaniem parametrów portfelowych byłoby nieuzasadnione – wykorzystuje metodę zindywidualizowaną,
- w odniesieniu do pozostałych pozabilansowych ekspozycji kredytowych – metodę portfelową (jeśli ekspozycja spełnia przesłanki indywidualnej utraty wartości) lub grupową (jeśli ekspozycja spełnia wyłącznie przesłanki grupowej utraty wartości).

Rezerwę ustala się jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego (od daty, na którą dokonywana jest ocena, do daty wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę indywidualnej utraty wartości), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania.

Przy ustalaniu rezerwy metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie.

Przy ustalaniu rezerwy metodą portfelową lub metodą grupową wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

51.10. Ryzyko kredytowe instytucji finansowych

Ryzyko kredytowe instytucji finansowych na rynku hurtowym.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku największe zaangażowania PKO Banku Polskiego SA na rynku międzybankowym kształtowały się w następujący sposób:

Zaangażowanie na rynku międzybankowym*				
Kontrahent	Rodzaj instrumentu			Razem
	Lokata	Instrumenty pochodne	Papiery wartościowe	
Kontrahent 1	800 000	1 162	942 615	1 743 777
Kontrahent 2	319 613	15 369	-	334 982
Kontrahent 3	-	139 838	-	139 838
Kontrahent 4	-	98 236	-	98 236
Kontrahent 5	-	95 138	-	95 138
Kontrahent 6	-	69 933	-	69 933
Kontrahent 7	-	55 471	-	55 471
Kontrahent 8	-	52 403	-	52 403
Kontrahent 9	-	48 921	-	48 921
Kontrahent 10	-	35 787	-	35 787
Kontrahent 11	-	31 396	-	31 396
Kontrahent 12	27 308	-	-	27 308
Kontrahent 13	-	20 848	-	20 848
Kontrahent 14	-	19 572	-	19 572
Kontrahent 15	-	19 442	-	19 442
Kontrahent 16	-	18 869	-	18 869
Kontrahent 17	16 000	-	-	16 000
Kontrahent 18	-	14 028	-	14 028
Kontrahent 19	14 000	(925)	-	14 000
Kontrahent 20	-	13 790	-	13 790

* Bez uwzględniania zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

Dla porównania największe zaangażowania PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2014 roku prezentuje poniższa tabela:

Zaangażowanie na rynku międzybankowym*				
Kontrahent	Rodzaj instrumentu			Razem
	Lokata	Instrumenty pochodne	Papiery wartościowe	
Kontrahent 1	-	9 031	585 246	594 277
Kontrahent 27	384 162	-	-	384 162
Kontrahent 4	-	169 566	-	169 566
Kontrahent 28	51 175	75 202	-	126 377
Kontrahent 12	94 261	-	-	94 261
Kontrahent 5	-	93 074	-	93 074
Kontrahent 9	-	31 165	50 000	81 165
Kontrahent 8	-	73 060	-	73 060
Kontrahent 7	-	62 516	-	62 516
Kontrahent 3	-	59 435	-	59 435
Kontrahent 10	-	37 743	-	37 743
Kontrahent 29	-	29 418	-	29 418
Kontrahent 11	-	24 333	-	24 333
Kontrahent 15	-	23 420	-	23 420
Kontrahent 2	-	22 583	-	22 583
Kontrahent 16	-	16 465	-	16 465
Kontrahent 30	-	15 887	-	15 887
Kontrahent 31	-	12 912	-	12 912
Kontrahent 32	10 000	(3 789)	-	10 000
Kontrahent 33	10 000	(7 178)	-	10 000

* Bez uwzględniania zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

Przy określaniu zaangażowania: lokaty oraz papiery wartościowe emitowane przez kontrahentów zostały podane w wartości nominalnej, natomiast instrumenty pochodne w wartości rynkowej bez uwzględnienia wniesionego przez kontrahenta zabezpieczenia. Zaangażowanie całkowite (kolumna „Razem") w przypadku każdego kontrahenta stanowi sumę zaangażowania z tytułu lokat i papierów wartościowych powiększonego o zaangażowanie z tytułu instrumentów pochodnych, jeżeli jest ono dodatnie (w przeciwnym wypadku zaangażowanie z tytułu instrumentów pochodnych nie jest uwzględniane przy zaangażowaniu całkowitym). Ekspozycja z tytułu wszystkich instrumentów liczona jest od daty zawarcia transakcji.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (w jednej jako uczestnik pośredni, w drugiej bezpośredni), za pośrednictwem których rozliczał określone w rozporządzeniu EMIR (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji wraz z powiązanymi rozporządzeniami delegowanymi i wykonawczymi) transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi. W ujęciu nominalnym udział transakcji centralnie rozliczanych w przypadku FRA wyniósł 8,2% całego portfela transakcji FRA, w przypadku IRS 0,5% całego portfela transakcji IRS.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał podpisane umowy ramowe na standardzie ISDA/ZBP z 23 bankami krajowymi oraz 60 bankami zagranicznymi i instytucjami kredytowymi, umowy zabezpieczające CSA/ZBP z 20 bankami krajowymi oraz 50 bankami zagranicznymi i instytucjami kredytowymi. Dodatkowo Bank był stroną 13 umów na transakcje repo (na standardzie ISMA/GMRA).

Geograficzna lokalizacja kontrahentów

Kontrahenci generujący 20 największych zaangażowań według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku pochodzą z krajów wyszczególnionych w poniższej tabeli (przyjmuje się kraj, na obszarze którego ulokowana jest centrala danego kontrahenta):

Lp.	Kraj	Kontrahent
1	Belgia	Kontrahent 15
2	Dania	Kontrahent 18
3	Francja	Kontrahent 6, Kontrahent 8
4	Kanada	Kontrahent 14
5	Niemcy	Kontrahent 4, Kontrahent 10
6	Polska	Kontrahent 1, Kontrahent 2, Kontrahent 7, Kontrahent 9, Kontrahent 16, Kontrahent 19
7	USA	Kontrahent 3
8	Szwajcaria	Kontrahent 11, Kontrahent 17
9	Ukraina	Kontrahent 12
10	Wielka Brytania	Kontrahent 5, Kontrahent 13, Kontrahent 20

Struktura ratingowa kontrahentów

Struktura zaangażowania z punktu widzenia przyznanych kontrahentom ratingów została zaprezentowana w poniższej tabeli. Przy wyznaczaniu ratingu oparto się na ratingach zewnętrznych przyznanych przez agencje Moody's, Standard&Poor's i Fitch (przy czym w przypadku, gdy rating nadały dwie agencje, przyjęto rating niższy, a w przypadku trzech ratingów, rating środkowy). Rating dla kontrahentów od 1 do 20 przyjęto według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Rating	Kontrahent
AA	Kontrahent 3, Kontrahent 13, Kontrahent 14, Kontrahent 17
A	Kontrahent 1, Kontrahent 4, Kontrahent 5, Kontrahent 6, Kontrahent 8, Kontrahent 11, Kontrahent 15, Kontrahent 18
BBB	Kontrahent 2, Kontrahent 7,Kontrahent 10, Kontrahent 20
BB	Kontrahent 9, Kontrahent 16
CCC	Kontrahent 12
Brak ratingu	Kontrahent 19

Ryzyko kredytowe instytucji finansowych na rynku pozahurtowym

Poza zaangażowaniem na rynku międzybankowym, o którym mowa powyżej, Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku posiadał ekspozycje wobec instytucji finansowych na rynku pozahurtowym (zaangażowanie wygenerowane przez Jednostki inne niż Departament Skarbu, w tym np. udzielone kredyty, obligacje zakupione poza rynkiem międzybankowym).

Struktura ekspozycji powyżej 10 milionów PLN została zaprezentowana w poniższej tabeli:

2015	Nominalna kwota zaangażowania		Kraj siedziby kontrahenta
	Bilansowego	Pozabilansowego	
Kontrahent 1	500 000	-	Polska
Kontrahent 3	511	59 489	USA
Kontrahent 12	124 835	70 220	Ukraina
Kontrahent 21	50 000	-	Polska
Kontrahent 22	-	700 000	Polska
Kontrahent 23	39 200	-	Polska
Kontrahent 24	89 140	-	Polska
Kontrahent 25	18 540	10 955	Szwecja
Kontrahent 26	2 670	17 830	Dania

Dla porównania strukturę ekspozycji powyżej 10 milionów PLN na dzień 31 grudnia 2014 roku prezentuje poniższa tabela (w tysiącach PLN):

2014	Nominalna kwota zaangażowania		Kraj siedziby kontrahenta
	Bilansowego	Pozabilansowego	
Kontrahent 1	500 000	-	Polska
Kontrahent 12	154 320	21 040	Ukraina
Kontrahent 23	53 978	6 021	Polska
Kontrahent 24	101 808	-	Polska
Kontrahent 21	50 000	-	Polska

51.11. Zarządzanie majątkiem przejętym za wierzytelności

Przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych majątek przeznaczany jest do sprzedaży lub na potrzeby PKO Banku Polskiego SA. Informacja o przejętych składnikach majątkowych analizowana jest pod kątem możliwości wykorzystania majątku na wewnętrzne potrzeby Banku. W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dnia 31 grudnia 2014 roku majątek przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w całości przeznaczony został do sprzedaży.

Podejmowane przez Bank działania mają na celu sprzedaż aktywów w możliwie najkrótszym czasie. Podstawowym trybem postępowania w sprawie sprzedaży majątku jest przetarg nieograniczony, w uzasadnionych przypadkach sprzedaż następuje w innym trybie uzależnionym od specyfiki sprzedawanego majątku.

Wartość bilansowa aktywów niefinansowych posiadanych przez Bank, uzyskanych w wyniku realizacji zabezpieczenia na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła 69 479 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosła 48 084 tysięcy PLN). Powyższe kwoty uwzględnione są w nocie 29 „Inne aktywa" w pozycji „Aktywa do zbycia".

51.12. Raportowanie ryzyka kredytowego

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego. Poza informacją dla Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego spółek zależnych Grupy Kapitałowej, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA i Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA).

51.13. Działania zarządcze dotyczące ryzyka kredytowego

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą:

- minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- reguły określania dostępności do kredytowania, w tym punkty odcięcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego i MŚP), bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- limity koncentracji – limity określone w art. 395 ust. 1 rozporządzenia CRR,
- limity branżowe – limity ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku – limity określające apetyt na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z rekomendacji S i T,
- limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- limity kompetencyjne – określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku, limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie może być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

Szczególną rolę w ustanawianiu minimalnych warunków transakcji stanowi polityka zabezpieczeń w zakresie ryzyka kredytowego. Prowadzona przez Bank polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażony jest Bank, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń dających możliwie najwyższy poziom odzysku w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych wierzytelności.

Przy przyjmowaniu zabezpieczeń ekspozycji kredytowych Bank stosuje następujące zasady:

- w przypadku znacznych kwotowo transakcji kredytowych ustanawianych jest kilka rodzajów zabezpieczeń, z uwzględnieniem, jeśli jest to możliwe, łączenia zabezpieczeń osobistych z rzeczowymi,
- preferowane jest przyjmowanie zabezpieczeń płynnych, tj. zabezpieczeń rzeczowych, których zbycie jest możliwe bez istotnego obniżenia ich ceny w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen,
- w przypadku przyjęcia zabezpieczenia rzeczowego, jako dodatkowe zabezpieczenie przyjmowany jest przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia przedmiotu tego zabezpieczenia lub umowa ubezpieczenia zawarta na rzecz Banku,
- zabezpieczenie oceniane jest pod kątem faktycznej możliwości jego wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia roszczeń Banku. Podstawą oceny wartości przedmiotów zabezpieczeń rzeczowych jest wartość rynkowa,
- skuteczne ustanowienie zabezpieczeń zgodnie z treścią umowy jest warunkiem uruchomienia środków pieniężnych.

Polityka w zakresie zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Banku.

Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz segmentu rodzaju klienta. Przy udzielaniu kredytów hipotecznych obligatoryjnym zabezpieczeniem są hipoteki na nieruchomości. Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) Bank może stosować podwyższoną marżę kredytową lub przyjąć zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym klienta, na samochodzie lub papierach wartościowych.

52. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Banku wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

52.1. Pomiar ryzyka stopy procentowej

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej PKO Bank Polski SA w szczególności wykorzystuje miarę wartości zagrożonej (VaR), miarę wrażliwości dochodu odsetkowego, testy warunków skrajnych oraz luki przeszacowań.

Wartość zagrożona (VaR) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zmienności stóp procentowych, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka. W 2015 roku w PKO Banku Polskim SA wprowadzono metodę historyczną wyznaczania VaR z tytułu ryzyka stopy procentowej.

Wrażliwość dochodu odsetkowego jest miarą określającą zmianę dochodu odsetkowego wynikającą ze skokowej zmiany stóp procentowych. Miara ta uwzględnia zróżnicowanie terminów przeszacowań poszczególnych pozycji odsetkowych w każdym z wybranych horyzontów czasowych.

Testy warunków skrajnych (*stress-testy)* służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w przypadku wystąpienia sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. W Banku stosowane są dwa rodzaje scenariuszy:

1) scenariusze hipotetyczne – w których arbitralnie przyjmowane są zmiany stóp procentowych: równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o ±50 p.b., ±100 p.b. i ±200 p.b. oraz scenariusze wygięcia (nierównoległego przesunięcia typu *„peak"* oraz *„twist"*) krzywych dochodowości,

2) scenariusze historyczne – w których zmiany stóp procentowych są przyjmowane na podstawie zachowań stóp procentowych w przeszłości, obejmujące: największą historyczną zmianę, wygięcie krzywej dochodowości z uwzględnieniem pozycji na portfelach, największe historyczne nierównoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych dla papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych je zabezpieczających.

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
PLN (tys. PLN)								**31.12.2015**
Luka okresowa	41 811 017	47 417 500	(21 008 436)	(22 234 848)	(9 121 907)	(18 071 603)	3 090 643	**21 882 366**
Luka skumulowana	41 811 017	89 228 517	68 220 081	45 985 233	36 863 326	18 791 723	21 882 366	

PLN (tys. PLN)								**31.12.2014**
Luka okresowa	51 929 966	37 534 516	(11 183 461)	(24 670 619)	(16 297 895)	(17 379 770)	(38 446)	**19 894 291**
Luka skumulowana	51 929 966	89 464 482	78 281 021	53 610 402	37 312 507	19 932 737	19 894 291	

Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
USD (tys. USD)								**31.12.2015**
Luka okresowa	374 325	(392 080)	(55 860)	127 224	12 190	(21 495)	(133 556)	**(89 252)**
Luka skumulowana	374 325	(17 755)	(73 615)	53 609	65 799	44 304	(89 252)	-

USD (tys. USD)								**31.12.2014**
Luka okresowa	35 713	31 862	(225 499)	86 526	166 377	8 030	(121 103)	**(18 094)**
Luka skumulowana	35 713	67 575	(157 924)	(71 398)	94 979	103 009	(18 094)	-

Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
EUR (tys. EUR)								**31.12.2015**
Luka okresowa	(135 387)	674 570	218 000	(187 154)	(382 412)	(837 661)	212 303	**(437 741)**
Luka skumulowana	(135 387)	539 183	757 183	570 029	187 617	(650 044)	(437 741)	-

EUR (tys. EUR)								**31.12.2014**
Luka okresowa	(969 963)	1 405 377	164 865	(261 668)	50 079	(613 650)	48 009	**(176 951)**
Luka skumulowana	(969 963)	435 414	600 279	338 611	388 690	(224 960)	(176 951)	-

Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
CHF (tys. CHF)								**31.12.2015**
Luka okresowa	(371 412)	3 658 473	124 194	(1 808 428)	(74 730)	(416 697)	(715 894)	**395 506**
Luka skumulowana	(371 412)	3 287 061	3 411 255	1 602 827	1 528 097	1 111 400	395 506	-

CHF (tys. CHF)								**31.12.2014**
Luka okresowa	(2 270 530)	2 949 306	264 666	(504 108)	(11 070)	(4 274)	(7 008)	**416 982**
Luka skumulowana	(2 270 530)	678 776	943 442	439 334	428 264	423 990	416 982	-

Na koniec 2015 roku i 2014 roku PKO Bank Polski SA posiadał skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

52.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka stopy procentowej

Ekspozycja PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na dzień 31 grudnia 2015 roku w ramach przyjętych limitów. Bank był głównie narażony na ryzyko złotowej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Bank testów warunków skrajnych polegających na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Banku był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN. Efekt materializacji tego scenariusza na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił ok. 1,62 miliarda PLN, zaś na datę 31 grudnia 2014 roku wartość ta wynosiła ok. 1,88 mld PLN.

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	31.12.2015	31.12.2014
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	271 674	282 268
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 pb. (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	2 040 191	2 369 729

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 271 674 tysiące PLN, co stanowiło ok. 1,00% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2014 roku miara VaR dla Banku wyniosła 282 268 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 1,13% funduszy własnych Banku.

52.3. Raportowanie ryzyka stopy procentowej

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

52.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka stopy procentowej

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem stopy procentowej w PKO Banku Polskim SA należą:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji opartych na stopie procentowej.

W Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej, m.in. na: wrażliwość cenową, wrażliwość dochodu odsetkowego, limity oraz wartości progowe strat, a także limity instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

53. Zarządzanie ryzykiem walutowym

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.

53.1. Pomiar ryzyka walutowego

Do pomiaru ryzyka walutowego stosowany jest w PKO Banku Polskim SA model wartości zagrożonej (VaR) oraz testy warunków skrajnych.

Wartość zagrożona (VaR) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanych pozycji walutowych oraz zmienności kursów walut, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka. W 2015 roku w PKO Banku Polskim SA wprowadzono metodę historyczną wyznaczania VaR z tytułu ryzyka walutowego.

Testy warunków skrajnych (*stress-testing* i *crash-testing*) służą do oszacowania potencjalnej straty z zajętych pozycji walutowych w przypadku wystąpienia nadzwyczajnej sytuacji na rynku walutowym, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. W Banku stosowane są dwa rodzaje scenariuszy:

1) scenariusze hipotetyczne – w których przyjmuje się hipotetyczną aprecjację lub deprecjację kursów walutowych (20-procentową oraz 50-procentową),
2) scenariusze historyczne – scenariusze zachowań kursów walutowych zaobserwowane w przeszłości.

53.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka walutowego

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Banku na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	31.12.2015	31.12.2014
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	25 384	6 230
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	62 244	16 351

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Ryzyko walutowe zarówno na dzień 31 grudnia 2015 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2014 roku kształtowało się na niskim poziomie.

Wielkość pozycji walutowych dla poszczególnych walut prezentuje poniższa tabela:

Pozycja walutowa	31.12.2015	31.12.2014
EUR	388 754	16 776
USD	3 344	19 162
CHF	(50 352)	(16 762)
GBP	(1 839)	4 979
Pozostałe (Globalna Netto)	84 687	52 888

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażony jest Bank. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte przez Bank, nie tylko bilansowe (np. kredyty), ale również pozabilansowe (np. transakcje pochodne, w szczególności CIRS). Zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem walutowym codziennie otwierana przez Bank pozycja walutowa w działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest w każdym dniu domykana, także przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu niedomkniętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosił ok. 0,09%).

53.3. Struktura walutowa

Poniższe tabele przedstawiają zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań pozabilansowych:

	Waluta w przeliczeniu na PLN – 31.12.2015				
	PLN	EUR	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	12 559 243	721 023	61 779	365 685	13 707 730
Należności od banków	1 928 129	1 668 745	115 670	880 076	4 592 620
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	148 668 813	13 226 862	32 240 630	2 306 372	196 442 677
Papiery wartościowe	38 851 684	1 433 312	993 615	223 618	41 502 229
Aktywa trwałe	13 148 276	42	-	28	13 148 346
Inne aktywa i pochodne instrumenty finansowe	7 250 836	215 725	41 735	90 133	7 598 429
Suma aktywów (brutto)	222 406 981	17 265 709	33 453 429	3 865 912	276 992 031
Umorzenie/odpisy z tytułu utraty wartości	(12 491 234)	(236 374)	(963 334)	(921 059)	(14 612 001)
Suma aktywów (netto)	**209 915 747**	**17 029 335**	**32 490 095**	**2 944 853**	**262 380 030**
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 219	-	-	-	4 219
Zobowiązania wobec banków	1 044 805	2 527 550	14 372 281	305 221	18 249 857
Zobowiązania wobec klientów	175 825 256	12 833 533	3 431 060	9 719 353	201 809 202
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	866 074	851 587	-	-	1 717 661
Zobowiązania podporządkowane	1 616 619	-	882 544	-	2 499 163
Rezerwy	236 795	5 396	1 037	2 550	245 778
Pozostałe zobowiązania i pochodne instrumenty finansowe oraz rezerwa na podatek odroczony	7 052 666	442 823	24 659	116 115	7 636 263
Kapitały własne	30 217 887	-	-	-	30 217 887
Suma zobowiązań i kapitałów własnych	**216 864 321**	**16 660 889**	**18 711 581**	**10 143 239**	**262 380 030**
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	49 295 501	5 032 113	218 798	4 447 847	58 994 259

	Waluta w przeliczeniu na PLN – 31.12.2014				
	PLN	EUR	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	10 723 274	487 905	70 214	416 855	11 698 248
Należności od banków	165 679	1 259 436	64 977	1 130 051	2 620 143
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	138 692 982	13 323 656	30 999 489	2 068 644	185 084 771
Papiery wartościowe	36 629 052	737 744	-	199 413	37 566 209
Aktywa trwałe	12 873 282	-	-	-	12 873 282
Inne aktywa i pochodne instrumenty finansowe	6 827 768	389 554	64 237	513 987	7 795 546
Suma aktywów (brutto)	205 912 037	16 198 295	31 198 917	4 328 950	257 638 199
Umorzenie/odpisy z tytułu utraty wartości	(12 721 996)	(186 362)	(836 054)	(133 260)	(13 877 672)
Suma aktywów (netto)	**193 190 041**	**16 011 933**	**30 362 863**	**4 195 690**	**243 760 527**
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 427	-	-	-	4 427
Zobowiązania wobec banków	1 340 030	2 678 870	14 398 077	22 607	18 439 584
Zobowiązania wobec klientów	158 957 048	14 018 190	4 909 016	8 036 308	185 920 562
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	866 087	-	-	-	866 087
Zobowiązania podporządkowane	1 619 833	-	794 152	-	2 413 985
Rezerwy	288 108	9 352	818	4 888	303 166
Pozostałe zobowiązania i pochodne instrumenty finansowe oraz rezerwa na podatek odroczony	7 101 629	432 376	532 569	143 986	8 210 560
Kapitały własne	27 602 156	-	-	-	27 602 156
Suma zobowiązań i kapitałów własnych	**197 779 318**	**17 138 788**	**20 634 632**	**8 207 789**	**243 760 527**
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	44 548 659	5 095 797	147 731	3 794 837	53 587 024

53.4. Raportowanie ryzyka walutowego

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka walutowego w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

53.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka walutowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Banku są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

W Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę dzienną na rynku walutowym.

54. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury bilansu, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza również ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

Podstawą polityki PKO Banku Polskiego SA w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

54.1. Pomiar ryzyka płynności

W Banku wykorzystywane są następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- rezerwa płynności,
- nadwyżka płynności,
- wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych,
- wskaźnik pokrycia płynności (LCR),
- krajowe nadzorcze miary płynności (M1-M4),
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

54.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka płynności

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesięcy	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesięcy	24 - 60 miesięcy	pow. 60 miesięcy
31.12.2015								
Urealniona luka okresowa	14 038 877	16 783 091	52 969	3 643 433	8 518 231	7 597 329	11 794 304	(62 428 234)
Urealniona skumulowana luka okresowa	14 038 877	30 821 968	30 874 937	34 518 370	43 036 601	50 633 930	62 428 234	-
31.12.2014								
Urealniona luka okresowa	12 717 177	11 080 529	1 211 542	1 328 179	1 404 543	11 330 017	12 836 839	(51 908 826)
Urealniona skumulowana luka okresowa	12 717 177	23 797 706	25 009 248	26 337 427	27 741 970	39 071 987	51 908 826	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności PKO Banku Polskiego SA wykazywała wartości dodatnie na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku:

Nazwa miar wrażliwości	**31.12.2015**	**31.12.2014**
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mln PLN)	30 186	21 075

*Rezerwa płynności jest to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku minimalny poziom nadwyżki płynności w horyzoncie do 30 dni wynosił 14 411 milionów PLN. Miara nadwyżki płynności określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku:

Miara	**31.12.2015**	**31.12.2014**
M1	18 907	15 859
M2	1,65	1,65
M3	9,87	7,01
M4	1,15	1,16
LCR	129,50%	132,70%

W okresie od 31 grudnia 2014 roku do 31 grudnia 2015 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,6% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 1,1 p.p. w porównaniu do końca 2014 roku.

Poniższa tabela przedstawia strukturę źródeł finansowania Banku na 31 grudnia 2015 roku oraz na 31 grudnia 2014 roku.

	31.12.2015	31.12.2014
Depozyty ogółem (z wył. rynku międzybankowego)	75,96%	75,04%
Depozyty rynku międzybankowego	0,67%	0,20%
Kapitały własne	11,99%	10,57%
Finansowanie z rynku	11,38%	14,19%
Razem	**100,00%**	**100,00%**

54.3. Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 i na dzień 31 grudnia 2014 roku odpowiednio według terminów wymagalności.

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentującą pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie zobowiązań bilansowych i pozabilansowych, z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku. Kwoty ujawnione obejmują niezdyskontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominału jak i odsetek (jeśli dotyczy), zgodnie z umową za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku gdy strona, wobec której Bank ma zobowiązanie może dokonać wyboru terminu zapłaty, przyjęto założenie, że pod uwagę brany jest najwcześniejszy termin wedle którego Bank zobowiązany jest do zapłaty zobowiązania. Dla przypadków, gdy Bank zobowiązany jest do płatności zobowiązań w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym Bank może zostać zobowiązany do zapłaty. W przypadku zobowiązań, gdzie rata płatności nie jest stała, przyjęto warunki obowiązujące na dzień sprawozdawczy.

Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku według terminów wymagalności

	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 219	-	-	-	-	4 219	**4 219**
Zobowiązania wobec banków	1 891 317	84	37 391	199 374	16 385 062	18 513 228	**18 249 857**
Zobowiązania wobec klientów	125 657 697	21 838 340	35 723 481	12 860 419	8 353 325	204 433 262	**201 809 202**
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	59 600	1 652 300	-	-	1 711 900	**1 717 661**
Zobowiązania podporządkowane	-	32 982	44 239	319 264	2 650 337	3 046 822	**2 499 163**
Pozostałe zobowiązania	2 396 182	6 591	286 097	145 121	175 084	3 009 074	**3 009 074**
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone finansowe	28 671 366	805 273	3 817 954	3 061 290	6 095 628	42 451 511	-
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone gwarancyjne	1 415 147	1 603 873	2 447 114	9 783 413	1 293 201	16 542 748	-

Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku na dzień 31 grudnia 2014 roku według terminów wymagalności

	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 427	-	-	-	-	4 427	**4 427**
Zobowiązania wobec banków	1 995 315	128 499	1 499 840	129 158	14 968 572	18 721 384	**18 439 584**
Zobowiązania wobec klientów	109 269 238	12 541 210	40 311 459	20 823 636	6 293 988	189 239 531	**185 920 562**
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	750 000	47 429	62 765	-	860 194	**866 087**
Zobowiązania podporządkowane	-	39 123	48 666	327 788	2 648 527	3 064 104	**2 413 985**
Pozostałe zobowiązania	2 001 413	85 563	466 752	71 169	40 161	2 665 058	**2 665 058**
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone finansowe	23 513 936	962 714	4 763 167	3 911 060	5 129 535	38 280 412	-
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone gwarancyjne	225 344	1 333 666	2 551 284	9 123 529	2 072 789	15 306 612	-

54.4. Przepływy kontraktowe z tytułu pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku odpowiednio według terminów wymagalności

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto.

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Bank na bazie netto należą:

- transakcje swap na stopę procentową (IRS),
- transakcje Forward Rate Agreement (FRA),
- transakcje Non Deliverable Forward (NDF),
- opcje.

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentującą pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie pochodnych instrumentów finansowych, dla których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna (zobowiązanie), odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku. W przypadku transakcji IRS zaprezentowano niezdyskontowane przyszłe przepływy netto z tytułu odsetek, dla pozostałych zaś instrumentów pochodnych rozliczanych na bazie netto jako wartość przepływu przyjęta została wartość wyceny odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Dodatkowo, w tabeli wyodrębniono przepływy z tytułu transakcji IRS stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych z tytułu kredytów o zmiennym oprocentowaniu.

31 grudnia 2015 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS)	(208 295)	(263 283)	(602 581)	(1 625 707)	(363 137)	(3 063 003)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(153 840)	(122 865)	(507 263)	(886 046)	(378)	(1 670 392)

31 grudnia 2014 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS), w tym z tytułu:	(4 881)	5 559	732 845	(2 446 745)	(547 072)	(2 260 294)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	-	-	-	-	-	
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(179 655)	(464 273)	(425 585)	(291 679)	-	(1 361 192)

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto.

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Bank na bazie brutto należą:

- transakcje swap walutowy,
- transakcje forward walutowy,
- transakcje Cross Currency IRS (CIRS).

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentującą pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie pochodnych instrumentów finansowych (wpływy i wypływy), dla których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna (zobowiązanie), odpowiednio na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku i z dnia 31 grudnia 2014 roku. Kwoty ujawnione obejmują niezdyskontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominału jak i odsetek (jeśli dotyczy).

W tabeli wyodrębniono przepływy z tytułu transakcji CIRS stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych z tytułu kredytów hipotecznych denominowanych w CHF, lokat negocjowanych w PLN oraz zobowiązania o stałym oprocentowaniu w USD.

31 grudnia 2015 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy, w tym z tytułu:	(6 114 099)	(1 991 900)	(2 657 157)	(3 522 829)	(507 563)	(14 793 548)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	(150 112)	(1 223)	(103 682)	(1 457 241)	(300 000)	(2 012 258)
- wpływy, w tym z tytułu:	5 991 818	1 676 483	2 983 153	9 679 829	1 336 019	21 667 302
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	488 385	18 211	426 621	5 554 128	1 074 968	7 562 313

31 grudnia 2014 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy, w tym z tytułu:	(5 566 617)	(4 810 958)	(6 306 363)	(3 288 097)	(793 347)	(20 765 382)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	(350 815)	(274 035)	(3 427 633)	(1 260 840)	(777 279)	(6 090 602)
- wpływy, w tym z tytułu:	5 811 258	1 627 944	7 801 094	7 415 672	2 796 292	25 452 260
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	552 181	18 010	4 792 330	4 623 608	2 738 845	12 724 974

54.5. Aktywa i zobowiązania obrotowe i trwałe

Bank klasyfikuje aktywa jako obrotowe (krótkoterminowe), kiedy:

- oczekuje, że zrealizuje składnik aktywów lub zamierza go sprzedać lub zużyć w toku normalnego cyklu operacyjnego jednostki,
- jest w posiadaniu składnika aktywów przede wszystkim z przeznaczeniem do obrotu,
- oczekuje, że składnik aktywów zostanie zrealizowany w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, lub
- składnik aktywów stanowią środki pieniężne lub ich ekwiwalenty (zgodnie z definicją w MSR 7) chyba że występują ograniczenia dotyczące jego wymiany, czy wykorzystania do zaspokojenia zobowiązania w przeciągu przynajmniej dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Wszystkie inne aktywa jednostka klasyfikuje jako aktywa trwałe (długoterminowe).

Bank klasyfikuje zobowiązanie jako krótkoterminowe, kiedy:

- oczekuje, że zostanie ono uregulowane w toku jej normalnego cyklu operacyjnego,
- jest w posiadaniu zobowiązania przede wszystkim z przeznaczeniem do obrotu,
- jest ono wymagalne w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, lub
- jednostka nie posiada bezwarunkowego prawa do odroczenia daty wymagalności zobowiązania, co najmniej o okres dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Wszystkie pozostałe zobowiązania zalicza się do zobowiązań długoterminowych

31 grudnia 2015 roku

	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 707 730	-	-	13 707 730
Należności od banków	4 511 564	81 056	(260)	4 592 360
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	793 213		-	793 213
Pochodne instrumenty finansowe	1 399 599	2 948 435	-	4 348 034
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	10 087 033	2 709 003	-	12 796 036
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	46 677 223	149 765 454	(7 890 237)	188 552 440
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	958 850	26 954 130	(53 253)	27 859 727
Pozostałe aktywa	4 041 971	7 151 240	(1 462 721)	9 730 490
Suma aktywów	**82 177 183**	**189 609 318**	**(9 406 471)**	**262 380 030**
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 219	-	-	4 219
Zobowiązania wobec banków	1 889 631	16 360 226	-	18 249 857
Pochodne instrumenty finansowe	1 185 610	3 441 579	-	4 627 189
Zobowiązania wobec klientów	182 364 144	19 445 058	-	201 809 202
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1 645 917	71 744	-	1 717 661
Zobowiązania podporządkowane	-	2 499 163	-	2 499 163
Pozostałe zobowiązania	2 874 038	380 814	-	3 254 852
Suma zobowiązań	**189 963 559**	**42 198 584**	-	**232 162 143**
Kapitał własny	-	**30 217 887**	-	**30 217 887**
Suma zobowiązań i kapitału własnego	**189 963 559**	**72 416 471**	-	**262 380 030**

31 grudnia 2014 roku

	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	11 698 248	-	-	11 698 248
Należności od banków	2 301 899	318 244	(11 596)	2 608 547
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 928 659	-	-	1 928 659
Pochodne instrumenty finansowe	1 134 573	4 348 935	-	5 483 508
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11 325 933	2 091 734	-	13 417 667
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 031 288	146 053 483	(7 527 200)	177 557 571
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	2 142 926	20 076 957	(127 747)	22 092 136
Pozostałe aktywa	3 315 881	7 095 408	(1 437 098)	8 974 191
Suma aktywów	**72 879 407**	**179 984 761**	**(9 103 641)**	**243 760 527**
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 427	-	-	4 427
Zobowiązania wobec banków	3 519 457	14 920 127	-	18 439 584
Pochodne instrumenty finansowe	1 307 847	4 237 655	-	5 545 502
Zobowiązania wobec klientów	161 253 598	24 666 964	-	185 920 562
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	794 493	71 594	-	866 087
Zobowiązania podporządkowane	-	2 413 985	-	2 413 985
Pozostałe zobowiązania	2 790 512	177 712	-	2 968 224
Suma zobowiązań	**169 670 334**	**46 488 037**	**-**	**216 158 371**
Kapitał własny	**-**	**27 602 156**	**-**	**27 602 156**
Suma zobowiązań i kapitału własnego	**169 670 334**	**74 090 193**	**-**	**243 760 527**

54.6. Raportowanie ryzyka płynności

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka płynności w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

54.7. Działania zarządcze dotyczące ryzyka płynności

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w PKO Banku Polskim SA są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Dla zapewnienia właściwego poziomu płynności w PKO Banku Polskim SA przyjęte zostały limity i wartości progowe na ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej.

55. Zarządzanie ryzykiem cen towarów

Ryzyko cen towarów jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen towarów, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych towarach.

Celem zarządzania ryzykiem cen towarów jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian cen towarów do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansowych oraz pozabilansowych pozycji towarowych.

Zarządzanie ryzykiem cen towarów odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty generujące ryzyko cen towarów, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka.

Wpływ ryzyka cen towarów na sytuację finansową Banku jest nieistotny.

56. Zarządzanie ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych

Ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych.

Ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach działalności handlowej (Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA), działalności inwestycyjnej oraz w wyniku pozostałych operacji w ramach działalności bankowej generujących pozycję w kapitałowych papierach wartościowych.

Celem zarządzania ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych jest ograniczenie ewentualnych strat z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych do akceptowalnego poziomu poprzez optymalizowanie zajmowanych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na działalność Domu Maklerskiego PKO Banku Polskiego SA oraz monitorowanie ich wykorzystania.

Wpływ ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych na sytuację finansową Banku został określony jako nieistotny. Pozycje zajęte w kapitałowych papierach wartościowych oraz instrumentach indeksowych są ograniczane i nie przewiduje się ich istotnego zwiększenia.

W Banku opracowywane są raporty uwzględniające ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych w trybie miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

57. Inne ryzyka cenowe

Biorąc pod uwagę inne ryzyka cenowe Bank na koniec 2015 roku był narażony na ryzyko cen jednostek uczestnictwa w funduszach zbiorowego inwestowania.

Wpływ tego ryzyka na sytuację finansową Banku jest nieistotny. Wymóg kapitałowy, wyznaczony zgodnie z rozporządzeniem CRR, na pokrycie wyżej wymienionego ryzyka wyniósł na dzień 31 grudnia 2015 roku ok. 2 miliony PLN. Wzrost w stosunku do wymogu wg stanu na 31 grudnia 2014 roku wynika z zakupionych jednostek funduszy zbiorowego inwestowania.

58. Zarządzanie ryzykiem instrumentów pochodnych

Ryzyko instrumentów pochodnych jest to ryzyko wynikające z zajęcia przez Bank pozycji w instrumentach finansowych, które spełniają łącznie następujące warunki:

1) wartość instrumentu zmienia się wraz ze zmianą instrumentu bazowego,
2) nie wymaga żadnej inwestycji początkowej netto lub wymaga tylko niewielkiej inwestycji początkowej netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych,
3) jego rozliczenie ma nastąpić w przyszłości.

Proces zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych w Banku jest zintegrowany z zarządzaniem ryzykami: stopy procentowej, walutowym, płynności oraz kredytowym, przy czym, ze względu na specyfikę instrumentów pochodnych, jest on poddany szczególnej kontroli określonej w przepisach wewnętrznych Banku.

58.1. Pomiar ryzyka instrumentów pochodnych

Do pomiaru ryzyka instrumentów pochodnych w Banku wykorzystywany jest m.in. model wartości zagrożonej (VaR), o którym mowa w rozdziale dotyczącym ryzyka stopy procentowej lub w rozdziale dotyczącym ryzyka walutowego w zależności od czynnika ryzyka, od którego zależy wartość instrumentu.

58.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka instrumentów pochodnych

Monitorowanie ryzyka instrumentów pochodnych odbywa się w ramach monitorowania pozostałych rodzajów ryzyka finansowego oraz ryzyka kredytowego. Bank przykłada szczególną wagę do monitorowania ryzyka finansowego związanego z utrzymywanym portfelem opcji walutowych oraz ryzyka kredytowego klienta, wynikającego z jego należności wobec Banku z tytułu zawartych instrumentów pochodnych.

58.3. Raportowanie ryzyka instrumentów pochodnych

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka instrumentów pochodnych w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko instrumentów pochodnych oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

58.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka instrumentów pochodnych

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych,
- limity i wartości progowe na ryzyko instrumentów pochodnych,
- umowy ramowe określające m.in. mechanizmy rozliczeniowe,
- umowy zabezpieczające, na podstawie których wybrani klienci Banku zobowiązani są do pokrywania zabezpieczeniem ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty pochodne, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka.

Szczególne znaczenie dla ograniczenia ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi mają umowy ramowe zawierane przez Bank z głównymi kontrahentami na bazie standardu opracowanego przez Związek Banków Polskich (banki krajowe) oraz ISDA (banki zagraniczne i instytucje kredytowe), które umożliwiają kompensację zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

59. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne uwzględnia ryzyko prawne, a nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej przez udoskonalanie efektywnych, dostosowanych do profilu i skali działalności mechanizmów identyfikacji, oceny, pomiaru, kontroli, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka operacyjnego.

59.1. Pomiar i ocena ryzyka operacyjnego

Pomiar ryzyka operacyjnego w Banku ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- obliczanie kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem BIA w zakresie działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz AMA w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank,
- testy warunków skrajnych,
- obliczanie kapitału wewnętrznego dla Banku.

Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla produktów, procesów i aplikacji Banku oraz zmian organizacyjnych i jest przeprowadzana cyklicznie oraz przed wprowadzaniem nowych lub zmienianych produktów, procesów i aplikacji Banku z wykorzystaniem:

- zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych,
- informacji pozyskiwanych w trakcie pomiaru, monitorowania oraz raportowania ryzyka operacyjnego, w tym audytów wewnętrznych oraz audytów bezpieczeństwa.

59.2. Kontrola ryzyka operacyjnego

Celem kontroli ryzyka operacyjnego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka operacyjnego Banku na ustalonym poziomie.

Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów dotyczących ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, limitów strat, KRI wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.

59.3. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka operacyjnego

Monitorowanie ryzyka operacyjnego ma na celu diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych.

Bank regularnie monitoruje w szczególności:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji dla Banku oraz limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku,
- zdarzenia operacyjne i ich skutki,
- wyniki samooceny ryzyka operacyjnego,
- wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego dla Banku zgodnie z podejściem AMA oraz BIA,
- wyniki testów warunków skrajnych,
- wartości KRI w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- poziom ryzyka dla Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- skuteczność i terminowość podejmowanych działań w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- działania zarządcze związane z występowaniem podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka operacyjnego oraz ich skuteczności w zakresie obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

59.4. Raportowanie ryzyka operacyjnego

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzi się na potrzeby:

- wewnętrzne Banku, w szczególności: wyższej kadry kierowniczej, KRO, KR, Zarządu oraz Rady Nadzorczej,
- zewnętrznych organów nadzoru i kontroli.

Raportowanie na potrzeby wewnętrzne Banku informacji dotyczących ryzyka operacyjnego Banku prowadzone jest w cyklach kwartalnych i miesięcznych. Odbiorcami raportów kwartalnych są KRO, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Raporty kwartalne zawierają w szczególności informacje na temat:

- profilu ryzyka operacyjnego Banku wynikającego z procesu identyfikacji i oceny zagrożeń dla produktów, procesów i aplikacji Banku oraz pomiaru LDA,
- poziomu ryzyka operacyjnego dla Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego,
- rekomendacji, decyzji i zaleceń KRO lub Zarządu.

W cyklach miesięcznych sporządzane są informacje dotyczące ryzyka operacyjnego kierowane do członków Zarządu, komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zakres informacji jest zróżnicowany i dostosowany do zakresu odpowiedzialności poszczególnych odbiorców informacji.

59.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka operacyjnego

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym realizowany jest na poziomie całego Banku oraz na poziomach poszczególnych obszarów systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym. Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu rozwiązań służących sprawowaniu przez Bank kontroli nad poziomem ryzyka operacyjnego umożliwiającym realizację celów Banku. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdego pracownika Banku w zakresie swoich zadań i obowiązków i polega na zapobieganiu materializacji zdarzeń operacyjnych powstających przy obsłudze produktów, realizacji procesów i eksploatacji aplikacji oraz na reagowaniu na występujące zdarzenia operacyjne.

Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych oraz przyczynach i skutkach ich powstania, dane o czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości KRI oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej funkcjonalnej.

W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko operacyjne w Banku stosowane są różnego rodzaju rozwiązania takie jak:

1) instrumenty kontrolne (autoryzacja, kontrola wewnętrzna, rozdzielność funkcji),
2) instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
3) ustalenie albo weryfikacja wartości progowych i krytycznych KRI,
4) ustalenie albo weryfikacja strategicznych limitów tolerancji dla Banku i limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku,
5) plany awaryjne,
6) ubezpieczenia,
7) outsourcing.

Działania zarządcze podejmuje się w szczególności w następujących przypadkach:

- z inicjatywy KRO lub Zarządu,
- z inicjatywy jednostek i komórek organizacyjnych Banku zarządzających ryzykiem operacyjnym,
- gdy ryzyko operacyjne przekroczyło poziomy określone przez Zarząd lub KRO.

W szczególności w przypadku, gdy poziom ryzyka osiągnął stan podwyższony lub wysoki, Bank stosuje następujące podejścia:

- redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji,
- transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny,
- unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

Prawidłowość realizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym weryfikowana jest w ramach:

- przeglądu strategii i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- samooceny utrzymania zgodności z wymogami dotyczącymi podejścia AMA,
- walidacji podejścia AMA,
- audytu wewnętrznego.

60. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się PKO Banku Polskiego SA, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów rynkowych.

Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest zapewnienie przestrzegania przez Bank prawa, przyjętych standardów rynkowych oraz funkcjonowania Banku jako instytucji godnej zaufania, uczciwej i rzetelnej, poprzez eliminowanie ryzyka braku zgodności, przeciwdziałanie możliwości wystąpienia utraty reputacji lub wiarygodności Banku oraz przeciwdziałanie ryzyku wystąpienia strat finansowych lub sankcji prawnych mogących być rezultatem naruszenia przepisów i norm postępowania.

Za tworzenie systemowych rozwiązań w zakresie zapewnienia zgodności funkcjonowania Banku z obowiązującym prawem i standardami rynkowymi oraz rozwój metod oceny, monitorowania i raportowania ryzyka braku zgodności w Banku odpowiada Departament Zgodności. Jest to jednostka, której zapewniono niezależność, podporządkowując ją w zakresie spraw związanych z zarządzaniem ryzykiem braku zgodności bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności obejmuje w szczególności następujące zagadnienia:

- zapobieganie angażowaniu Banku w działalność niezgodną z prawem,
- zarządzanie konfliktami interesów,
- zapobieganie sytuacjom, w których postępowanie pracowników Banku w sprawach służbowych sprawiałoby wrażenie interesowności,
- propagowanie standardów etycznych i monitorowania ich funkcjonowania,
- profesjonalne, rzetelne i przejrzyste formułowanie oferty produktowej oraz przekazów reklamowych i marketingowych,
- zapewnienie ochrony informacji,
- niezwłoczne, uczciwe i profesjonalne rozpatrywanie skarg, wniosków i reklamacji klientów.

Do identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności wykorzystuje się informacje o przypadkach braku zgodności i przyczynach ich wystąpienia, w tym informacje będące wynikiem przeprowadzenia audytu wewnętrznego, kontroli wewnętrznej funkcjonalnej oraz kontroli zewnętrznych.

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności opiera się przede wszystkim na:

- oszacowaniu dotkliwości ewentualnych przypadków braku zgodności,
- ocenie występowania dodatkowych czynników ryzyka braku zgodności z przepisami prawa.

Dokonując oceny określa się charakter i potencjalną skalę strat oraz wskazuje w jaki sposób można ograniczyć lub wyeliminować ryzyko braku zgodności. Ocena przeprowadzana jest w formie warsztatów.

60.1. Monitorowanie ryzyka braku zgodności

W Banku prowadzony jest monitoring ryzyka braku zgodności, który obejmuje się m.in.:

- wyniki identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- zaistniałe przypadki braku zgodności w Banku i w sektorze bankowym, przyczyny ich wystąpienia i wywołane skutki,
- zmiany kluczowych przepisów prawa lub standardów postępowania wpływających na działalność Banku,
- działania podejmowane w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności, realizacji zaleceń wydanych po audytach wewnętrznych i kontrolach zewnętrznych oraz realizacji rekomendacji Departamentu Zgodności.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka braku zgodności Banku prowadzone jest w cyklach kwartalnych. Odbiorcami raportów są: KR, Zarząd, Komitet Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza. Raporty zawierają między innymi informacje na temat:

- wyników identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- zaobserwowanych przypadków braku zgodności,
- najistotniejszych zmian w otoczeniu regulacyjnym Banku,
- najważniejszych działań podejmowanych w ramach systemowego zarządzania ryzykiem braku zgodności.

W ramach Banku przyjęta została zerowa tolerancja na ryzyko braku zgodności, co oznacza, iż Bank koncentruje swoje działania na wyeliminowaniu tego ryzyka.

61. Zarządzanie ryzykiem biznesowym

Ryzyko biznesowe jest to ryzyko poniesienia strat wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany, obejmuje ono w szczególności ryzyko strategiczne.

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.

61.1. Identyfikacja i pomiar ryzyka biznesowego

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku i które mogą znacznie wpływać na sytuację finansową Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Banku. Identyfikacja dokonywana jest:

1) poprzez analizę wyników ankiety rocznej, kierowanej do wyższej kadry kierowniczej Banku,
2) poprzez analizę wybranych pozycji z rachunku wyników dotyczących przychodów oraz kosztów Banku. Do analizy wybierane są tylko przychody i koszty wynikające z działalności biznesowej Banku, z wyłączeniem pozycji uwzględnianych w pomiarze innych rodzajów ryzyka.

Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez identyfikację i analizę czynników, które miały wpływ na znaczne odchylenia realizacji przychodów oraz kosztów od ich prognozowanych wartości.

Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka biznesowego obejmuje:

- wyliczenie kapitału wewnętrznego,
- przeprowadzenie testów warunków skrajnych (stress testów).

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Banku wyznacza się na podstawie analizy historycznej zmienności odchyleń zrealizowanych przychodów biznesowych netto od ich wartości prognozowanych, zgodnie z koncepcją „Zysku narażonego na ryzyko" (*Earnings at Risk*).

61.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka biznesowego

Prognozowanie ryzyka biznesowego w Banku odbywa się raz na kwartał w horyzoncie rocznym i obejmuje prognozę poziomu ryzyka biznesowego oraz kapitału wewnętrznego. Raz na kwartał wykonywana jest także weryfikacja prognozy ryzyka biznesowego (tzw. *backtesting). Backtesting* polega na porównaniu wysokości kapitału wewnętrznego, oszacowanego za dany kwartał (wykonanie), z prognozą tego kapitału, oszacowaną w poprzednim kwartale (prognoza).
Monitorowanie ryzyka biznesowego ma na celu diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych i obejmuje, w szczególności:

- strategiczne limity tolerancji na ryzyko biznesowe – z częstotliwością kwartalną,
- wyniki testów warunków skrajnych – z częstotliwością roczną,
- poziom kapitału wewnętrznego – z częstotliwością kwartalną,
- odchylenia realizacji ryzyka biznesowego od prognozy – z częstotliwością kwartalną,
- wyniki ankiety przeprowadzanej wśród wyższej kadry kierowniczej Banku – z częstotliwością roczną.

61.3. Kontrola ryzyka biznesowego

Celem kontroli ryzyka biznesowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka biznesowego Banku na akceptowalnym poziomie.

Kontrola ryzyka biznesowego obejmuje ustalanie i cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów tolerancji na ryzyko biznesowe, wraz z jego wartościami progowymi i krytycznymi, adekwatnymi do skali i złożoności działalności Banku.

61.4. Raportowanie ryzyka biznesowego

Raportowanie ryzyka biznesowego prowadzone jest w Banku w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów o poziomie ryzyka biznesowego są KZAP, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Raporty zawierają w szczególności:

- wyniki pomiaru ryzyka biznesowego, w szczególności kapitał wewnętrzny, wyniki testów warunków skrajnych, wyniki ankiety rocznej przeprowadzonej wśród wyższej kadry kierowniczej Banku,
- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko biznesowe,
- prognozę ryzyka biznesowego oraz backtesting prognozy,
- poziom ryzyka biznesowego,
- informacje na temat ryzyka biznesowego w podmiotach Grupy Kapitałowej.

61.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka biznesowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem biznesowym są:

- aktualizacja kwartalnych prognoz kapitału wewnętrznego na ryzyko biznesowe, wyznaczanie i monitorowanie odchyleń realizacji kapitału wewnętrznego na ryzyko biznesowe od ich prognoz,
- monitorowanie poziomu strategicznego limitu tolerancji,
- przeprowadzanie Ankiety wśród wyższej kadry kierowniczej Banku.

62. Zarządzanie ryzykiem utraty reputacji

Ryzyko utraty reputacji rozumiane jest jako ryzyko pogorszenia reputacji wśród klientów, kontrahentów, inwestorów, organów nadzoru i kontroli oraz opinii publicznej, na skutek decyzji biznesowych Banku, zdarzeń operacyjnych, przypadków braku zgodności lub innych zdarzeń.

Celem zarządzania ryzykiem utraty reputacji jest ochrona reputacji Banku poprzez przeciwdziałanie występowaniu strat reputacyjnych oraz ograniczanie negatywnego wpływu zdarzeń wizerunkowych na reputację Banku.

Zarządzanie ryzykiem utraty reputacji w Banku obejmuje w szczególności:

1) monitorowanie informacji o zdarzeniach wizerunkowych, uwzględniających każdy zidentyfikowany, negatywny przekaz informacyjny dotyczący Banku, w postaci:
   - informacji rozpowszechnianych w środkach masowego przekazu,
   - informacji ujawnianych w ramach zasad polityki informacyjnej Banku,
   - ocen firm audytorskich, instytucji analitycznych oraz zewnętrznych organów nadzoru i kontroli,
   - publicznych protestów i wystąpień,
2) rejestrowanie zaistniałych zdarzeń wizerunkowych oraz ich skutków w postaci strat reputacyjnych,
3) analizowanie i ocenę strat reputacyjnych oraz określanie poziomu ryzyka utraty reputacji,
4) realizowanie komunikacyjnych działań osłonowych,
5) identyfikowanie potencjalnych zagrożeń reputacyjnych.

Działania dotyczące ryzyka utraty reputacji podejmowane są na podstawie cyklicznych raportów zarządczych, prezentowanych Zarządowi Banku. Dotyczą one w szczególności unikania lub zaniechania działalności generującej ryzyko utraty reputacji oraz działań komunikacyjnych, podejmowanych przez Bank w celach osłonowych.

63. Zarządzanie ryzykiem modeli

Ryzyko modeli jest to ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli.

Celem zarządzania ryzykiem modeli jest ograniczanie ryzyka poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli poprzez odpowiednio zdefiniowany i realizowany proces zarządzania modelami.

Wszystkie modele istotne w Banku objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji.

W II półroczu 2015 roku Bank prowadził prace związane z dostosowaniem do wymagań Rekomendacji W dotyczącej zarządzania ryzykiem modeli w bankach wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w lipcu 2015 roku.

63.1. Identyfikacja i ocena ryzyka modeli

Identyfikacja ryzyka modeli w Banku polega w szczególności na:

- gromadzeniu informacji o istniejących, budowanych, a także planowanych do budowy modelach,
- cyklicznym określaniu istotności modeli,
- określaniu potencjalnych zagrożeń jakie mogą wystąpić w trakcie cyklu życia modelu.

Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli i obejmuje oszacowanie poziomu ryzyka poszczególnych modeli oraz zagregowanego poziomu ryzyka modeli

Oceny agregowane mogą być w szczególności na poziomie Banku, poszczególnych rodzajów ryzyka lub klas modeli. Oceny poziomu ryzyka dla poszczególnych modeli dokonuje się nie rzadziej niż raz w roku.

63.2. Monitorowanie i raportowanie ryzyka modeli

Celem monitorowania ryzyka modeli jest kontrola ryzyka modeli oraz diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowanie ryzyka modeli, obejmuje w szczególności: aktualizację poziomu ryzyka modeli, weryfikację statusu wykonania oraz ocenę skuteczności realizacji działań w ramach ograniczania ryzyka modeli. Wyniki monitorowania są cyklicznie prezentowane w raportach skierowanych do KR, Zarządu, Rady Nadzorczej i zawierają kompleksową ocenę ryzyka modeli, a w szczególności:

- informacje o poziomie ryzyka modeli,
- mapę ryzyka modeli,
- informacje na temat procesu walidacji oraz statusu realizacji zaleceń powalidacyjnych,
- ocenę skuteczności zaleceń podejmowanych w celu obniżenia poziomu ryzyka modeli,
- ewentualne propozycje nowych działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli.

63.3. Działania zarządcze obejmujące ryzyko modeli

Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz poziomu tego ryzyka w Banku.

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- wydawaniu przepisów wewnętrznych Banku,
- ustalaniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- wydawaniu zaleceń,
- podejmowaniu decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem modeli.

64. Zarządzanie ryzykiem zmian makroekonomicznych

Ryzyko zmian makroekonomicznych jest to ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych.

Celem zarządzania ryzykiem zmian makroekonomicznych jest identyfikacja czynników makroekonomicznych mających znaczący wpływ na działalność Banku oraz podejmowanie działań mających na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Banku.

64.1. Identyfikacja i pomiar ryzyka zmian makroekonomicznych

Identyfikacja ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu scenariuszy potencjalnych zmian makroekonomicznych oraz określeniu czynników ryzyka mających największy wpływ na sytuację finansową Banku. Ryzyko zmian makroekonomicznych powstaje w wyniku oddziaływania czynników zależnych i niezależnych od działań Banku. Bank identyfikuje czynniki wpływające na poziom ryzyka zmian makroekonomicznych w trakcie przeprowadzania kompleksowych testów warunków skrajnych.

Ryzyko zmian makroekonomicznych materializuje się pośrednio w ramach innych ryzyk wpływających na działalność Banku poprzez:

- straty kredytowe,
- straty powstałe na skutek niekorzystnych zmian sytuacji rynkowej (zmiany kursów walut, zmiany poziomu stóp procentowych),
- spadek poziomu płynności Banku,
- straty powstałe w wyniku realizacji ryzyka operacyjnego,
- pozostałe straty.

Dla celów pomiaru ryzyka zmian makroekonomicznych Bank wykorzystuje miary ryzyka bazujące na wynikach kompleksowych testów warunków skrajnych, w szczególności dotyczące:

- wyniku finansowego oraz jego składowych,
- miar adekwatności kapitałowej oraz ich składowych,
- wybranych miar płynności.

64.2. Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Proces monitorowania ryzyka zmian makroekonomicznych obejmuje monitorowanie:

- zmian sytuacji makroekonomicznej,
- czynników makroekonomicznych, na które Bank jest wrażliwy,
- wyników testów warunków skrajnych,
- poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

64.3. Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych realizowane jest w postaci raportów podsumowujących wyniki każdorazowego przeprowadzenia testów warunków skrajnych, Odbiorcami raportów są KZAP, KR i Zarząd. Raporty zawierają informacje m.in.:

- podsumowanie wyników testów warunków skrajnych,
- w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych: analizę przyczyn, które doprowadziły do wzrostu poziomu ryzyka, ocenę potencjalnych skutków zaistniałej sytuacji dla Banku, przewidywania rozwoju sytuacji, propozycję działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka, wstępną ocenę ich skuteczności.

64.4. Działania zarządcze obejmujące ryzyko zmian makroekonomicznych

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- wydawaniu przepisów wewnętrznych Banku,
- ustalaniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- propozycji działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

65. Zarządzanie ryzykiem kapitałowym

Ryzyko kapitałowe definiowane jest jako ryzyko niezapewnienia odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez PKO Bank Polski SA działalności i ekspozycji na ryzyko, a tym samym niewystarczających do absorpcji strat nieoczekiwanych z uwzględnieniem planów rozwoju i sytuacji skrajnych.

Celem zarządzania ryzykiem kapitałowym jest więc zapewnienie odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez Bank działalności oraz ekspozycji na ryzyko, z uwzględnieniem założeń polityki dywidendy Banku oraz zaleceń i rekomendacji nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej.

Poziom ryzyka kapitałowego dla Banku określany jest na podstawie wartości minimalnych, progowych i maksymalnych miar adekwatności kapitałowej m.in.: łącznego współczynnika kapitałowego oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1. Dodatkowo dla miar adekwatności kapitałowej ustalane są wartości progowe i maksymalne jako nadwyżka ponad wartości minimalne stanowiące strategiczne limity tolerancji dla miar adekwatności kapitałowej.

Bank regularnie monitoruje poziom miar adekwatności kapitałowej w celu określenia stopnia spełniania norm nadzorczych, wewnętrznych limitów strategicznych oraz identyfikacji przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych.

W przypadku zidentyfikowania wysokiego poziomu ryzyka kapitałowego Bank podejmuje działania w celu doprowadzenia miar adekwatności kapitałowej do poziomu obniżonego z uwzględnieniem założeń polityki dywidendy oraz zaleceń i rekomendacji nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej.

Poziom miar adekwatności kapitałowej oraz poziom i struktura funduszy własnych Banku są zaprezentowane w nocie 68 „Adekwatność kapitałowa".

66. Zarządzanie ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej definiowane jest jako ryzyko wynikające z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plany biznesowe, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów.
Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej materializuje się poprzez niedopasowanie skali działalności i struktury źródeł finansowania oraz niedostateczne wyposażenie Banku w fundusze własne.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier 1) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, Bank kalkuluje wskaźnik dźwigni zgodnie z artykułem 429 rozporządzenia CRR, tj. jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową.
Monitorowaniu ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej podlegają w szczególności:

- wysokość wskaźnika dźwigni finansowej,
- wartość progowa ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej,
- odchylenia wysokości wskaźnika dźwigni od prognozy.

Wartości te monitorowane są z częstotliwością kwartalną.

Ryzyko nadmiernej dźwigni Banku jest raportowane w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów o poziomie ryzyka nadmiernej dźwigni są KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza. Raporty zawierają m.in. informację dotyczącą wysokości wskaźnika dźwigni, stopnia wartości progowych na ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej oraz prognozę ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej.

67. Kompleksowe testy warunków skrajnych

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Banku oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Kompleksowe testy warunków skrajnych uwzględniają zbiorczo następujące rodzaje ryzyka uznane przez Bank za istotne, w tym:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko biznesowe.

Kompleksowe testy warunków skrajnych obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku, w szczególności:

- rachunek zysków i strat,
- bilans,
- fundusze własne,
- adekwatność kapitałową,
- wybrane miary płynności.

Kompleksowe testy warunków skrajnych na własne potrzeby Banku przeprowadzane są nie rzadziej niż raz w roku w horyzoncie trzyletnim, przy uwzględnieniu zmian wartości i struktury pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rachunku zysków i strat (testy dynamiczne). Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych zgodnie z założeniami dostarczonymi przez organy nadzorcze.

68. Adekwatność kapitałowa

Adekwatność kapitałowa to proces mający na celu zapewnienie, przy określonym poziomie tolerancji na ryzyko, iż poziom ryzyka podejmowanego przez Bank związanego z rozwojem działalności biznesowej może zostać pokryty posiadanym kapitałem w określonym horyzoncie czasowym.

Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących norm nadzorczych i określonego w Banku poziomu tolerancji na ryzyko, proces planowania kapitałowego, w tym polityki dotyczącej źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku.

Proces zarządzania adekwatnością kapitałową Banku obejmuje:

- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- monitorowanie, raportowanie, prognozowanie i limitowanie adekwatności kapitałowej,
- dokonywanie alokacji kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe, segmenty klienta oraz spółki Grupy Kapitałowej dla celów analiz rentowności,
- wykorzystywanie narzędzi wpływających na poziom adekwatności kapitałowej (w tym: narzędzi wpływających na poziom funduszy własnych, skalę pomniejszeń funduszy własnych oraz wysokość portfela kredytowego).

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku to:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, zwane dalej „rozporządzenie CRR". Rozporządzenie CRR stanowi część tzw. pakietu CRD IV/CRR, w skład którego obok rozporządzenia wchodzi Dyrektywa CRD IV – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca Dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (dalej „Dyrektywa CRD IV"),
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.) (dalej jako „ustawa Prawo bankowe"),
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1513) (dalej „ustawa o nadzorze makroostrożnościowym").

Pierwszeństwo w przypadku konfliktu pomiędzy przepisami rozporządzenia CRR a przepisami krajowymi mają przepisy rozporządzenia CRR.

Poziom adekwatności kapitałowej Banku w 2015 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

68.1. Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne Banku na potrzeby adekwatności kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 roku zostały wyliczone w oparciu o postanowienia rozporządzenia CRR i ustawy Prawo bankowe.

Fundusze własne Banku składają się z kapitału podstawowego Tier 1 oraz kapitału Tier 2. W Banku nie są identyfikowane elementy dodatkowego kapitału Tier 1.

W skład kapitału podstawowego Tier 1 (tzw. Common Equity Tier 1 lub CET1) wchodzą:

1) fundusze zasadnicze obejmujące: kapitał zakładowy, pozostałe kapitały rezerwowe (kapitał zapasowy, kapitał rezerwowy),
2) inne skumulowane dochody całkowite (z wyłączeniem zysków i strat dotyczących zabezpieczenia przepływów pieniężnych; w zakresie niezrealizowanych zysków i strat na instrumentach zaliczonych do portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży straty ujmowane są w pełnej wysokości, a zyski ujmowane są w wysokości 40% ich wartości bilansowej),
3) fundusz ogólnego ryzyka,
4) zyski zatrzymane (niepodzielony wynik z lat ubiegłych),
5) wynik finansowy netto w trakcie zatwierdzania oraz wynik netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczony zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszony o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłego rewidenta, przy czym warunkiem zaliczenia ww. wyniku do funduszy własnych Banku jest jego zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, lub przed zatwierdzeniem przez WZA, uzyskanie zgody KNF na jego zaliczenie do funduszy własnych.

Kapitał podstawowy Tier 1 pomniejszany jest o:

1) straty za bieżący rok obrachunkowy,
2) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej po pomniejszeniu o kwotę powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego (odliczana kwota zawiera wartość firmy uwzględnioną w wycenie znacznych inwestycji Banku),
3) dodatkowe korekty wartości aktywów wycenianych według wartości godziwej (AVA),
4) dodatkowe korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlające własne ryzyko kredytowe Banku (DVA),
5) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i nie wynikające z różnic przejściowych,
6) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych, które przekraczają 10% kapitału podstawowego Tier 1 (bez uwzględniania pomniejszeń z tytułu zaangażowań kapitałowych i aktywów z tytułu podatku odroczonego),
7) zaangażowania kapitałowe Banku, bezpośrednie i pośrednie, w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier 1 lub instrumentów Tier 2 tych podmiotów, o ile ich suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier 1 Banku (bez uwzględniania pomniejszeń z tytułu zaangażowań kapitałowych i aktywów z tytułu podatku odroczonego),
8) zaangażowania kapitałowe Banku, bezpośrednie i pośrednie, w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier 1 tych podmiotów, których suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier 1 Banku (bez uwzględniania pomniejszeń z tytułu zaangażowań kapitałowych i aktywów z tytułu podatku odroczonego),
9) kwotę, o jaką suma:
   a) aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartych na przyszłej rentowności i wynikających z różnic przejściowych, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier 1 (bez uwzględniania pomniejszeń z tytułu zaangażowań kapitałowych i aktywów z tytułu podatku odroczonego) oraz
   b) zaangażowań kapitałowych Banku, bezpośrednich i pośrednich, w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażonych w postaci posiadanych akcji lub udziałów lub instrumentów kapitału podstawowego Tier 1 tych podmiotów, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier (bez uwzględniania pomniejszeń z tytułu zaangażowań kapitałowych i aktywów z tytułu podatku odroczonego),

   przekracza równowartość 17,65% kapitału podstawowego Tier 1 (z uwzględnieniem pomniejszeń o pozycje wymienione w punktach 1-5 oraz pełną wartość sumy pozycji wskazanych w pkt 9 lit. a-b, bez stosowania przedmiotowego progu). Kwota poniżej przedmiotowego progu nie pomniejsza funduszy własnych i jest uwzględniana w aktywach ważonych ryzykiem.

W skład kapitału Tier 2 wchodzą zobowiązania podporządkowane, które spełniają wymogi rozporządzenia CRR i w przypadku których Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie ich do funduszy własnych.

Kapitał Tier 2 pomniejszany jest o zaangażowania kapitałowe Banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe, banki zagraniczne i zakłady ubezpieczeń w postaci instrumentów kapitału Tier 2 tych podmiotów, przy czym, zgodnie z art. 472 rozporządzenia CRR, wartość rezydualna tej pozycji odejmowana jest w połowie od kapitału Tier 1 i w połowie od kapitału Tier 2.

W przypadku, gdyby wartość pomniejszeń obniżyła wartość kapitału Tier 2 poniżej zera, wartość nadwyżki tych pomniejszeń ponad wartość kapitału Tier 2 odejmuje się od funduszy podstawowych Tier 1.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w funduszach własnych Banku wyliczanych na potrzeby adekwatności kapitałowej został ujęty zysk netto Banku za rok 2014 w kwocie 3 079 471 tysięcy PLN oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych w wysokości 132 793 tysiące PLN. Zysk został zaliczony do kapitału podstawowego Tier 1 Banku, przy czym kwota 1 962 264 tysiące PLN powiększyła pozostałe kapitały rezerwowe Banku (kapitał zapasowy i rezerwowy) a kwota 1 250 000 tysięcy PLN pozostała niepodzielona.

Informacja o strukturze funduszy własnych Banku w ujęciu konsolidacji ostrożnościowej, wyznaczanych dla potrzeb adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku, zgodnie z rozporządzeniem CRR, została zawarta w poniższej tabeli:

FUNDUSZE WŁASNE BANKU	31.12.2015	31.12.2014
Kapitał podstawowy (Tier 1)	24 820 848	22 558 648
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	24 002 288	22 040 024
Inne dochody całkowite	(147 065)	(85 123)
Fundusz ogólnego ryzyka	1 070 000	1 070 000
Zyski zatrzymane	1 250 000	1 004 300
Wartość firmy	(871 047)	(871 047)
Inne wartości niematerialne	(1 654 902)	(1 764 734)
Zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(23 407)	(49 101)
Korekty w kapitale podstawowym Tier 1 z tytułu filtrów ostrożnościowych	(55 019)	(35 671)
Kapitał Tier 2	2 428 511	2 321 062
Zobowiązania podporządkowane zaliczone do funduszy uzupełniających	2 483 126	2 394 713
Zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(54 615)	(73 651)
Razem fundusze własne	**27 249 359**	**24 879 710**

68.2. Wymogi w zakresie funduszy własnych (Filar I)

Zgodnie z obowiązującym od dnia 1 stycznia 2014 roku rozporządzeniem CRR, Bank wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dla następujących rodzajów ryzyka:

- z tytułu ryzyka kredytowego – metodą standardową,
- z tytułu ryzyka operacyjnego– zgodnie z podejściem zaawansowanym wskaźnika bazowego (BIA) w zakresie działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz zgodnie z podejściem zaawansowanym (AMA) w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank,
- z tytułu ryzyka rynkowego – metodami podstawowymi.

Bank wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego stosując następujące formuły:

- w zakresie ekspozycji bilansowych - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
- w zakresie udzielonych zobowiązań pozabilansowych – iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
- w zakresie transakcji pozabilansowych (instrumentów pochodnych) – iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Banku składa się z sumy wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu:

1) ryzyka kredytowego, w tym ryzyka kredytowego kontrahenta i ryzyka w odniesieniu do ekspozycji wobec kontrahenta centralnego (CCP),
2) ryzyka rynkowego, w tym ryzyka walutowego i cen towarów,
3) ryzyka rozliczenia i dostawy,
4) ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej (CVA),
5) ryzyka operacyjnego,
6) przekroczenia limitu dużych ekspozycji.

Poniższa tabela prezentuje wymogi w zakresie funduszy własnych Banku z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka. Dane według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku zostały wyliczone zgodnie z rozporządzeniem CRR.

Wymogi w zakresie funduszy własnych	**31.12.2015**	**31.12.2014**
Ryzyko kredytowe	13 176 070	13 590 324
Ryzyko rynkowe	518 662	602 407
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	31 460	42 375
Ryzyko rozliczenia/dostawy	-	68
Ryzyko operacyjne	543 163	655 419
Łączny wymóg kapitałowy	14 269 355	14 890 593
Łączny współczynnik kapitałowy	**15,28%**	**13,37%**
Współczynnik kapitału Tier 1	**13,92%**	**12,12%**

Spadek wymogu kapitałowego w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego w 2015 roku o 0,4 mld PLN, wynikał głównie z podjęcia działań wpływających na zmniejszenie aktywów ważonych ryzykiem (AWR). Najistotniejszym źródłem przeprowadzonej optymalizacji była poprawa jakości danych, głównie poprzez uwzględnienie w kategorii ekspozycji detalicznych klientów MŚP spełniających kryteria segmentacji oraz przegląd zobowiązań pozabilansowych, w tym weryfikację przypisywanych wag ryzyka produktu.

Spadek wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego w 2015 roku w stosunku do 2014 roku o około 14% do poziomu 519 milionów PLN wynika głównie ze zmiany sposobu ujęcia i optymalizacji struktury gwarantowań emisji obligacji.

Nastąpił spadek wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego dla Banku z kwoty 655 milionów PLN (według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku) do 543 milionów PLN (według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku). Spadek ten wynika głównie z zakończenia procesu połączenia Banku z Nordea Bank Polska SA.

68.3. Kapitał wewnętrzny (Filar II)

PKO Bank Polski SA wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z:

- rozporządzeniem CRR i dyrektywą CRD IV,
- ustawą Prawo bankowe,
- uchwałą nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Kapitał wewnętrzny w PKO Banku Polskim SA jest obliczany na pokrycie każdego z istotnych rodzajów ryzyka:

- ryzyka kredytowego (w zakresie ryzyka niewypłacalności),
- ryzyka walutowego,
- ryzyka stopy procentowej,
- ryzyka płynności,
- ryzyka operacyjnego,
- ryzyka biznesowego (uwzględniającego ryzyko strategiczne).

Materializacja ryzyka zmian makroekonomicznych, ryzyka modeli, ryzyka braku zgodności oraz ryzyka utraty reputacji znajduje odzwierciedlenie w oszacowaniach kapitału wewnętrznego na pokrycie rodzajów ryzyka: kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego i biznesowego.

Bank cyklicznie monitoruje istotność poszczególnych rodzajów ryzyka odnoszących się do działalności Banku.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych, stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych dla Banku rodzajów ryzyka.

Bank przyjmuje ostrożne podejście do agregacji ryzyk i nie wykorzystuje efektu dywersyfikacji. W 2015 roku wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Banku utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

68.4. Ujawnienia (Filar III)

Bank ogłasza w cyklu rocznym informacje dotyczące w szczególności zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej zgodnie z:

- rozporządzeniem CRR,
- aktami wykonawczymi do rozporządzenia CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym,
- rekomendacją M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach wydaną przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

69. Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów, niemniej jednak w 2015 roku przeprowadził pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i pozabilansowych):

- w I kwartale 2015 - ponad 11,3 tysiąca wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (w tym wierzytelności z tytułu kart kredytowych) o zadłużeniu ogółem 163,7 miliona PLN i 1,7 miliona CHF oraz 346 wierzytelności detalicznych zabezpieczonych hipotecznie, zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 132 miliony PLN, 49,7 tysięcy EUR, 441 tysięcy USD i 37,7 miliona CHF.
- w II kwartale 2015 - ponad 10,7 tysiąca wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (w tym wierzytelności z tytułu kart kredytowych) o zadłużeniu ogółem 178,7 miliona PLN, 304,2 tysiąca EUR i 3,7 miliona CHF; 851 sztuk wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem 102 miliony PLN, 0,3 tysiąca EUR, 283 tysiące CHF i 214,6 tysiąca USD oraz 30 wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem ponad 100,3 miliona PLN.
- w III kwartale 2015 – ponad 10,6 tysiąca wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (w tym wierzytelności z tytułu kart kredytowych) o zadłużeniu ogółem 168,5 miliona PLN, 5,8 tysiąca EUR, 129,8 tysiąca USD i 9,5 miliona CHF; ponad 1,2 tysiąca sztuk wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem 114,7 milionów PLN, 28,6 tysiąca EUR i 860,8 tysiąca CHF.
- w IV kwartale 2015 - ponad 10 tysięcy wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (w tym wierzytelności z tytułu kart kredytowych) o zadłużeniu ogółem 175,3 miliona PLN, 6,5 miliona CHF, 99,5 tysiąca EUR oraz 17,3 tysiąca USD, 1 tysiąc sztuk wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem 103,2 miliona PLN, 38,2 tysiąca EUR i 1 milion CHF, 478 wierzytelności detalicznych zabezpieczonych hipotecznie, zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone", powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 120,7 milionów PLN, 82 tysiące EUR, 20,8 tysiąca USD i 19,1 miliona CHF, 185 wierzytelności gospodarczych zabezpieczonych hipotecznie, zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem 88,3 miliona PLN i 2,9 miliona CHF, 16 wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowanych do kategorii ryzyka „stracone" o zadłużeniu ogółem ponad 116,1 miliona PLN.

Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 2 068 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1 785 tysięcy PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Bank zaprzestał ujmowania tych aktywów.

Bank nie otrzymał papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

INFORMACJE DOTYCZĄCE PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

70. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

W dniu 11 marca 2015 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA dokonała wyboru KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych PKO Banku Polskiego SA oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, ul. Inflancka 4A jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 3546. Wybór podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych dokonany został przez Radę Nadzorczą Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi, na podstawie § 15 ust.1 pkt 3 statutu Banku.

W dniu 10 kwietnia 2015 roku pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA i podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych firmą KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa została zawarta umowa na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za lata 2015 - 2016.

Łączna wysokość należnego wynagrodzenia netto KPMG Audyt Sp. z o.o. Sp.k. z tytułu badania sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA wyniosła w 2015 roku 1 250 tysięcy PLN oraz z tytułu usług poświadczających, w tym przeglądu sprawozdań finansowych wyniosła w 2015 roku 974 tysiące PLN. z tytułu pozostałych usług wypłacono wynagrodzenie netto w 2015 roku 34 tysiące PLN.

Ponadto, w 2015 roku firmie PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., poprzedniemu audytorowi PKO Banku Polskiego SA, wypłacono wynagrodzenie netto z tytułu usług poświadczających, w tym przeglądu sprawozdań finansowych 1 045 tysięcy PLN.

W 2014 roku podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych PKO Banku Polskiego SA była firma PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. a łączna wysokość należnego wynagrodzenia netto PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z tytułu badania sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA wyniosła 1 540 tysięcy PLN, z tytułu usług poświadczających, w tym przeglądu sprawozdań finansowych wyniosła 2 568 tysięcy PLN. Wysokość pozostałego wynagrodzenia netto wypłaconego PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z tytułu świadczenia usług doradztwa podatkowego 1 787 tysięcy PLN a z tytułu pozostałych usług 810 tysięcy PLN.

71. Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

1. W dniu 9 stycznia 2016 roku spółka PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA uruchomiła pierwszą ofertę ubezpieczeń majątkowych dla klientów indywidualnych PKO Banku Polskiego SA, którzy są posiadaczami kart kredytowych. Proponowane ubezpieczenie zapewnia ochronę w przypadku utraty źródła dochodu albo leczenia szpitalnego ubezpieczonego będącego następstwem nieszczęśliwego wypadku. W dniu 13 lutego 2016 roku Spółka rozpoczęła sprzedaż ubezpieczeń od utraty dochodu dla pożyczkobiorców pożyczek gotówkowych w PKO Banku Polskim SA, a w dniu 15 lutego 2016 roku sprzedaż ubezpieczeń nieruchomości, ruchomości, OC w życiu prywatnym, Assistance oraz utraty dochodu dla klientów PKO Banku Polskiego SA i PKO Banku Hipotecznego SA zaciągających kredyty hipoteczne.

2. W dniu 18 stycznia 2016 roku PKO Bank Polski SA przejął w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia) kolejną partię akcji spółki FERRUM SA, zwiększając swój udział w kapitale i w głosach na walnym zgromadzeniu Spółki z 20,97% do 22,14%.

3. W dniu 20 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki poprzez objęcie przez PKO Bank Polski SA 5 000 akcji o wartości nominalnej 1 000 PLN każda i cenie emisyjnej równej 4 400 PLN każda, tj. za łączną kwotę równą 22 000 tysięcy PLN. Wyżej wymienione podwyższenie wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego (zmiana statutu) oraz rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

4. W dniach 26 stycznia i 25 lutego 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA sfinalizował kolejne transfery kredytów hipotecznych z PKO Banku Polskiego SA na łączną kwotę 756 744 tysiące PLN.

5. W dniu 29 stycznia 2016 roku Zarząd przyjął warunki udziału Banku w transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. („Transakcja") przedstawione Bankowi przez Visa Europe Limited, zgodnie z którymi łączny wstępnie oszacowany udział Banku w przychodach z Transakcji (bez uwzględnienia potencjalnej odroczonej płatności typu „earn out") ma wynieść 88 875 079 EUR co stanowi równowartość 394 649 788 PLN (według kursu średniego NBP z 29 stycznia 2016 roku), w tym: 66 167 319 EUR w gotówce co stanowi równowartość 293 815 980 PLN (według kursu średniego NBP z 29 stycznia 2016 roku), oraz 22 707 761 EUR w akcjach Visa Inc., co stanowi równowartość 100 833 813 PLN (według kursu średniego NBP z 29 stycznia 2016 roku) (kwoty po zaokrągleniach), z zastrzeżeniem, że powyższe kwoty nie są ostateczne i mogą ulec zmianie w związku ze złożonym przez Bank zastrzeżeniem co do zaproponowanego sposobu ustalania udziału Banku w rozliczeniu Transakcji lub ewentualnymi zastrzeżeniami pozostałych członków Visa Europe Limited, kosztami Transakcji, a także w przypadkach wskazanych w dokumentacji dotyczącej Transakcji (tzw. „leakage"). Ostateczne rozliczenie kwot należnych Bankowi nastąpi w terminie do dnia 30 czerwca 2016 roku.

   Zgodnie z ramowymi zasadami Transakcji, przewiduje się ewentualnie dodatkową odroczoną płatność typu „earn-out" płatną w gotówce po szesnastu kwartałach od dnia rozliczenia Transakcji, ale jej faktyczna wartość nie jest aktualnie jeszcze możliwa do określenia.

   Przeprowadzenie Transakcji uzależnione jest od otrzymania stosownych zgód regulacyjnych, a jej sfinalizowanie planowane jest w drugim kwartale 2016 roku.

6. W dniu 29 stycznia 2016 roku Bank zawarł z kontrahentem („Gwarant") umowę gwarancji zapewniającej nierzeczywistą ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku, zgodnie z rozporządzeniem CRR (odpowiednio „Gwarancja" i „Umowa Gwarancji"). Wartość portfela wierzytelności Banku pokrytych Gwarancją (kwota Gwarancji) wynosi 5 034 581 tysięcy PLN. Maksymalny okres obowiązywania Gwarancji wynosi 36 miesięcy, przy czym Bank uprawniony jest do wypowiedzenia Gwarancji przed upływem okresu jej obowiązywania. Umowa Gwarancji przewiduje kary umowne, jakie mogą być należne Gwarantowi od PKO Banku Polskiego SA w razie naruszenia określonych zobowiązań PKO Banku Polskiego SA wynikających z Umowy Gwarancji. Łączna maksymalna wysokość tych kar umownych nie może przekroczyć kwoty 24 000 tysięcy PLN. Umowa nie wyłącza możliwości dochodzenia odszkodowania przewyższającego sumę kar umownych.

   W dniu 29 lutego 2016 roku Bank zawarł z kontrahentem („Gwarant") umowę gwarancji zapewniającą nierzeczywistą ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku, zgodnie z rozporządzeniem CRR (odpowiednio „Gwarancja" i „Umowa Gwarancji"). Wartość portfela wierzytelności Banku pokrytych Gwarancją wynosi łącznie 1 203 771 tysięcy PLN. Maksymalny okres obowiązywania Gwarancji wynosi 36 miesięcy, przy czym Bank uprawniony jest do wypowiedzenia Gwarancji przed upływem okresu jej obowiązywania. Umowa Gwarancji przewiduje kary umowne, jakie mogą być należne Gwarantowi od PKO Banku Polskiego SA w razie naruszenia określonych zobowiązań PKO Banku Polskiego SA wynikających z Umowy Gwarancji. Łączna maksymalna wysokość tych kar umownych nie może przekroczyć kwoty 26 000 tysięcy PLN. Umowa nie wyłącza możliwości dochodzenia odszkodowania przewyższającego sumę kar umownych.

   Łączna wartość zaangażowania Banku z tytułu umów zawartych przez Bank z Gwarantem i jego spółkami zależnymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy wynosi 6 238 352 tysiące PLN. Umowy Gwarancji stanowią największą z umów zawartych przez Bank z Gwarantem lub podmiotami zależnymi od Gwaranta w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

7. W dniu 29 stycznia 2016 roku Zarząd Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej na podstawie art. 399 § 1 oraz w związku ze zgłoszonym przez akcjonariusza w trybie art. 400 § 1 Kodeksu spółek handlowych żądaniem zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKO Banku Polskiego SA, ogłosił zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKO Banku Polskiego SA na dzień 25 lutego 2016 roku, na godzinę 10:00, w Warszawie przy ul. Puławskiej 15.

   W dniu 25 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie art. 385 § 1 Kodeksu spółek handlowych odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku: Jerzego Górę, Mirosława Czekaja, Piotra Marczaka, Marka Mroczkowskiego, Krzysztofa Kiliana oraz Zofię Dzik. Ponadto Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie art. 385 § 1 Kodeksu spółek handlowych, powołało w skład Rady Nadzorczej Banku: Mirosława Barszcza, Adama Budnikowskiego, Wojciecha Jasińskiego, Andrzeja Kisielewicza, Janusza Ostaszewskiego, Piotra Sadownika oraz Agnieszkę Winnik – Kalembę. Skarb Państwa, jako uprawniony Akcjonariusz na podstawie § 12 ust. 1 Statutu Banku wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku oraz Agnieszkę Winnik – Kalembę na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku. Dodatkowo przyjęto proponowane zmiany do Statutu Banku (szczegóły w Raporcie bieżącym nr 11/2016).

8. W dniu 29 stycznia 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane obniżenie kapitału zakładowego spółki PKO BP Finat Sp. z o.o. z kwoty 107 302 500 PLN do kwoty 32 302 500 PLN poprzez umorzenie 750 000 udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy, należących do jedynego wspólnika – PKO Banku Polskiego SA.

9. 1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 68). Opodatkowaniem objęte są banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK), krajowe zakłady ubezpieczeń, krajowe zakłady reasekuracji, oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, a także instytucje pożyczkowe. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu (ponad 4 miliardy PLN w przypadku banków, ponad 2 miliardy PLN w przypadku zakładów ubezpieczeń) wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki i SKOK-i są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżą podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366%, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Podatek po raz pierwszy zostanie zapłacony za luty 2016r. Prognozowane obciążenie podatkowe PKO Banku Polskiego SA z tytułu tego podatku za rok 2016 wyniesie miesięcznie około 75 – 80 milionów PLN. Zapłacony podatek nie będzie stanowił kosztu uzyskania przychodu w podatku CIT.

10. W dniu 3 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Zgromadzenia Wspólników spółki Qualia Hotel Management Sp. z o.o. i spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. oraz wspólnicy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. podjęli uchwały dotyczące połączenia wyżej wymienionych Spółek. Połączenie zostanie dokonane poprzez przeniesienie całego majątku spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. oraz spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. (jako spółek przejmowanych) na spółkę Qualia Hotel Management Sp. z o.o. (jako spółkę przejmującą). Wyżej wymienione połączenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 29 lutego 2016 roku.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Banku

01.03.2016	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
01.03.2016	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)

Podpis osoby, której powierzono
prowadzenie ksiąg rachunkowych

01.03.2016

Danuta Szymańska
Dyrektor Pionu Rachunkowości

.....
(podpis)